

1503-1505

TRU

BIBLIOTECA

PENTRU TOTI

HORATIU
EPISTOLE

CARTEA I

Traducerea juxtaliniară
și traducere liberă de
PROFESORII ASOCIAȚII

328 398

EDITURA

LIBRĂRIEI „UNIVERSALA“

ALCALAY & Co.

București, Calea Victoriei No. 27

Prețul Lei 21.—

339

Adamescu Gh. Elocuența străină. Discursuri de Demostene, Cicerone, Sf. Ion Crisostom, Bossuet, Buffon, Mirabeau, Napoleon, Gambetta, Baurepaire, Frederic cel Mare, O'Connell, Macaulay, Bismarck	48—49
„ Istoria literaturii române. Operă completă, cu toate datele privitoare la Istoria literaturii noastre dela întâile-i începuturi până azi. Cuprinde amănunțite biografii și portretele celor cari au contribuit la îmbogățirea literaturii și limbii noastre	(7 Nr.) 846—849 b. și 850—850 b.
Agârbiceanu I. Datoria, nuvele	860
„ Sferia, nuvele	1232—1233
„	551—551 b.
„ In-	
„ O	
„ raf	1110
„ ele	
„ M.	10
„ re,	
„	295—298
„	15
„	182—82 b.
„ Dumbraва roșie	192
„ Fântâna Blanduziei, piesă în versuri	283—3 b.
„ Legende	193—4 b.
„ Lăcrămioare	183
„ Suvenire (versuri)	184
„ Mărgăritărele	185—86
„ Ovidiu, dramă, în versuri	180—181
„ Ostașii noștri	191
„ Pasteluri	187

376763W

871-1
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

1178
No. 1503-1505

HORAȚIU

EPISTOLE

CARTEA I

Traducerea juxtaliniară și traducere liberă
de

PROFESORII ASOCIAȚI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
CLUJ-NAPOCA

376763

EDITURA LIBRĂRIEI
„UNIVERSALA“
ALCALAY & Co.
BUCUREȘTI

1-306

871-1-590

H O R A T I U
E P I S T O L E
CARTEA I

Q. HORATII FLACCI
EPISTOLARUM

LIBER I

EPISTOLA I.

AD MAECENATEM

- 1
2 Mæcenas,
3 dicte mihi
4 prima Camœna,
5 dicende
6 summa,
7 quæris includere iterum
8 ludo antiquo
9 me spectatum satis
10 et jam donatum
11 rude:
12 eadem ætas non est,
13 non mens,
14 Vejanus,

LUI MECENA

Tu, pe care te-am cântat în întâile mele versuri și te voiu cânta și în cele din urmă, cauți

H O R A Ț I U
E P I S T O L E
CARTEA I

EPISTOLA I.

LUI MECENA

1
2 Mecena.
3 cântat de mine
4 în primele versuri,
5 ce trebuești cântat
6 în ultimele (versuri),
7 încerci să (mă) închizi din nou,
8 pe mine încercat îndeajuns
9 în vechia arenă
10 și dăruit
11 cu varga (cu concediul):
12 nu mai am aceiaș vârstă
13 nici aceleași gusturi.
14 (Gladiatorul) Vejanus,

să mă ispitești din nou în arenă, deși, după multe încercări, m'am retras din luptă. Cu vârsta, mi-am schimbat și îndeletnicirile. Atâr-

1 armis fixis
 2 ad postem Herculis,
 3 latet abditus agro,
 4 ne toties
 5 exoret populum,
 6 extrema arena.
 7 Est qui
 8 personet crebro
 9 aurem purgatam mihi:
 10 „Solve, sanus mature,
 11 equum senescentem,
 12 ne ridendus
 13 peccet ad extremum,
 14 et ducat ilia“.
 15 Itaque nunc
 16 pono et versus
 17 et cetera ludicra,
 18 curo et rogo
 19 quid verum atque decens,
 20 et sume omnis in hoc;
 21 condo et compono
 22 quæ possim mox
 23 depromere.
 24 Ac ne roges forte

nându-și armele la ușa templului lui Hercule. Veianius trăiește liniștit la țară pentru a nu fi silit să mai ceară, la capătul arenei, răsplata publicului.

Un glas îmi sună mereu în urechi: „Astâmpără-te: deshamă-ți calul îmbătrânit ca să nu se

1 armele-i fiind atârinate
 2 la poarta (templului) lui Hercule,
 3 dispăre ascuns la țară
 4 de teamă, ca încăodată
 5 să nu implore poporul,
 6 (împins) spre capătul arenei.
 7 Este (cineva) care
 8 face să răsune adesea
 9 în urechea mea curățită (atentă):
 10 „Deshamă, înțelept la timp,
 11 calul care îmbătrânește
 12 ca nu cumva luat în răs
 13 să nu șchiopete,
 14 și să gâfâee“.
 15 Deaceia acum
 16 mă las și de versuri
 17 și de celelalte jocuri;
 18 mă ocup și mă interesez
 19 de ceia ce-i adevărat și cuviincios
 20 și mă țiiu numai de asta:
 21 strâng și pun în ordine
 22 (provizii) pe care să le pot încurând
 23 scoate.
 24 Și casă nu întrebi cumva

poticnească tocmai la urmă în râsul mulțimii“. Iată de ce mi-am luat rămas bun dela versuri și dela plăcerile poeziei; un lucru mă mai ademeneste: adevărul și datoria; e singura avere ce-mi strâng pentru ziua de mâine. Nu mă întreba însă ce călăuză mi-am luat sau la vatra

1 quo duce,
2 quo Lare
3 tuter me:
4 addictus jurare
5 in verba nullius magistri,
6 defer hospes
7 quocumque tempestas
8 rapit me.
9 Nunc fio agilis,
10 et mersor
11 undis civilibus,
12 custos
13 satellesque rigidus
14 veræ virtutis;
15 nunc relabor furtim
16 in præcepta Aristippi,
17 et conor
18 subjungere res mihi,
19 non me rebus.
20 Ut nox videtur longa
21 quibus est nulla pars
22 somni,
23 diesque lenta
24 debentibus opus;
25 ut annus piger

cui m'am adăpostit: ne ascultând orbeşte de
nimeni, poposesc oriunde mă împinge furtuna.
Uneori mă arunc cu înfrigurare în vâltoarea
treburilor publice, apărând cu hotărîre virtutea;

- 1 sub care șef,
2 sub care casă (școală)
3 mă adăpostesc:
4 constrângându-mă să (nu) jur
5 pe vorbele niciunui învățător,
6 poposesc ca un călător
7 oriunde furtuna
8 mă târăște.
9 Acum devin activ
10 și mă scufund
11 în valurile vieții politice,
12 păzitor
13 și apărător sever
14 al adevăratei virtuți;
15 acum mă întorc pe furis
16 la învățăturile lui Aristipp
17 și încerc
18 să-mi supun lucrurile
19 și nu pe mine lucrurilor.
20 Cum noaptea pare lungă
21 celor ce n'au o clipă
22 de somn,
23 și (cum) ziua (pare) înceată
24 celor ce trebuie să muncească;
25 cum anul (pare) leneș

alteori, învățătura lui Aristipp mă fură; caut deci să stăpânesc viața și nu să mă las stăpânit de ea. Noaptea pare lungă celor ce nu pot dormi; ziua, înceată celor ce muncesc din greu; anul

1 pupillis,
2 quos custodia dura matrum
3 premit:
4 sic fluunt
5 tarda ingrataque mihi
6 tempora quæ morantur
7 spem consiliumque
8 agendi gnaviter
9 id, quod
10 prodest æque pauperibus
11 æque locupletibus,
12 neglectum,
13 nocebit æque
14 pueris senibusque.
15 Restat
16 ut ego regam me ipse
17 solerque
18 his elementis.
19 Non possis
20 contendere oculo
21 quantum Lynceus,
22 tamen, lippus,
23 non contemnas idcirco
24 inungi;
25 nec, quia

li se pare fără sfârșit copiilor ținuți din scurt de o mamă prea aspră: greoi și neplăcut îmi pare și mie timpul ce-mi stânjenește dorința de a mă consacra filosofiei, știință de folos și săracilor ca și bogaților, și pe care dacă n'o vor

1 tinerilor,
2 pe care supravegherea aspră a mamei
3 îi apasă:
4 astfel se scurg
5 încete și plicticoase pentru mine
6 clipele ce întârzie
7 speranța și intenția (mea)
8 de a pune în practică cu pasiune
9 morala, care
10 e folositoare la fel săracilor
11 ca și bogaților
12 și care fiind părăsită
13 va face rău la fel
14 copiilor și bătrânilor.
15 Imi rămâne,
16 ca să mă conduc eu însumi
17 și să mă consolez
18 cu aceste elemente.
19 Pentru că nu poți
20 să pătrunzi cu ochiul
21 ca Lynceu,
22 totuși, bolnav de ochi,
23 n'ai să disprețuești din această cauză
24 să-i speli,
25 și pentru că

studia, se vor căi și tinerii și bătrânii. Până atunci, îmi rânduiesc viața și mă mulțumesc cu cât am. Dacă n'ai agera privire a lui Lynceu nu înseamnă să nu-ți îngrijești ochii bolnavi;

1 desperes membra
2 Glyconis invicti,
3 nolis
4 prohibere corpus
5 cheragra nodosa.
6 Est prodire
7 tenus quadam,
8 si non datur ultra.
9 Pectus fervet avaritia
10 miseroque cupidine?
11 sunt verba et voces,
12 quibus¹ possis
13 lenire hunc dolorem,
14 et deponere
15 magnam partem morbi.
16 Tumes amore laudis?
17 sunt certa piacula,
18 quæ poterunt recreare te
19 libello
20 lecto ter pure.
21 Invidus, iracundus,
22 iners, vinosus, amator,
23 nemo est ferus adeo,
24 ut non possit mitescere
25 si modo commodet culturæ

dacă n'ai muşchii neînvinsului Glycon, nu înseamnă să nu-ţi fereşti corpul de noduroasa podagră. Dacă nu poţi merge mai departe, tot poţi face câţiva paşi. Lăcomia şi nemernica sete de bani te chinuesc? Sunt cărţi, cu care să-ţi îm-

1 nu nădăjduiești mușchii
2 neînvinsului Glicon
3 n'ai să vrei
4 să nu-ți aperi corpul
5 de noduroasă gută.
6 E cu putință să înaintezi
7 până la un anumit punct,
8 dacă nu ți-e dat (să mergi) mai departe.
9 Inima fierbe de lăcomie
10 și de un interes păcătos?
11 sunt vorbe și formule
12 prin care ai putea
13 să îndulcești această suferință
14 și să îndepărtezi
15 o mare parte din boala ta
16 Ești umflat de iubirea gloriei?
17 sunt anumite leacuri
18 care te vor putea ușura
19 printr'o carte mică (de filozofie)
20 citită de trei ori cu atenție.
21 Invidios, pornit la mânie,
22 leneș, bețiv, stricat
23 nimeni nu-i atât de nevindecat
24 ca să nu se poată îndulci puțin
25 numai dacă dă sfaturilor bune

blânzești durerea și să-ți lecuești boala. Te roade setea de glorie? Ai mijloace ca să-ți alini suferința: citește de trei ori cu încordare o carte de morală. Ești pismaș, pornit la mânie, leneș, bețiv, desfrânat? Nimeni nu e atât de bolnav

1 aurem patientem.
 2 Fugere vitium, est virtus;
 3 et caruisse stultitia,
 4 prima sapientia.
 5 Vides quanto labore
 6 animi capitisque,
 7 devites quæ credis
 8 esse maxima mala
 9 censum exiguum
 10 repulsamque turpem!
 11 Mercator, impiger,
 12 curris ad extremos Indos,
 13 fugiens pauperiem
 14 per mare, per saxa,
 15 per ignes:
 16 non vis discere
 17 et audire,
 18 et credere meliori,
 19
 20 ne cures ea
 21 quæ miraris et optas stulte!
 22
 23 Quis pugnax
 24 circum pagos
 25 et circum compita,

ca să nu poată fi ogoiat, dacă ascultă cu răbdare de sfaturi. A fugi de viciu e o virtute; și cea dintâi înțelepciune e de a te cunoaște bine. Îți închipui că averea și onorurile sunt fericirea supremă; privește cu câtă trudă le dobândești, și cum, apucându-te de negustorie, te duci până

1 o ureche răbdătoare.
2 A fugi de vițiu, e o virtute;
3 a te feri de nebunie
4 e prima înțelepciune.
5 Vezi cu ce mare osteneală
6 a spiritului și-a capului
7 te ferești de ceiace ce crezi
8 că sunt cele mai mari rele,
9 un venit mic
10 și un refuz rușinos!
11 Negustor neobosit,
12 alergî la cei mari depărtați Indieni,
13 fugînd de sărăcie
14 pe mare, printre stînci
15 și pîntre focuri:
16 și nu vrei nici să înveți
17 nici să ascuți
18 nici să crezi pe unul mai înțelept
19 (care-ți spune)
20 să nu te îngrijești de aceste (bogății),
21 pe care le admiri și le invidiezi
22 prostește!
23 Ce luptător,
24 (colindînd) satele
25 și răspîntiile,

în fundul Indiei: ca să fugi de sărăcie, o iei rasna peste mări, peste stînci și peste flăcări. Nu vrei să ascuți de înțelepciunea ce te învață să nu te iei după aceste bunuri, râvnite prostește. Ce luptător de bălci n'ar jîndui la cununa jo-

1 cui sit spes,
 2 cui conditio
 3 palmæ dulcis sine pulvere,
 4
 5 contemnat coronari
 6 magna Olympia?
 7 Argentum est vilius auro,
 8 aurum virtutibus.
 9 „O cives! cives!
 10 pecuniā primum
 11 est quærenda;
 12 virtus post nummos“.
 13 Janus prodocet hæc
 14 summus ab imo;
 15 juvenes senesque,
 16 suspensi lacerto lævo
 17 loculos tabulamque,
 18 recinunt hæc dictata.
 19 Est tibi animus:
 20 sunt mores,
 21 et lingua, fidesque;
 22 sed sex, septem millia
 23 desunt
 24 quadringentis:
 25 eris plebs.

curilor Olimpice, dacă ar nădăjdui că o poate
 dobândi pe neluptate? Argintul e mai puțin pre-
 țios decât aurul, aurul decât virtutea. Nu tot așa
 se aude și în piața templului lui Janus: „Imbogă-
 țiti-vă, cetățeni; banii sunt mai presus de vir-

1 care ar avea speranța
2 și norocul
3 unei dulci ramure (de măslin)
4 ușoară și fără muncă
5 ar disprețui să fie încoronat
6 în marile jocuri Olimpice?
7 Argintul e mai puțin prețios ca aurul
8 și aurul (mai puțin prețios) ca virtuțile.
9 „O, cetățeni! cetățeni!
10 banul mai întâi
11 trebuie căutat;
12 virtutea după bani.
13 Ianus ne învață aceasta
14 de sus până jos (în templul său);
15 (și) tineri și bătrâni
16 atârnându-și de brațul stâng
17 punga și tăblițele,
18 repetă aceste lecții.
19 Ai inimă,
20 ai purtări (bune),
21 elocvență și cinste;
22 dar șase sau șapte mii (de sesterti)
23 îți lipsesc (pentru a fi cavaler)
24 la cei patru sute de (mii):
25 vei fi din popor.

tute“; iată povata; pe care o cântă tineri și bătrâni legănându-și cu stânga punga și tăblițele. Ești virtuos, inimos, elocinte, om de cuvânt; îți lipsesc însă șase sau șapte mii de sesterti până la patru sute de mii; rămâi deci om de

1 At pueri ludentes
 2 aiunt: „Eris rex,
 3 si facies recte“.
 4 Hic murus aheneus esto,
 5
 6 conscire nil sibi,
 7 pallescere nulla culpa.
 8 Dic, sodes,
 9 lex Roscia est melior,
 10 an nœnia puerorum,
 11 quæ offert regnum
 12 facientibus recte,
 13 decantata
 14 et maribus Curiis
 15 et Camillis?
 16 Suadetne melius tibi,
 17 is qui, facias rem,
 18 rem recte, si possis,
 19 si non, rem
 20 quocumque modo,
 21 ut spectes propius
 22 poemata lacrimosa Pupii:
 23 an qui, præsens,
 24 hortatur et aptat te

rând. Când se joacă între dânşii, copiii îşi spun
 totuşi: „Dacă te porţi bine, o să te facem rege“.
 O conştiinţă curată, care n'are de ce roşi: iată
 zidul de aramă al înţeleptului. Spune-mi de-ţi
 pare mai bună legea Roscia ori cântecul copiilor
 ce fac regi din cei mai destoinici, — cântec

1 Totuși copii jucându-se
2 spun: „vei fi rege
3 dacă te porți bine“.
4 Acest zid de aramă să fie
5 (înțeleptului),
6 să n'aibă a-și reproșa nimic,
7 și să nu pălească de nici o vină.
8 Spune-mi, te rog,
9 dacă legea Roscia e mai bună
10 sau (acest) cântec de copii,
11 care oferă domnia
12 celor ce se poartă bine,
13 cîntat (odinioară)
14 de vitejii Curius
15 și de Camillus?
16 Îți dă un sfat mai bun
17 cel ce-ți zice: Fă avere,
18 fă-o, drept, dacă poți,
19 dacă nu poți, fă-ți averea
20 în orice fel,
21 ca să vezi de mai aproape
22 dramele plângătoare ale lui Puppius:
23 sau cel care, (totdeauna) ajutor,
24 te sfătuește și-ți dă mijloacele

pe care l-au cântat odinioară și Curii și Camilii? Cine te povățuește mai cuminte: cel ce-ți spune: „dacă poți, îmbogățește-te pe calea cea bună; dacă nu, pe orice cale numai să poți asculta lăcrămoasele drame ale Puppius din întâile rânduri ale sălii; ori cel ce-ți dă sfatul și mijlo-

- 1 responsare
 2 liberum et erectum
 3 fortunæ superbæ?
 4 Quod si populus Romanus
 5 roget me forte,
 6 cui non fruar
 7 isdem judiciis,
 8 sic ut porticibus,
 9
 10 nec sequar
 11 aut fugiam
 12 quæ ipse diligit
 13 vel odit:
 14 referam quod Vulpes cauta
 15 respondit olim
 16 Leoni ægroto:
 17 „Quia vestigia
 18 spectantia omnia
 19 adversum te,
 20 nulla retrorsum,
 21 terrent me“.
 22 Es bellua
 23 multorum capitum:
 24 nam quid sequar?

cul de a înfrunța, liber și mândru, tirania soartei?

Dacă m'ar întreba poporul de ce n'am aceleași păreri cu dânsul după cum ne primblăm sub aceleași portice și de ce nu ni-s drage sau urâte aceleași lucruri, i-aș răspunde cu vorbele vulpii viclene către leul bolnav: . . .

- 1 să rezिști
2 neatârnat și cu capul sus
3 destinului tiranic?
4 Dacă poporul roman
5 mă întreabă din întâmplare
6 de ce n'am
7 aceleași păreri ca (și el),
8 după cum am aceleași locuri de pre-
9 umblare,
10 și (dece) nu caut
11 sau nu fug
12 de lucrurile ce-i plac și lui
13 sau pe care le urăște:
14 voi spune ceea ce Vulpea șireată
15 a răspuns odinioară
16 Leului bolnav:
17 pentrucă urmele
18 întoarse toate
19 spre tine,
20 și nici una îndărăt,
21 mă înspăimântă".
22 Ești o fiară
23 cu multe capete:
24 căci ce școală voi urma?

„Mi-i frică, deoarece urmele pașilor se îndreaptă numai în spre mine, și nu se întorc îndărăt“.

Ești hidra cu o sută de capete. După cine și ce să mă iau? Unii vor să se îmbogățească.

1 aut quem?
 2 Pars hominum gestit
 3 conducere publica;
 4 sunt qui venentur
 5 crustis et pomis
 6 viduas avaras,
 7 excipiantque senes,
 8 quos mittant in vivaria;
 9 res multis
 10 crescit fœnore occulto
 11 Verum, esto
 12 alios teneri
 13 rebus studiisque aliis:
 14 Idem possunt
 15 durare horam,
 16 probantes eadem?
 17 Si dives dixit:
 18 „Nullus siuns in orbe
 19 prælucet amœnis Baiis“,
 20 lacus et mare
 21 sentit amorem
 22 heri festinantis;
 23 si libido vitiosa
 24 fecerit auspiciu cui,

luând în arendă veniturile publice; alții caută să momească sgârzenia văduvelor cu fructe și bunătăți; alții prind în rețele pe bătrâni ca să-i păstreze la nevoie; mulți se îmbogățesc din camătă. Să zicem că fiecare e robul unei dorinți anumite; dar nu și le schimbă toți în fiecare ceas?

1 și pe cine?
2 O parte din oameni dorește
3 să arendeze (veniturile) publice;
4 alții vânează
5 cu prăjituri și fructe
6 văduvele sgârcite
7 și prind în curse bătrâni,
8 pe care să-i poată păstra în cuști;
9 averea pentru mulți
10 crește prin camătă ascunsă.
11 Dar, să admitem
12 că și unii și alții sunt prinși
13 de obiecte și gusturi diferite:
14 aceiași (oameni) pot
15 să stea o oră
16 iubind aceleaș (lucruri)?
17 Dacă bogatul a spus:
18 „Nici un golf de pe pământ
19 nu-i mai frumos decât plăcut Baia”,
20 lacul (Lucrin) și marea
21 se resimt de dragostea
22 unui stăpân grăbit;
23 (dar) dacă o pasiune capricioasă
24 i-a dat o (altă) direcție,

Dacă a apucat un bogat să spună: „niciun golf pe lume nu-i mai plăcut decât Baia” — atunci lacul Lucrin și marea pățimesc de pe urma dragostei stăpânului grăbit să clădească. Dacă și-a schimbat gândul, din cine știe ce ciudățenie, lucrători, luați-vă mâine uneltele ca să vă du-

1 cras, fabri, tolletis
 2 ferramenta Teanum.
 3 Lectus genialis
 4 est in aula?
 5 ait nil esse prius,
 6 nil melius vita cœlibe;
 7 si non est,
 8 jurat bene esse
 9 maritis solis.
 10 Quo nodo teneam
 11 Protea mutantem vultus?
 12 Quid pauper?...
 13 ride: mutat cœnacula,
 14 lectos, balnea, tonsores;
 15 navigio conducto nauseat
 16 æque ac locuples,
 17 quem priva triremis ducit.
 18 Si occurri,
 19 curtatus capillos
 20 tonsore inæquali,
 21 rides;
 22 si forte subucula trita
 23 subest tunicæ pexæ
 24 vel si toga impar
 25 dissidet: rides.

ceți la Teanum. Dacă-i însurat, susține că nimic nu-i mai plăcut decât viața burlacului; dacă nu-i, se jură că numai însurații sunt fericiți. Cum să-l poți pune în lanțuri pe acest Proteu schimbăcios? Cu săracul, aceeași poveste: își schimbă bârlogul, patul, baia, bărbierul; într-o barcă

1 mâine, lucrători, vă veți transporta
 2 uneltele la Teanum.
 3 Patul nupțial
 4 e în palatul (său)?
 5 Atunci spune că nimic nu-i mai plăcut
 6 nimic mai bun ca viața de holtei;
 7 dacă nu este
 8 jură că fericirea există
 9 numai pentru cei însurați.
 10 Cu ce lanț voi ține
 11 pe (acest) Proteu care-și schimbă fața?
 12 Dar cel sărac?
 13 Stai și râde: își schimbă bordeiul,
 14 paturile, băile, bărbierii;
 15 în barca închiriată cască
 16 la fel cu bogatul,
 17 pe care-l plimbă galera sa.
 18 Dacă m'am înfățișat
 19 cu părul scurtat
 20 de un bărbier (ce-l tae) nepotrivit,
 21 tu râzi;
 22 dacă din întâmplare, o cămașă veche
 23 se găsește sub tunica mea nouă,
 24 sau dacă toga nepotrivită
 25 atârnă într'o parte: tu râzi

închiriată cască de plictiseală ca și bogatul ce
 se plimbă în propria-i galeră. Dacă mă vezi cu
 părul rău tuns de un bărbier nepriceput, zâm-
 bești: dacă mi-i cămașa veche sub o tunică nouă
 sau de-mi atârnă toga într'o parte, zâmbești. Și

1 Quid?
 2 quum mea sententia
 3 pugnat secum;
 4 spernit quod petiit;
 5 repetit
 6 quod omisit nuper;
 7 æstuat,
 8 et disconvenit
 9 toto ordine vitæ;
 10 diruit, ædificat,
 11 mutat rotundis quadrata:
 12 putas me insanire solennia,
 13 neque rides!
 14 nec credis egere
 15 medici,
 16 nec curatoris
 17 dati a prætore:
 18 quum sis tutela
 19 mearum rerum,
 20 et stomacheris
 21 ob unguem prave sectum
 22 amici
 23 pendentis de te,
 24 respicientis te!
 25 Ad summam,

când, sgduuit de sentimente potrivnice, sufle-
 tu-mi dispreţueşte ce-a dorit, şi doreşte din nou
 ce-a dispreţuit, când şovăe şi se contrazice în
 toate lucrurile vieţii, dărămă, clădeşte, face ro-
 tund ce-i pătrat, — atunci tu-ţi închipui că

1 Ce?
2 Când spiritul meu
3 e în contradicție cu el însuș;
4 disprețuește ce-a dorit;
5 și dorește din nou
6 ce-a disprețuit odinioară,
7 (când) plutește nesigur
8 și nu se înțelege
9 în rânduirea vieții sale;
10 (când) dărâmă și clădește
11 și schimbă în rotund pătratul:
12 crezi că nebunia e obișnuită
13 și nu râzi!
14 și nu crezi că am nevoie
15 de un doctor,
16 nici de un tutor
17 dat de pretor:
18 deși ești sprijinul
19 vieții mele,
20 și te superi
21 de o unghie rău tăiată
22 a prietenului,
23 ce depinde numai de tine
24 și nevăzând pe nimeni de cât pe tine!
25 În încheiere,

nebunia mea-i obișnuită, și nu mai zâmbești!
nu crezi că am nevoie de doctor și că prietenii
trebuie să mă pună sub epitropie — tu, călăuză
vieții mele, tu, ce nu i-ai ierta prietenului celui
mai credincios o unghie rău tăiată.

1 sapiens est minor Jove uno:

2

3 dives, liber,

4 honoratus, pulcher,

5 denique, rex regum;

6 præcipue sanus...

7 nisi

8 quum pituita est molesta.

9

10 EPISTOLA II.

11

12 AD LOLLIUM

13

14 Maxime Lolli,

15 dum tu, declamas Romæ,

16 relegi Præneste

17 scriptorem belli Trojani:

18 qui dicit

19 planius ac melius

20 Chrysippo et Crantore,

21 quid sit pulchrum,

22 quid turpe, quid utile,

23 quid non.

24 Audi cur crediderim ita,

25 nisi quid detinet te.

Intr'un cuvânt, numai Jupiter e mai presus de omul înțelept; el e bogat, liber, încărcat de onoruri, frumos și, însfârșit, regele regilor, și, mai cu seamă, e și sănătos... dacă nu-l necăjește guturaiul!

1 Fabula,
 2 qua narratur Græcia
 3 collisa Barbariæ
 4 duello lento,
 5 propter amorem Paridis,
 6 continet æstus regum
 7 et populorum stultorum.
 8 Antenor censet
 9 præcidere causam belli:
 10 Quid Paris?
 11 negat posse cogi
 12 ut regnet salvus
 13 vivatque beatus.
 14 Nestor festinat
 15 componere lites
 16 inter Peliden
 17 et inter Atriden:
 18 amor urit hunc,
 19 ira quidem
 20 utrumque communiter.
 21 Achivi plectuntur
 22 quidquid reges
 23 delirant.

e folositor și ce nu. Dacă ai vreme, ascultă-mă de ce cred astfel.

Această epopee, în care ni se povestește încăierarea Greciei cu Barbarii, într'o luptă, în urma dragostei lui Paris, ne zugrăvește deslănțuirea patimilor regilor și noroadelor. Când Antenor a fost de părere că trebuie înlăturată în-

1 Epopea (Iliada)
2 în care se povestește că Grecia
3 s'a ciocnit cu Barbaria (Asia)
4 într'un război încet,
5 din cauza dragostei lui Paris,
6 conține patimele regilor
7 și ale popoarelor nebune.
8 Antenor e de părere
9 să tae cauza războiului:
10 Ce (răspunde) Paris?
11 spune că nu poate fi constrâns
12 să domnească în pace,
13 și să fie fericit
14 Nestor se grăbește
15 să liniștească certurile
16 între fiul lui Peleu (Ahile)
17 și între fiul lui Atreu (Agamemnon):
18 dragostea îl înflăcărează (pe acesta),
19 mânia îi înflăcărează deopotrivă
20 și pe unul și pe altul.
21 Grecii sunt pedepsiți
22 pentru toate (greșelile) ce regii
23 le săvârșesc în delirul (lor).

săși pricina războiului — ce i-a răspuns Paris?
I-a răspuns că nu vrea să domnească, cu de-a-
sila, în pace și să trăiască liniștit. Nestor se
străduiește să potolească cearta dintre Achile
și Agamemnon: pe Agamemnon îl înflăcărează
dragostea, și mânia pe amândoi de o potrivă;

1 Intra et extra muros Iliacos,
 2
 3 peccatur seditioe,
 4 dolis, scelere,
 5 atque libidine et ira.
 6 Rursum,
 7 proposuit nobis
 8 exemplar utile
 9 quid possit virtus
 10 et quid sapientia,
 11 Ulyssen, qui,
 12 domitor Trojæ,
 13 inspexit providus
 14 urbes et mores
 15 hominum multorum;
 16 dumque parat sibi,
 17 dum sociis
 18 reditum,
 19 pertulit per latum æquor
 20 multa aspera,
 21 immersabilis
 22 undis adversis
 23 rerum.
 24 Nosti voces Sirenum
 25 et pocula Circæ:

toate nebuniile regilor se sparg astfel în capul Grecilor.

Înăuntrul și dincolo de zidurile Troei, sunt numai răsvrătiri, violenții, crime, desfrâu și ură. Pentru a ne arăta ce poate virtutea unită cu înțelepciunea, poetul ne dă, pe de altă parte,

1 Înăuntru și în afară de zidurile
 2 Ilionului,
 3 se păcătuiește prin răscoală,
 4 prin perfidii, prin crimă
 5 și prin patimă și mânie.
 6 Pe de altă parte
 7 (Homer)ne-a pus sub ochi
 8 (ca) un exemplu folositor
 9 de ceiace poate virtutea
 10 și cumițenia,
 11 pe Ulise, care,
 12 învingător al Troii,
 13 a cercetat cuminte
 14 orașele și moravurile
 15 a numeroși oameni,
 16 și în timp ce-și pregătește sie-și,
 17 sau tovarășilor
 18 întoarcerea în patrie,
 19 a suferit pe marea vastă
 20 multe (nenorociri) crude,
 21 fără să fie înneecat
 22 de valurile dușmane
 23 ale soartei.
 24 Cunoști cântecul Sirenelor
 25 și băuturile Circei:

o nimerită pildă în Ulise; după cucerirea Troiei, el a cercetat nenumărate cetăți și obiceiurile multor oameni, și, pentru a-și aduce tovarășii în patrie, a înfruntat atâtea nenorociri în largul mărilor, fără a se înneca în valurile potrivnice ale soartei. Cunoști cântecul Sirenelor și băutura

- 1 si, stultus cupidusque,
 2 bibisset quæ
 3 cum sociis,
 4 fuisset turpis et excors
 5 sub domina meretrice;
 6 vixisset canis immundus,
 7 vel sus amica luto.
 8 Nos, sumus numerus
 9 et nati
 10 consumere fruges:
 11 sponsi Penelopæ, nebulones,
 12 juvenusque Alcinoi
 13 operata plus æquo
 14 in curanda cute,
 15 cui fuit pulchrum
 16 dormire in medios dies,
 17 et ducere curam cessatum
 18 ad strepitum citharæ.
 19 Latrones surgunt de nocte
 20 ut jugulent hominem:
 21 ut serves te ipsum,
 22 non expergisceris!
 23 Atqui, curres hydropicus,
 24 si noles sanus;

fermecată a Circei; dacă s'ar fi lăcomit să guste din ea, cum i-au făcut tovarăşii, ar fi ajuns şi el, umil şi nemernic, rob al unei stăpâne neruşinate, — câine murdar sau porc lăfăindu-se în noroi!

Cât despre noi, cei mulţi şi sortiţi să ne hrănim din mana pământului, — noi suntem

1 dacă, nebun și lacom,
 2 ar fi băut
 3 odată cu tovarășii,
 4 ar fi ajuns rușinos și degradat
 5 sub o stăpână nerușinată;
 6 ar fi trăit, câine desgustător,
 7 sau porc, prieten cu mocirla.
 8 Noi, suntem în număr
 9 și ne-am născut
 10 ca să mâncăm roadele (pământului):
 11 pețitori ai Penelopei, stricați,
 12 curteni ai lui Alcinous,
 13 ocupați mai mult decât trebuie
 14 ca săși îngrijească pielea,
 15 pentru care era o mândrie
 16 să doarmă până'n mijlocul zilei
 17 și să-și alunge grijele
 18 în sunetul lirei.
 19 Hoții se scoală noaptea
 20 ca să gâtuiască un om:
 21 ca să te scapi,
 22 nu te scoli!
 23 Bine! vei alerga hidropic,
 24 dacă nu vrei (să alergi) sănătos;

stricații pețitori ai Penelopei, tinerii adunați în jurul lui Alcinous, ce-și văd numai de ei înșiși, și se fălesc că dorm până la amiazi și că-și alungă urâtul în cântecul lirei.

Ca să ucidă un om, hoții se scoală în puterea nopții; ca să scapi cu viață, tu n'o să te deștepți? Dacă nu alergi cât ești sănătos, o să alergi

1 et, ni posces ante diem
 2 librum cum lumine,
 3 si non intendes animum
 4 studiis et rebus honestis,
 5 torquebere, vigil,
 6 invidia vel amore.
 7 Nam,
 8 cur festinas demere
 9 quæ lædunt oculum;
 10 si quid est animum,
 11 differs in annum
 12 tempus curandi?
 13 Qui cœpit,
 14 habet dimidium facti:
 15 aude capere; incipe.
 16
 17 Quĩ prorogat
 18 horam vivendi recte,
 19 exspectat, rusticus,
 20 dum annis defluat:
 21 at ille labitur,
 22 et labetur volubilis
 23 in omne ævum.
 24 Quæritur argentum,
 25 uxorque beata

când o să fii bolnav de dropică; dacă nu vei citi
 la lumina lămpii, dacă nu te vei îndeletnici cu
 studiul virtuții, pisma sau dragostea n'o să te
 mai lase să dormi nopțile. Dacă te doare ochiul,
 te grăbești să scoți ceeace-l supără; de ce lași
 pe la anul ca să-ți tămăduiești sufletul bolnav?

1 și dacă nu ceri înaintea zilei,
 2 o carte cu o lumânare,
 3 dacă nu-ți ocupi mintea
 4 cu studiile și lucrările cinstite,
 5 vei fi torturat, stând treaz,
 6 de invidie sau de dragoste.
 7 În adevăr,
 8 pentru ce te grăbești să scoți
 9 ceiace-ți rănește ochiul;
 10 dacă-ți roade ceva inima
 11 dece amâi peste un an
 12 momentul îngrijirii (răului)?
 13 Cel ce-a început (un lucru)
 14 are jumătatea lucrului făcută;
 15 îndrăznește să fi cuminte; pune-te pe
 16 lucrul.
 17 Omul care întârzie
 18 clipa de a trăi cuminte
 19 așteaptă ca țăranul,
 20 ca fluviul să înceteze de a curge:
 21 dar el curge,
 22 și va curge, rostogolindu-se,
 23 în veci.
 24 Toți caută bani,
 25 sau o soție bogată

Lucrul început e pe jumătate și făcut; îndrăz-
 nește să fii înțelept; începe! A amâna ceasul
 înțelepciunii înseamnă să faci ca țăranul din
 poveste care așteaptă să se scurgă râul: el
 curge însă și va curge de-a-pururi!

Toți aleargă după bani, după soții bogate

1 creandis pueris;
 2 et silvæ incultæ
 3 pacantur vomere.
 4 Hic cui quod est satis
 5 contigit.
 6 optet nihil amplius.
 7 Non domus et fundus,
 8 non acervus æris et auri
 9 deduxit febres
 10 corpore ægroto domini,
 11
 12 non curas animo:
 13 oportet possessor
 14 valeat,
 15 si cogitat bene uti
 16 rebus comportatis.
 17 Domus et res
 18 juvat illum
 19 qui cupit aut metuit,
 20 sic ut tabulæ pictæ
 21 lippum,
 22 fomenta
 23 podagrum,
 24 citharæ
 25 auriculas dolentes
 26 sorde collecta.

dela care să aibă copii; plugul brăzdează pădu-
 rile necultivate. Dacă ai cât îți trebuie, nu dori
 mai mult. Palatele, moșiile, grămezile de aur
 și de argint nu alungă frigurile din trupul bol-
 nav al stăpânului și grijile din sufletul lui;

1 ca să facă copii;
2 și pădurile sălbatece
3 devin roditoare prin plug.
4 Cel căruia cât e de nevoie
5 i-a căzut la împărțeală,
6 să nu dorească nimic mai mult.
7 Nici o casă și un pământ,
8 nici o bucată de aramă (bani)
9 nu isgonește frigurile
10 din corpul
11 bolnav al stăpânului
12 nici supărările inimei (sale):
13 Trebuie ca posesorul
14 să fie sănătos,
15 dacă vrea să se folosească bine
16 de bogățiile strânse.
17 O casă și o (o mare) avere
18 fac bine celui
19 ce dorește sau se teme,
20 tot așa cum tablourile
21 (fac bine) urdurosului,
22 (cum) cataplasmele
23 (fac bine) gutosului,
24 (cum) sunetele lirei
25 (fac bine) urechilor suferinde
26 de murdăria strânsă.

sănătatea este bunul cel mai prețios, dacă vrei să te bucuri de ce ai agonisit. Palatul sau averea folosesc tot atât celui ros de dorință sau de teamă, ca un tablou bolnavului de ochi, cataplasmele bolnavului de podagră, sau ca ar-

- 1 Nisi vas est sincerum,
 2 quodcumque infundis
 3 acescit.
 4 Sperne voluptates:
 5 voluptas empta dolore
 6 nocet.
 7 Avarus eget semper;
 8 pete finem certum voto.
 9 Invidus macrescit
 10 rebus opimis alterius.
 11 Tyranni Siculi
 12 non invenere tormentum
 13 majus invidia.
 14 Qui non moderabitur iræ,
 15 volet esse infectum
 16 quod dolor et mens
 17 suaserit,
 18 dum festinat pœnas
 19 per vim
 20 odio inulto.
 21 Ira est brevis furor:
 22 rege animum,
 23 qui imperat, nisi paret;
 24 tu, compesce hunc frenis,
 25 nunc catena.

moniile lirei surdului. Vărsat într'un vas ne-
 curat, vinul se înăcrește. Nu umbla după plă-
 cerea cumpărată cu prețul durerii, că e vătă-
 mătoare. Avarul e totdeauna sărac; înfrânea-
 ză-ți cuminte dorințele. Numai văzând cum se

1 Dacă un vas nu e curat
2 tot ce vâri înăuntru
3 se acrește.
4 Disprețuește plăcerile:
5 plăcerea cumpărată cu durere
6 e un rău.
7 Avarul e sărac totdeauna;
8 pune o margine dorințelor.
9 Invidiosul slăbește
10 din cauza, bogăției altuia.
11 Tiranii Siciliei
12 n'au găsit tortură
13 mai mare de cât invidia.
14 Cel ce nu-și va stăpâni mânia,
15 va vrea să nu fi făcut
16 lucrul pe care ciuda și mânia
17 îl vor fi sfătuit,
18 în timp ce-și grăbește răzbunarea
19 prin violență,
20 din cauza unei uri neîmpăcate.
21 Mânia e o nebunie scurtă:
22 stăpânește-ți mânia
23 care poruncește, dacă nu se supune:
24 tu, ține-o în frâu,
25 cu un lanț

îngrasă alții, pismașul slăbește; tiranii Sicilieni n'au născocit o tortură mai mare decât pisma. Dacă nu-ți stăpânești mânia, îți va părea rău de tot ce-ai făcut din ciudă și pornire, când che-
mai silnicia în ajutorul unei uri nepotolite. Mâ-

1 Magister fingit
 2 equum docilem
 3 cervice tenera,
 4 ire qua eques
 5 monstret viam:
 6 catulus veneticus,
 7 ex tempore quo
 8 latravit in aula
 9 pellem cervinam,
 10 militat in silvis:
 11 nunc puer
 12 adbibe verba
 13 pectore puro,
 14 nunc offer te
 15 melioribus.
 16 Testa servabit diu odorem
 17 quo est imbuta semel,
 18 recens.
 19 Quod si cessas,
 20 aut anteis strenuus,
 21 nec opperior tardum,
 22 nec insto
 23 præcedentibus.

nia e o scurtă nebulie; stăpânește-o; dacă nu ascultă, ea poruncește; înfrânează-o, încătușează-o! Călărețul își învață calul supus, și cu coarda mlădioasă încă, să meargă pe unde-i va arăta el drumul; câinele de vânat latră multă vreme în curte după pielea unui cerb, înainte de a se război în pădure. Cât ești tânăr încă, des-

1 Călătorul își obișnuiește
2 calul supus
3 prin gura lui încă tânără
4 să se ducă unde călărețul
5 îi va arăta drumul;
6 câinele tânăr de vânătoare,
7 din ziua când
8 a lătrat în curte,
9 la o piele de cerb,
10 umblă la vânat în păduri:
11 acuma cât ești încă tânăr,
12 bea învățăturile mele
13 cu sufletul curat,
14 acuma încredințează-te
15 celor mai buni.
16 Vasul va păstra mult timp mirosul
17 cu care a fost îmbibat odată,
18 pe când era nou.
19 Dacă întârzii
20 sau mi-o iei înainte, iute,
21 eu nu aștept un întârziat
22 nici nu mă grăbesc să-i ajung
23 pe cei ce mi-au luat-o înainte,

chide inima-ți curată învățăturilor; încrede-te în cei mai înțelepți decât tine. Vasul păstrează multă vreme mireasma, de care s'a pătruns mai întâi. Dacă te oprești în drum, sau mi-o iei zorit înainte, nici n'o să te aștept, nici n'o să mă grăbesc să te ajung...

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM

1 Iuli Flore, laboro scire
 2 quibus oris terrarum
 3 Claudius,
 4 privignus Augusti,
 5 militet.
 6 Thracane Hebrusque
 7 vinctus compede nivali,
 8 an freta currentia
 9 inter turres vicinas,
 10 an pingues campi
 11 collesque Asiæ
 12 morantur vos?
 13 Quid operum struit
 14 cohors studiosa?
 15 curo hoc quoque.
 16 Quis sumit sibi scribere
 17 res gestas Augusti?
 18 Quis diffundit
 19 in ævum longum
 20 bella et paces?
 21 Quid Titius, venturus brevi
 22 in ora Romana,

LUI JULIUS FLORUS

Aş vrea să ştiu, scumpe Iulius Florus, prin
 ce meleaguri se războieşte Tiberiu, fiul vitreg
 al lui August: în Tracia, pe ţarmul Hebrului
 îngheţat, ori pe valurile mării ce despart cele

EPISTOLA III.

LUI IULIUS FLORUS

1
2
3
4 Iuliu Florus, doresc să știu
5 în ce ținuturi ale pământului
6 Claudius,
7 fiul vitreg a lui August,
8 se războește.

9 Oare, Tracia și Ebrul
10 înlănțuit de zăpadă
11 sau brațul de mare
12 între cele două turnuri vecine,
13 sau câmpiile rodnice
14 și colinele Asiei
15 vă întârzie?

16 Ce lucrări pregătesc
17 cărturarii ce-l însoțesc?
18 (căci) mă interesează asta.
19 Cine-și ia asupra-și să scrie
20 faptele lui August?

21 Cine transmite
22 posterității
23 războaie și tratatele sale de pace?
24 Ce face Titius, ce va ajunge curând
25 în gurile romane,

două turnuri vecine sau pe câmpiile roditoare și pe colinele Asiei? Cu ce se îndeletnicesc cărturarii ce-l întovărășesc? Ași dori să știu cine-și va lua asupra-și să ne povestească faptele lui August? Cine va trece urmașilor războaiele și tratatele lui? Ce mai face Titius? Cu-

1 qui non expalluit
 2 haustus fontis Pindarici,
 3 ausus fastidire lacus
 4
 5 et rivos apertos?
 6 Ut valet?
 7 ut meminit nostri?
 8 studetne, auspice Musa,
 9 aptare modos Thebanos
 10 fidibus Latinis?
 11 an desævit
 12 et ampullatur
 13 in arte tragica?
 14 Quid mihi agit Celsus?
 15 monitus
 16 monendusque multum,
 17 ut quærat opes privatas,
 18 et vitet tangere
 19 scripta quæcumque
 20 Apollo Palatinus
 21 recepit:
 22 ne, si olim forte,
 23 grex avium venerit
 24 repetitum suas plumas,
 25 Cornicula, nudata

rând o să ajungă în gura tuturor Romanilor; disprețuind izvoarele obișnuite, el s'a încumetat să se adape din izvorul lui Pindar. Iși mai aduce aminte de mine? Se mai căsnește el, să introducă în poezia latină versurile poetului teban? sau se deslănțue și își înalță glasul până

1 el, care nu s'a temut
2 de băutura din izvorul pindaric,
3 după ce-a îndrăsnit să disprețuiască
4 izvoarele
5 și pâraele deschise (tuturor)?
6 Ce face?
7 Cum își amintește de mine?
8 se ocupă, sub ocrotirea Muzei,
9 să adapteze acordurile Tebane
10 pe lira latină?
11 sau deslănțuește patimile
12 și vorbește o limbă măreață
13 în arta tragică?
14 Ce lucru îmi prepară Celsus?
15 (el,) pe care l-am povățuit
16 și trebuie să mai fie mult povățuit
17 să-și caute inspirația proprie,
18 și să evite să atingă
19 scrierile, oricare ar fi, pe care
20 (biblioteca) lui Apollo Palatinul
21 le-a primit:
22 ca nu cumva, cândva,
23 dacă stolul de pasări (păuni) ar veni
24 să-și reclame penele,
25 Cioara, despuiată

la tragedie? Ce mai face Celsus? L-am îndemnat și trebuie să-l mai îndemn să se folosească numai de mijloacele talentului său și nici să nu se atingă de scrierile adunate în biblioteca lui Apolon Palatinul. Să-și aducă aminte de pățania ciorei: când au venit păunii să-și ceară

1 coloribus furtivis
 2 moveat risum.
 3 Ipse, quid audes?
 4 circum quæ thyma
 5 volitas, agilis?
 6 Ingenium est tibi,
 7 non parvum, non incultum,
 8 nec turpiter hirtum.
 9 Seu acuis linguam caulis,
 10 seu paras
 11 respondere jura civica,
 12 seu condis carmen amabile,
 13 feres prima præmia
 14 hederæ victricis.
 15 Quod si posses relinquere
 16 frigida fomenta curarum,
 17 ires quo sapientia cœlestis
 18
 19 duceret te.
 20 Parvi et ampli,
 21 properemus hoc opus,
 22 hoc studium,
 23 si volumus vivere
 24 cari patriæ,
 25 si nobis.

penele, și au despoiat-o de colorile furate, ea
 a stârnit râsul. Și tu ce mai pui la cale? In
 jurul cărei flori sbori ca o nestatornică albină?
 Nu-ți lipsește nici talentul, nici știința, nici
 fineța. In apriga apărare a proceselor, în co-
 mentarea dreptului civil sau în mânuirea ver-

1 de culorile furate
2 să nu trezească râsul.
3 Tu, ce lucrezi?
4 în jurul căror flori
5 zbori, (albină) ușoară?
6 Ai un talent,
7 nici mic, nici necultivat,
8 nici sbârilit rușinos.
9 Fie că-ți ascuți vorba pentru procese,
10 fie că te pregătești
11 să răspunzi în dreptul civil,
12 fie că compui versuri frumoase,
13 vei obține cele dintâi premii
14 ale icderii sorocită învingătorilor.
15 Dacă ai putea renunța
16 la sbuciumul rece al grijilor,
17 ai ajunge acolo unde înțelepciunea
18 cerească
19 te-ar duce.
20 Mici și mari,
21 să lucrăm la acest țel,
22 la acest studiu,
23 dacă voim să trăim,
24 scumpi patriei,
25 și nouă.

surilor drăgălașe, o să-ți câștigi întotdeauna cununa biruitorilor. Dacă ai putea lăsa la o parte îndeletnicirile ce-ți răcesc inspirația, ai merge pe căile înțelepciunii divine. Mari și mici, asta să ne fie ținta, dacă voim să fim folositori patriei și nouă înșine.

1 Debes etiam
 2 rescribere hoc, si Munatius
 3
 4 tibi curæ
 5 quantæ conveniat:
 6 an gratia
 7 male sarta
 8 coit nequidquam.
 9 et rescinditur?
 10 At, seu sanguis calidus,
 11 seu inscitia rerum
 12 vexat vos feros
 13 cervice indomita:
 14 ubicumque locorum vivitis,
 15 indigni
 16 rumpere fœdus fraternum,
 17 juvenca votiva
 18 pascitur
 19 in vestrum reditum.

20
 21 EPISTOLA IV.

22 AD ALBIUM TIBULLUM

23
 24 Albi, iudex candide
 25 nostrorum Sermonum,

Mai răspunde-mi de ești în legături priete-
 nești cu Munatius, sau împăcarea voastră a
 fost ca o rană rău cusută ce s'a deschis din nou?
 Chiar de vă ațâță la ceartă fierbințeala sân-
 gelui sau lipsa de experiență a vieții, ori unde
 ați fi, nu rupeți totuși o legătură frățească;

1 Mai trebuie
 2 să-mi răspunzi la aceasta, dacă
 3 Munatius
 4 îți este prieten
 5 atât, cât s'ar cuveni:
 6 sau împăcarea
 7 rău cusută
 8 s'a cicatrizat în zadar,
 9 și se redeschide?
 10 Dar fie că un sânge cald,
 11 fie că neștiința lucrurilor (vieții)
 12 vă frământă, pe voi nedomoliți
 13 cu un grumaz nepotolit:
 14 în orice locuri ați trăi,
 15 voi ce nu trebuieți
 16 să rupeți o prietenie frățească,
 17 o juncă hărăzită zeilor
 18 e îngărășată (de mine)
 19 pentru întoarcerea voastră.

EPISTOLA IV

LUI ALBIUS TIBULLUS

24 Albius, judecător sincer
 25 al versurilor mele,

gândiți-vă că îngraș o juncă, făgăduită zeilor,
 în cinstea întoarcerii voastre.

LUI ALBIUS TIBULLUS

Albius, nepărtinitor critic al *Scrisorilor* mele,
 ce faci prin meleagurile pedane? pusu-te-ai să

1 quid dicam te facere nunc
 2 in regione Pedana?
 3 scribere
 4 quod vincat opuscula
 5 Cassi Parmensis:
 6 an reptare tacitum
 7 inter silvas salubres,
 8 curantem
 9 quidquid est dignum
 10 sapiente bonoque?
 11 Tu non eras corpus
 12 sine pectore.
 13 Di dederunt tibi formam,
 14 di tibi divitias
 15 artemque fruendi.
 16 Quid majus
 17 nutricula
 18 voveat
 19 alumno dulci
 20 qui possit sapere,
 21 et fari quæ sentiat,
 22 et cui contingat abunde
 23 gratia, fama, valetudo,
 24 et victus mundus,
 25 crumena non deficiente?¹⁾

scrii un poem care să întreaacă versurile lui Cassius din Parma? ori rătăcești tăcut prin pădurile înviorătoare, cu gândul la îndatoririle omului înțelept și bun? Nu ești un trup fără suflet. Zeii ți-au dat frumusețe, bogăție, și darul

1 că voi spune că faci acum
2  n  inutul Pedan?
3 că scrii (un poem)
4 ce va întrece opusculele
5 lui Cassius din Parma:
6 sau că rătăceşti tăcut
7  n pădurile sănătoase,
8  ngrijindu-te
9 de tot ce e
10 vrednic de un (om) cuminte  i virtuos?
11 Nu erai un trup
12 (născut) fără suflet.
13 Zeii  i-au dat frumuse ea,
14 zeii ( i-au dat) bog tia
15  i arta de a te folosi de ea.
16 Ce (fericire) mai mare
17 o doică (mamă)
18 ar dori
19 fiului iubit,
20 care poate fi cuminte,
21  i să exprime ce simte
22  ic ruia i s'a dat din bel ug,
23 trecerea, renumele, sănătatea
24  i un trai elegant,
25 punga (banii) nelipsindu-i?

de a te folosi de ele. Ce mai poate dori o mamă fiului ei, c nd e  ntept,  tie să spună ceea ce simte  i se bucură de vază, de nume, de sănătate  i de viea a plăcută, pe care  i-o d  averea?

1 Inter spem curamque,
 2 inter timores et iras,
 3 crede omnem diem
 4 diluxisse supremum tibi:
 5 hora quæ non sperabitur,
 6 superveniet grata.
 7 Quum voles ridere,
 8 vises me
 9 porcum de grege Epicuri,
 10 pinguem et nitidum
 11 cute bene curata.

12
 13 EPISTOLA V.

14
 15 AD TORQUATUM

16 Si potes, Torquate,
 17 recumbere conviva
 18 lectis archaicis,
 19 nec times cœnare
 20 omne olus
 21 patella modica:
 22 manebo te domi
 23 sole supremo.
 24 Bibes vina defusa,

In mijlocul nădejdlilor și al grijilor, al temerilor ori al pornirilor, închipuește-ți că fiicare zi ți-a lucit pentru cea din urmă dată; clipa pe care n'ai așteptat-o, o să-ți pară atunci și mai dulce! Când vei voi să râzi, vino să mă vezi cât sunt de gras, de înflorător, și de spilcuit, — un adevărat porc din turma lui Epicur!

1 Intre nădejde și grijă,
 2 între temeri și mâni,
 3 crede că fiece zi
 4 a strălucit ultima pentru tine:
 5 momentul ce nu va fi sperat
 6 va veni (mai) plăcut.
 7 Când vei vrea să râzi,
 8 vei veni să mă vezi,
 9 pe mine, porc din turma lui Epicur
 10 gros și strălucitor
 11 cu pielea bine îngrijită.
 12

EPISTOLA V.

LUI TORQUATUS

13
 14
 15
 16 Dacă poți, Torquatus,
 17 să te întinzi, ca oaspete
 18 pe paturi vechi,
 19 și nu te temi să mănânci
 20 fel-de fel de legume
 21 într'o farfurie mică:
 22 te voi aștepta la mine
 23 spre apusul soarelui.
 24 Vei bea un vin din amforă,

LUI TORQUATUS

Dacă te mai poți întinde pe bătrâneștile mele
 paturi și dacă te mulțumești cu un biet blid de
 legume, te-ași aștepta, scumpe Troquatus, astă-
 seară acasă. Vei bea un vin pus în amfore din

1 Tauro iterum,
 2 inter Minturnas palustres
 3 Petrinumque
 4 Sinuessanum.
 5 Sin habes quid melius,
 6 arcesse,
 7 vel fer imperium.
 8 Jam dudum, focus
 9 et supellex munda
 10 splendet tibi:
 11 mitte spes leves,
 12 et certamina divitiarum,
 13 et causam Moschi.
 14 Dies festus
 15 Cæsare nato
 16 dat cras
 17 veniam somnumque:
 18 licebit
 19 tendere impune
 20 noctem æstivam
 21 sermone benigno.
 22 Quo mihi fortunas,
 23 si non conceditur uti?
 24 Nimum parcus severusque
 25 ob cutam heredis,

timpul consulatului al doilea al lui Taurus, din podgoriile dintre mlaștinile dela Minturnae și costișele Sinuessei; dacă ai un vin mai bun, adu-l dacă nu, supune-te. Căminul și întreaga-mi casă strălucesc de mult în cinstea ta; uită-ți de năzuinti, uită-ți de străduinți după câștig, uită-ți

1 Taurus (fiind) consul a doua oară,
2 între mlăştinoasa Minturna
3 şi Petrinum
4 vecin cu Sinuessa.
5 Dacă ai un (vin) mai bun,
6 adu-l,
7 sau suportă porunca mea.
8 De mult vatra (mea)
9 şi tacâmurile
10 strălucesc pentru tine:
11 alungă speranţele uşoare
12 şi luptele bogăţiei
13 şi procesul lui Moschus.
14 Aniversarea
15 naşterii lui Cezar
16 ne dă mâine
17 libertate şi somn:
18 ne va fi îngăduit
19 să prelungim fără pedeapsă
20 o noapte de vară
21 într'o convorbire plăcută.
22 De ce (să doresc) bogăţia,
23 dacă nu mi-e permis s'o folosesc?
24 Omul prea econom şi aspru,
25 de dragostea unui moştenitor.

de procesul lui Moschus! Mâine, ziua de naştere a Impăratului, e zi de sărbătoare şi de odihnă; netulburaţi, vom putea deci petrece o noapte de vară sfătuind prieteneşte. La ce-i bună averea, dacă nu te foloseşti de ea? E nebun avarul ce-şi rupe dela gură de dragul moşteni-

1 assidet insano.
 2 Incipiam potare,
 3 et spargere flores,
 4 patiarque haberi
 5 vel inconsultus.
 6 Quid ebrietas
 7 non designat?
 8 Recludit operta,
 9 jubet spes esse ratas,
 10 trudit inertem
 11 in prælia,
 12 eximit onus
 13 animis sollicitis,
 14 addocet artes.
 15 Quem calices fecundi
 16 non fecere disertum?
 17 quem non solutum,
 18 in paupertate contracta?
 19 Ego imperor
 20 et idoneus et non invitus,
 21 procurare hæc:
 22 ne toral turpe,
 23 ne mappa sordida
 24 corruget nares;

torului; eu vreau să beau, și să împrăști flori, de-ar fi să nu par în toate mințile.

Cât e de dulce să te amețești! Beția desleagă tainele; dă ființă visurilor; împinge la luptă pe fricos; ridică povara de pe sufletele celor mâhniți; dă toate talentele. Cui nu i-a deslegat

1 seamănă cu un nebun.
2 Voi începe să beau
3 și să răspândesc flori
4 și voi consimți chiar să trec
5 drept nebun.
6 Ce lucru beția
7 nu-l plănuiește?
8 Deschide (inimele) închise,
9 face ca speranța să fie realizată,
10 asvârle pe fricos
11 în lupte,
12 ia povara
13 sufletelor îngrijate,
14 învață artele.
15 Pe cine cupele rodnice
16 nu l'au făcut elocvent,
17 pe cine nu (l'au făcut) vesel,
18 în sărăcia strâmtă?
19 Eu, mă însărcinez,
20 (fiind) teafăr și nu cu sila,
21 să veghez la acestea:
22 ca nici un înveliș de pat murdar,
23 nici o față de masă murdară
24 să nu facă să strâmbe nările (nasul),
limba paharul plin? pe ce sârman nu l-a în-
viorat?

Bucuros, voi purta de grijă ca patul să fie curat, ca fața de masă să nu-ți supere nările cu murdăria ei, ca să te poți uita în pahare și în farfurii ca într'o oglindă și ca să nu

1 ne non et cantharus,
 2 et lanx ostendat te
 3 tibi;
 4 ne sit,
 5 inter amicos fidos,
 6 qui eliminat foras dicta;
 7 ut par coeat
 8 jungaturque pari.
 9 Assumam tibi
 10 Butram, Septimiumque,
 11 et Sabinum,
 12 nisi cœna prior,
 13
 14 aut conviva prior
 15 detinet.
 16 Est locus et
 17 pluribus umbris:
 18 sed capræ olidæ
 19 premunt convivia
 20 nimis arcta.
 21 Tu, rescribe
 22 quotus velis esse,
 23 et, rebus omissis,
 24 falle postico
 25 clientem servantem atria.

se strecoare printre prieteni nimeni care să dea
 în vileag ceea ce vom pune la cale. Și pentru
 ca oaspeții să fie bine împerechiați între dânșii,
 pe lângă tine, o să poftesc pe Butra, pe Sep-
 ticius, și poate pe Sabinus, de nu-i poftit aiurea,
 sau de n'are și el musafiri. Poți să mai aduci

1 și cupele
2 și vesela să te arate
3 fie însuți;
4 să nu fie (nimeni)
5 între prieteni credincioși
6 care să spue afară vorbele (noastre);
7 ca un oaspe asemănător să fie potrivit
8 și unit cu altul asemănător.
9 Voi invita pentru tine
10 Pe Butra și Septimius,
11 și pe Sabinus,
12 afară dacă numai o invitație de mai
13 nainte,
14 sau un musafir mai vechi
15 nu-l reține.
16 Este loc deasemenea
17 pentru mai multe umbre;
18 dar (mirosul) caprelor împruțite
19 face neplăcute ospetele
20 prea strânse.
21 Tu, scrie-mi
22 câți vrei să fim;
23 și lăsând la o parte orice treburi,
24 fugi prin partea din dos
25 de clientul care stă în anticameră.

și pe alții; mirosul de țap face însă neplăcute ospetele prea înghesuite.

Scrie-mi câți dorești să fim și, lăsându-ți la o parte toate treburile, strecoară-te pe ușa din dos ca să nu te vadă clienții ce te așteaptă în anticameră.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM

1
 2
 3
 4 Nil admirari,
 5 est prope una solaque res,
 6 Numici,
 7 quæ possit facere beatum
 8 et servare.
 9 Sunt qui spectent,
 10 imbuti nulla formidine,
 11 hunc solem, et stellas,
 12 et tempora decedentia
 13 momentis certis.
 14 Quid censes munera terræ;
 15
 16 quid maris
 17 ditantis Arabas et Indos
 18
 19 extremos?
 20 quid ludicra,
 21 plausus, et dona
 22 Quiritis amici?
 23 Quo modo, quo sensu,
 24 et ore

LUI NUMICIUS

Nepăsarea, Numicius, e poate singurul drum
 ce duce la fericire și numai prin ea o poți păstra.
 Sunt oameni ce se pot uita fără nicio turbu-
 rare la soare, la stele și la înșiruirea, la date
 statornice, a anotimpurilor. Cu ce ochi să mai

EPISTOLA VI

LUI NUMICIUS

1
2
3
4 A nu dori nimic,
5 e aproape unicul și singurul mijloc,
6 Numicius,
7 care poate face pe om fericit,
8 și să-l țină (așa).
9 Sunt (oameni) care privesc
10 necuprinși de nicio teamă
11 acest soare, și stele,
12 și aceste anotimpuri care dispar
13 la epocă hotărâtă.
14 Ce gândești despre darurile
15 pământului;
16 de ale mării,
17 care îmbogățește pe Arabi și pe
18 Indieni
19 dela capătul lumii?
20 ce (gândești) despre jocurile,
21 de aplauzele și de darurile
22 Romanilor prieteni?
23 In ce fel, cu ce simțire,
24 cu ce față

privim atunci roadele pământului sau ale mării
ce îmbogățește pe îndepărtații Arabi și Indieni?
ce să mai zicem de jocurile de circ, de aplauzele
și de darurile pe care ți le dă dragostea
poporului? In ce chip și cu ce sentiment crezi
că trebuie să le privim?

- 1 credis spectandā?
 2 Qui timet
 3 adversa his,
 4 miratur fere eodem pacto
 5 quo cupiens:
 6 pavor est molestus utrique,
 7 simul species improvisa
 8 exterret utrumque.
 9 Gaudeat an doleat;
 10 cupiat metuatve:
 11 quid ad rem,
 12 si, quidquid vidit
 13 melius pejusve
 14 sua spe,
 15 torpet animoque et corpore,
 16 oculis defixis?
 17 Sapiens ferat nomen insani,
 18 æquus iniqui,
 19 si petat virtutem ipsam,
 20 ultra quam est satis.
 21 I nunc, suspice
 22 argentum
 23 et marmor vetus,
 24 æraque et artes:
 25

Dacă te temi să nu le pierzi, ești aproape tot atât de chinuit ca și cum le-ai dori; frica este deopotrivă de dureroasă de îndată ce te sperie gândul să nu ți se schimbe soarta pe neașteptate.

Bucurie sau durere, dorință sau teamă, înseamnă același lucru, dacă simțim fiori de ghiață

1 crezi că trebuie văzute?
2 Acel ce se teme
3 de (rele) contrarii acestor bunuri,
4 e mișcat aproape la fel
5 ca cel ce le dorește:
6 teama le e grea amândorura,
7 de îndată ce o împrejurare neprevăzută
8 sperie pe unul și pe celalt.
9 De se bucură, de se supără,
10 de dorește sau de se teme;
11 ce-are aface,
12 dacă, orce a văzut
13 mai bun, sau mai rău
14 decât speranța sa,
15 e înghețat cu sufletul și trupul,
16 cu ochii ficși?
17 Înțeleptul ar merita numele de nebun,
18 cel drept de ne-drept,
19 dacă ar dori chiar virtutea
20 mai mult de cât e de nevoe.
21 Du-te acum și admiră
22 argintăria
23 și marmorele antice,
24 statuetele de aramă și obiectele de
25 artă;

în fața a ceia ce ne-a depășit sau ne-a înșelat
nădejdea. Dacă împingem prea departe dragostea
de virtute, înțelepciunea însăși nu mai e decât
o nebunie. Mai tânjește acum după vase de
argint, sau după obiecte de marmură veche,
după statui și după tablouri! mai râvnește după

- 1 mirare colores Tyrios
 2 cum gemmis;
 3 gaude quod mille oculi
 4 spectant te loquentem;
 5 pete gnavus Forum mane,
 6 et tectum, vespertinus,
 7 ne Mutus emetat
 8 plus frumenti
 9 agris dotalibus,
 10 et (indignum!
 11 quod sit ortus pejoribus)
 12
 13 hic sit mirabilis tibi,
 14 potius quam tu illi.
 15 Ætas proferet in apricum
 16 quidquid est sub terra;
 17 defodiet condetque
 18 nitentia:
 19 quum porticus Agrippæ
 20 et via Appi
 21 conspexerit te bene notum,
 22 tamen restat ire
 23 quo Numa et Ancus devenit.
 24 Si latus aut renes

purpura tiriană și după pietre prețioase! umflă-te că te sorb mii de priviri, când ții o cuvântare! du-te de dimineață în For și nu te întoarce acasă decât seara, de teamă ca să nu strângă Mutus mai mult grâu de pe moșiile nevestei: — ar fi o rușine ca unul ca dânsul, de neam mai de rând, să te întreacă în putere

1 admiră culoarea Tyriană
 2 cu pietrele prețioase;
 3 bucură-te că o mie de ochi
 4 te contemplă vorbind;
 5 du-te plin de avânt la For. dimineata,
 6 și (nu te întoarce) acasă, (decât) seara,
 7 de teamă ca nu cumva Mutus să secere
 8 mai mult grâu
 9 în ogoarele sale dotale,
 10 și (lucru nedemn!
 11 pentrucă e născut din strămoși mai
 12 puțin nobili),
 13 să nu fie mai de râvnit pentru tine
 14 decât tu pentru el.
 15 Timpul va scoate afară
 16 tot ce e sub pământ;
 17 va băga și va îngropa
 18 lucrurile ce strălucesc:
 19 când porticul lui Agrippa
 20 și calea Appia
 21 te vor fi văzut, bine cunoscut,
 22 îți rămâne totuși să mergi
 23 unde s'au dus Numa și Ancus.
 24 Dacă stomacul și rinichii

și ca lumea să-l pismuiască mai mult pe dânsul decât pe tine! Timpul va da la iveală tot ce-i ascuns sub pământ, și va înghiți tot ce strălucește acum la lumina zilei. După ce porticul lui Agrippa și calea Appia te vor fi privit în de ajuns — îți mai rămâne să te duci acolo unde s'au dus și Numa și Ancus.

- 1 tentantur morbo acuto,
 2 quære fugam morbi.
 3 Vis vivere recte?
 4 (quis non?)
 5 si virtus una
 6 potest dare hoc:
 7 age hoc fortis,
 8 deliciis omissis.
 9 Putes
 10 virtutem verba,
 11 ut lucum ligna?
 12
 13 cave ne alter
 14 occupet portus,
 15 ne perdas
 16 negotia Cibyratica,
 17 ne Bithyna.
 18 Mille talenta rotudentur;
 19 totidem altera;
 20 porro tertia
 21 succedant,
 22 et pars
 23 quæ quadret acervum.
 24 Scilicet pecunia regina
 25 donat uxorem cum dote.

Dacă suferi de piept sau de șale, cată de te
 lecuește. Vrei să fii fericit? (și cine nu vrea?),
 Dacă-ți poate da fericirea numai virtutea, ia-ți,
 atunci, bărbătește, rămas bun dela toate plă-
 cerile. Dacă crezi însă că virtutea e o vorbă goală,
 după cum crezi că o dumbravă sfântă nu-i

1 sunt chinuiți de o boală aspră,
 2 caută cum să alungi boala.
 3 Vrei să trăești bine?
 4 (cine, nu?)
 5 dacă numai virtutea
 6 poate da această (fericire):
 7 urmărește-o cu tărie,
 8 lăsând la o parte plăcerile.
 9 Socotești,
 10 că virtutea (e) un cuvânt,
 11 după cum o dumbravă sfântă (nu-i
 12 decât) lemn?
 13 cată ca nu cumva altcineva
 14 să ți-o ia înainte la port,
 15 (cată) să nu scapi
 16 mărfurile din Cibiria,
 17 și Bitinia.
 18 Să strângi o mie de talanți:
 19 apoi totatăția alții;
 20 apoi o a treia (mie)
 21 să urmeze,
 22 și o a (patra) parte
 23 care să împătrească suma,
 24 În adevăr, banul, regele (lumii),
 25 îți dă o soție cu zestre.

decât o pădure oarecare, dă fuga atunci la
 port, să nu-ți ia altul înainte mărfurile Cibyreii
 sau ale Bitiniei. Rotunjește-ți o sumă de o mie
 de talanți, îndoeste-o, întreiește-o, împătrește-o!
 Banul, stăpânul lumii, îți dă, în adevăr, soție

1 fidemque, et amicos,
 2 et genus, et formam;
 3 ac Suadela
 4 Venusque
 5 decorat bene nummatum.
 6 Rex Cappadocum,
 7 locuples mancipiis,
 8 eget æris:
 9 tu, ne fueris hic.
 10 Lucullus
 11 rogatus, ut aiunt,
 12 si posset præbere
 13 centum chlamydes
 14 scenæ,
 15 ait: „Qui possum tot?
 16 et tamen quæram,
 17 et mittam,
 18 quot habebø“.
 19 Paulo post, scribit
 20 esse sibi domi
 21 quinque millia chlamydum;
 22 tolleret partem,
 23 vel omnes.
 24 Est domus exilis,

cu zestre, vază, prieteni, neam și frumusețe; bogatului nu-i lipsește nicio podoabă.

Bogat în sclavi, regele Capodociei n'are bani: tu să nu-i sameni! Rugat să dea cu împrumut o sută de hlamide pentru scenă, se spune că Lucullus ar fi răspuns:

1 și credit, și prieteni,
2 nașterea și frumusețea;
3 apoi, Elocvența,
4 și Venus
5 înfrumusețează pe omul plin de bani.
6 Regele Capadociei,
7 bogat în sclavi,
8 n'are bani:
9 nu fii ca el.
10 Lucullus,
11 întrebat, se spune,
12 dacă putea să împrumute
13 o sută de hlamide
14 pentru o reprezentație teatrală
15 spune: „Cum pot (să dau) atâtea?
16 și totuși voi căuta,
17 și voi trimite,
18 atâtea cât voi avea“.
19 Puțin apoi, scrie
20 că are în casă
21 cinci mii de hlamide:
22 și să vie să ia o parte,
23 sau toate.
24 E o casă săracă

— „De unde să am atâtea? o să caut totuși și o să-ți dau câte voi avea“.

Puțin după aceea scrie că are cinci mii de hlamide: poate deci să le ia pe toate sau numai o parte.

O casă trece drept casă săracă, — dacă nu-i

1 ubi et multa
 2 non supersunt,
 3 et fallunt dominum,
 4 et prosunt furibus.
 5 Ergo, si res sola
 6 potest facere beatum,
 7 et servare:
 8 primus repetas hoc opus,
 9 postremus omittas hoc.
 10 Si species et gratia
 11 præstat fortunatum,
 12 mercemur servum,
 13 qui dictet nomina,
 14 qui fodicet latus lævum,
 15
 16 et cogat porrigere dextram
 17
 18 trans pondera:
 19 „Hic valet multum
 20 in Fabia,
 21 ille Velina;
 22 is dabit fasces
 23 cui libet,
 24 eripietque, importunus,

plină cu multe lucruri de prisos și neștiute de stăpân ce folosesc doar hoților. Dacă te poate face fericit numai averea, pune-te de-o strânger; nu te lăsa! Dacă stă fericirea în vaza de care te bucuri în ochii lumii, tocmește-ți atunci un sclav ca să-ți șoptească numele trecătorilor, să-ți facă

1 unde multe (lucruri)
 2 nu sunt de prisos.
 3 și nu-s' uitate de stăpân,
 4 și nu folosesc hoților.
 5 Deci, dacă numai bogăția
 6 poate face (pe om) fericit,
 7 și să-l ție așa:
 8 cel dintâi, urmărește scopul ăsta
 9 și ultimul părăsește-l.
 10 Dacă strălucirea și influența
 11 fac pe (un om) fericit,
 12 să cumpărăm un sclav,
 13 care să ne spue numele (trecătorilor),
 14 care să ne dea cu cotul în partea
 15 stângă,
 16 să ne oblige să întindem (mâna)
 17 dreaptă
 18 peste teșghea:
 19 „Acesta e influent
 20 în (tribul) Fabius,
 21 acela în (tribul) Velina;
 22 acela va da fasciile
 23 cui îi va place,
 24 și va scoate, prin intrigă,

semn cu cotul, când trebuie să-ți întinzi mâna peste teșghea:

— „Acesta-i puternic în tribul Fabia; cestă-lalt în tribul Velina; în mâna ăstuia sunt fascele și scaunul curul; dacă nu mai vrea, ți le ia. Spu-

1 ebur curule cui volet".
 2 Adde: Frater, Pater;
 3 adopta, facetus, quemque,
 4 ita ut ætas est cuique.
 5 Si qui cœnat bene.
 6 vivit bene: lucet...
 7 eamus quo gula ducit:
 8 piscemur, venemur,
 9 ut olim Gargilius,
 10 qui iubebat plagas,
 11 venabula, servos,
 12 transire mane
 13 Forum differtum
 14 populumque,
 15 ut unus mulus e multis
 16 referret, populo spectante,
 17 aprum emptum!
 18 lavemur crudi
 19 tumidique,
 20 obliti quid deceat,
 21 quid non,
 22 digni,
 23 cera Cærite,
 24 remigium vitiosum
 25 Ulysssei Ithacensis,

ne-le pe dată: *frate, taică*, ploconindu-te, adoptă-l pe fiecare după vârsta".

Dacă ne punem fericirea în mâncare, să pornim din zori unde ne chiamă pânțele: să pornim la pescuit sau la vânat ca, odinioară, Gargilius: de dimineață, trecea prin forul înșesat

1 fildeşul curul cui va vrea.
2 Adaugă: Frate, Tată;
3 adoptă, pe orşicine, cu dibăcie,
4 după vârsta fiecăruia.
5 Dacă cel ce mănâncă bine,
6 trăeşte bine: e ziuă...
7 să mergem unde ne duce lăcomia,
8 să pescuim, să vânăm,
9 ca odinioară Gargilius,
10 care făcea ca plasele sale
11 şi uneltele şi sclavii,
12 să străbată dimineţa
13 Forul plin
14 şi poporul,
15 pentruca un măgar din mulţi
16 să aducă, în ochii lumii,
17 un mistreţ cumpărat!
18 să ne îmbăiem înainte de a digera,
19 şi plini de alimente,
20 uitând ce se cuvine,
21 şi ce nu se (cuvine),
22 (oameni) demni
23 de tăbliţele Cerite,
24 vâslaşi stricaţi
25 ai lui Ulise din Itaca,

de lume cu laţuri, cu uneltele de vânătoare, cu sclavi, pentru ca apoi un singur catâr să se întoarcă, în văzul tuturor, cu un mistreţ... cumpărat! Să ne ducem la baie, cu pânţecel plin încă de mâncare: să uităm ce se cuvine şi ce nu, buni de stâlpul ruşinii, ca tovarăşii lui Ulise

1 cui voluptas interdicta
 2 fuit potior patria.
 3 Si, uti Mimnermus censet,
 4 est nil jucundum
 5 sine amore jocisque,
 6 vivas in amore jocisque.
 7 Vive, vale.
 8 Si novisti quid
 9 rectius istis,
 10 imperti, candidus;
 11 si non,
 12 utere his mecum.

13

14

EPISTOLA VII.

15

AD MAECENATEM

16

17 Pollicitus tibi
 18 me futurum rure
 19 quinque dies,
 20 desideror mendax
 21 sextilem totum.
 22 Atqui, si vis me vivere,
 23 videreque recte valentem,

din Itaca, ce au pus mai pre sus de patrie o plăcere oprită.

Dacă ești de părerea lui Mimnermus, că nu-i fericire fără dragoste și jocuri; — ține-te de dragoste și joacă!

Noroc și voie bună — de cunoști o filosofie mai cuminte, spune-mi-o și mie; dacă nu, ține-te de a mea.

1 căroră o plăcere oprită
 2 le a fost de preferit patriei.
 3 Dacă, cum crede Mimnermus,
 4 nu-i nimic plăcut
 5 fără dragoste și veselie,
 6 trăește în dragoste și veselie.
 7 Trăește (fericit) și fii sănătos.
 8 Dacă cunoști vreo (filozofie)
 9 mai potrivită ca acestea,
 10 spune-mi-o cu sinceritate:
 11 dacă nu cunoști,
 12 folosește-te de acestea, cu mine.

EPISTOLA VII

LUI MECENA

17 Făgăduindu-ți
 18 că nu voi rămâne la țară
 19 (decât) cinci zile,
 20 lipsesc mincinos
 21 (luna) august întreagă.
 22 Dar, dacă vrei să trăesc,
 23 și să mă vezi sănătos,

LUI MECENA

Ți-am făgăduit că nu voi sta la țară decât cinci zile, — și iată că, mințindu-te m'am lăsat așteptat toată luna lui August. De ții însă să trăiesc și să fiu sănătos, scumpe Mecena, cum

1 dabis, Mæcenas, mihi
 2 timenti ægrotare,
 3 veniam quam das
 4 agro:
 5 dum prima ficus
 6 calorque
 7 deco. at designatorem
 8 lictoribus atris;
 9 dum omnis pater
 10 et matercula
 11 pallet pueris,
 12 sedulitasque officiosa,
 13 et opella forensis
 14 adducit febres,
 15 et resignat testamenta.
 16 Quod si bruma
 17 illinet nives
 18 agris Albanis,
 19 vates tuus
 20 descendet ad mare,
 21 et parcat sibi,
 22 legetque contractus;
 23 reviset te, dulcis amice,
 24 cum Zephyris,

mă ieriți când sunt bolnav, iartă-mă și acum,
 când mă tem numai să nu mă îmbolnăvesc:
 a sosit vremea celor dintâi smochine și a căl-
 durilor; conducătorul pompelor funebre trece
 însoțit de negrii lui ciocli; părinții se îngrijo-
 reză de sănătatea copiilor; îndatoririle priete-

1 îmi vei îngădui, Mecena,
2 când mă tem să fiu bolnav,
3 indulgența pe care mi-o acorzi
4 bolnav,
5 pe când primele smochine
6 și căldurlie
7 împodobesc pe cioclu
8 cu lictorii întunecați;
9 în timp ce orce tată
10 și mamă iubitoare
11 pălește (se teme) pentru copii (ei),
12 și serviciile pentru prieteni
13 și munca forului
14 aduc friguri
15 și deschid testamentele.
16 Când iarna
17 va întinde zăpezile
18 pe câmpiile albane,
19 poetul tău
20 va coborâ spre mare,
21 și se va cruța,
22 și va citi, închis (la el);
23 (apoi) te va vedea, prieten scump,
24 odată cu Zefirii.

niei, ostenelele forului aduc frigurile și deschid testamentele.

Când iarna își va așterne zăpada peste ogoarele albane, poetul tău se va pogorî la mare, și, pentru a-și cruța sănătatea, se va închide cu cărțile lui; cu voia ta, te va revedea, iubite prietene, odată cu zefirii și cu cea dintâi rândunică.

- 1 si concedes,
 2 et prima hirundine.
 3 Tu fecisti me locupletem,
 4 non more
 5 quo hospes Calaber
 6 jubet vesci piris:
 7 „Vescere, sodes.
 8 — Est satis jam,
 9 — At tu, tolle
 10 quantum vis.
 11 — Benigne.
 12 — Feres parvis pueris
 13 munuscula non invisă.
 14 — Teneor dono
 15 tam quam si dimittar
 16 onustus.
 17 — Ut libet; relinques hęc
 18 comedenda
 19 porcis hodie“.
 20 Prodigus et stultus
 21 donat quę spernit et odit:
 22 hęc seges
 23 tulit ingratos,
 24 et feret omnibus annis.
 25 Vir bonus et sapiens

Nu m'ai îmbogățit cum dă Calabrul musafirului pere:

- „Mănâncă, te rog“.
 — „Am mâncat de ajuns“,
 — „Mai ia câte vrei“,
 — „Mulțumesc“,

- 1 dacă o permiți,
 2 și cu prima rîndunică.
 3 Tu, m'ai făcut bogat,
 4 nu în felul
 5 în care un oaispe din Calabria
 6 dă de mâncat pere (musafirului său):
 7 — Mănâncă, dacă vrei.
 8 — E deajuns.
 9 — Dar ia
 10 câte vrei.
 11 — Mulțumesc.
 12 — Vei duce copilașilor
 13 un dar, nu ne plăcut.
 14 — Îți sunt recunoscător de dar
 15 ca și cum ași pleca
 16 încărcat (cu pere).
 17 — Cum vrei; le vei lăsa
 18 ca să fie mâncate
 19 de porci astăzi“.
 20 Risipitorul și nebunul
 21 dă ce disprețuește și nu-i place:
 22 acest fel de a semăna (dărui)
 23 a produs ingrași,
 24 și va produce în toți anii.
 25 Omul binevoitor și cuminte

— „O să le facă plăcere copilașilor“.

— „Îți mulțumesc“.

— „Fă cum vrei. O să le dau atunci porcilor“.

Prostul și risipitorul dau ce nu le mai place; când dai astfel, sameni nerecunoștința; și pururi va fi așa! Omul bun și cuminte e gata să ajute

1 ait esse paratus
2 dignis,
3 nec tamen ignorat
4 quid æra
5 distent lupinis.
6 Præstabo me dignum
7 etiam pro laude
8 merentis:
9 quod si noles
10 me discedere usquam,
11 reddes latus forte,
12 capillos nigros
13 fronte angusta,
14 reddes dulce loqui,
15 reddes ridere decorum.
16 Nitedula tenuis
17 repserat forte
18 per rimam angustam
19 in cumeram frumenti;
20 staque tendebat frustra
21 ire foras rursus,
22 corpore pleno.
23 Mustela ait cui procul:
24 „Si vis effugere istinc,
25 repetes, macra,

pe cei ce merită să fie ajutați; el știe totuși deosebi banul adevărat de banul de hârtie. Ca să-mi cinstesc binefăcătorul, mă voi arăta vrednic de bunătatea ta; de vrei însă să nu te părăsesc, redă-mi plămâni sănătoși, redă-mi părul

1 spune că e gata (să servească)
 2 pe cei vrednici,
 3 și, totuși, cunoaște
 4 cu cât banii adevărați
 5 se deosebesc de banii dela teatru.
 6 Mă voi arăta demn
 7 chiar pentru lauda
 8 binefăcătorului meu:
 9 dacă nu vrei
 10 ca să mă îndepărtez nicăeri (de tine),
 11 îmi vei reda pieptul sdravăn,
 12 și părul negru,
 13 pe fruntea strâmtă,
 14 îmi vei da vorba dulce,
 15 îmi vei reda râsul plăcut.
 16 Un șoricel
 17 s'a furișat din întâmplare
 18 printr'o crăpătură strâmtă.
 19 într'un butoi cu grâu;
 20 și, sătul, se silia zadarnic
 21 să iasă din nou,
 22 cu trupul plin.
 23 O nevăstuică îi spuse de departe:
 24 „Dacă vrei să scapi de acolo,
 25 te vei duce slab,

negru pe fruntea-mi îngustă; redă-mi vorba dulce, și râsul voios de odinioară.

O vulpe subțire se strecurase odată printr'o gaură strâmtă, într'un butoiu cu grâu; ghiftuită, zadarnic încerca să iasă afară. O nevăstuică îi strigă de departe: — „De vrei să scapi din bu-

- 1 cavum arctum
 2 quem subisti macra".
 3 Ego, si compellor
 4 hac imagine,
 5 resigno cuncta;
 6 nec laudo somnum plebis,
 7 satur altilium,
 8 nec muto otia libertima
 9 divitiis Arabum.
 10 Sæpe laudasti verecundum;
 11 audistique coram
 12 Rexque Paterque,
 13 hæc parcius
 14 verbo,
 15 absens:
 16 inspice si possum
 17 reponere lætus
 18 donata. •
 19 Telmachus,
 20 proles patientis Ulyssei,
 21 baud male:
 22 „Ithace
 23 non est locus aptus equis,
 24 ut neque porrectus
 25 spatiis planis,

toiu, ieși slabă prin gaura strămtă, prin care ai intrat slabă".

De mă privește și pe mine fabula, mă lipsesc de orice. Nu eu voiu lăuda somnul săracului, după ce m'am ghiftuit de mâncăruri bune, și nu-mi voiu da vieața tihnită pe bogățiile Ara-

1 la gaura strâmtă,
2 pe unde ai intrat slab".
3 Eu, dac sunt pus în joc
4 de această fabulă,
5 renunț la tot;
6 nici nu laud somnul poporului
7 săturat cu mâncări bogate,
8 și nu-mi schimb lenevirea liberă
9 pentru bogățiile Arabilor.
10 Adesea m'ai lăudat, pe mine discret;
11 și m'ai auzit, în față, (numindu-te)
12 Rege și Tată,
13 și nu mai puțin
14 în vorbe,
15 când (ești) absent:
16 vezi, dacă sunt în stare
17 să-ți dau, bucuros,
18 darurile (tale).
19 Telemac,
20 fiul răbdătorului Ulise,
21 (a spus) nu fără dreptate:
22 „Itaca
23 nu-i o țară prielnică pentru cai,
24 fiindcă nu-i nici întinsă
25 în șesuri,

bilor. Adesea mi-ai lăudat purtarea. Iți spun pe față „rege“ și „tată“, și nu-ți spun altfel nici pe din dos: vezi de mă pot lipsi bucuros de darurile tale! Cu drept cuvânt a grăit Telemac, fiul răbdătorului Ulise, lui Menelau: „Itaca nu-i potrivită pentru cai; n'are nici câmpii în-

1 nec prodigus herbæ multæ;
 2 Atride,
 3 relinquam tua dona
 4 magis apta tibi".
 5 Parva decent parvum.
 6 Non jam Roma regia
 7 placet mihi,
 8 sed Tibur vacuum,
 9 aut imbelle Tarentum.
 10 Philippus,
 11 strenuus et fortis,
 12 clarusque causis agendis,
 13 dum redit ab officiis
 14 octavam horam circiter,
 15 atque, jam grandis natu,
 16 queritur Carinas
 17 distare nimium Foro,
 18 conspexit, ut aiunt,
 19 in umbra vacua tonsoris,
 20 quemdam adrasum,
 21 purgantem leniter
 22 proprios ungues cultello.
 23 „Demetri (hic puer
 24 accipiebat non læve
 25 jussa Philippi),

tinse, nici păşune multă; păstrează-ți deci darul, Atride; ți-e mai nimerit ție decât mie". Omul cumpătat se mulțumește cu puțin; nu-mi mai place deci Roma măreață, ci singurul Tibur și și liniștitul Tarent.

Și spune că harnicul și inimosul Filip, un

1 nici producând iarbă abundentă;
2 fiu a lui Atreu,
3 îți voi lăsa daruri
4 mai potrivite (pentru tine)“.
5 Lucrurile mici se potrivesc celui mic.
6 Nu Roma, regina (lumii)
7 îmi place,
8 ci Tiburul singuratec
9 sau liniștitul Tarent.
10 Filip,
11 om de talent și de inimă,
12 celebru prin procesele sale,
13 în timp ce se întoarce dela treburi
14 pe la ceasul al optulea,
15 și înaintat în vârstă
16 se plânge de Carine
17 că sunt prea depărtat de for;
18 zări, se spune,
19 în umbra unei dugheni de bărbier,
20 un om ras,
21 curățindu-și alene
22 unghiile cu un cuțitaș.
23 „Demetre, (acest sclav
24 primea, cu istețime,
25 ordinele lui Filip),

iscusit avocat, se întorcea într-o zi dela treburi pe la ora două. Bătrânețea îl făcea să i se pară Carinele prea departe de For. Zărind în umbra unei bărbierii goale un om, ras de curând, ce-și curăța a lene unghiile cu un cuțitaș:

— „Demetre, zise el (astfel se numia sclavul

1 abi, quære, et refer,
 2 unde domo, quis sit,
 3 cujus fortunæ, quo patre,
 4 quovo patrono".
 5 It, redit, et narrat:
 6 nomine Mænam Vulteium,
 7 præconem, tenui censu,
 8 notum sine crimine,
 9 et properare loco,
 10 et cessare, et quærere,
 11 et uti,
 12 gaudentem
 13 sodalibusque parvis,
 14 et lare certo,
 15 et ludis,
 16 et Campo,
 17 post negotia decisa.
 18 „Libet scitari ex ipso
 19 quodcumque refers:
 20 dic veniat ad cœnam".
 21 Mæna non credere sane;
 22 mirari secum tacitus.
 23 Quid multa?

istet ce-l slujia), du-te, cercetează, și vino de-mi spune de unde-i omul acesta, cine-i, ce are, al cui fiu e și al cui client e?".

Sclavul se duse, se întoarce și povesti:

— „Se numește Mena Volteius, e pristav, destul de sărac, om, altfel, de treabă, harnic sau leneș, după nevoie, câștigă și cheltuește cu

1 du-te, informează-te și spune-mi,
 2 din ce țară și cine este,
 3 ce situație, din ce tată,
 4 sau de care patron (depinde)".
 5 (Sclavul) se duce, revine și povestește:
 6 că se numește Mena Vulteius,
 7 crainic, cu puțină avere,
 8 cunoscut ca fără pată,
 9 că se trudește cum poate,
 10 că se odihnește și câștigă,
 11 și cheltuește,
 12 bucurându-se
 13 de prieteni nu bogați,
 14 și de un cămin al lui,
 15 (plăcându-i) jocurile (de Circ)
 16 și (exercițiile) din Câmpul lui Marte,
 17 după ce termină afacerile.
 18 „Imi place să aflu dela el
 19 ceiace-mi spui:
 20 spune-i să vie la masă".
 21 Mena nu credea desigur
 22 și se mira, tăcut.
 23 Dece așa multe (vorbe)?

măsură; are câțiva prieteni de teapa lui; are și casă; după ce și-a sfârșit treburile, se duce la circ și la jocurile de pe Câmpul lui Marte".

— „Doresc să aflu chiar dela dânsul ceia ce-mi spui; poștește-l la masă.

Lui Mena nu-i venea să creadă; se minună în sine. Ce să-ți mai spun? Răspunse:

1 respondet: „Benigne.
 2 — Neget ille mihi?
 3 — Negat improbus,
 4 et negligit aut horret te“.
 5 Mane Philippus
 6 occupat Vulteium
 7 vendentem scruta vilia
 8 popello tunicato,
 9 et prior jubet salvere.
 10 Ille excusare Philippo
 11 laborem
 12 et vincla mercenaria,
 13 quod non venisset
 14 domum mane;
 15 denique,
 16 quod non providisset eum.
 17 „Putato
 18 me ignovisse tibi sic,
 19 si cœnas hodie mecum.
 20 — Ut libet.
 21 — Ergo, venies post nonam:
 22
 23 nunc i,

— „Nu, mulțumesc“.

— „Cum, mă refuză el pe mine?“.

— „Te refuză nerușinatul; nu-i pasă sau se teme de tine“.

A doua zi dimineață, luându-i-o înainte, Filip îl văzu el mai întâi și îl salută. Volteius tocmai vindea niște boarfe poporului de rând. El își ceru îndată iertăciune; puse pe seama meseriei

1 răspunse. „Nu, mulțumesc.
 2 — Mă refuză el pe mine?
 3 — Te refuză, încăpățânatul,
 4 și te disprețuește sau se teme“.
 5 (A doua zi) dimineața Filip
 6 oprește pe Vuletius
 7 pe când vindea mărunțișuri ieftine
 8 poporului în tunică,
 9 și, primul, îi dorește sănătate.
 10 Acesta se scuză pe lângă Filip,
 11 cu ocupațiile sale,
 12 și cu nevoile negustoriei sale,
 13 că nu a venit
 14 acasă la el, de dimineață;
 15 într'un cuvânt
 16 că nu l-a văzut el întâi.
 17 „Gândește-te (îi spuse Filip)
 18 că te-am iertat numai
 19 dacă iei masa azi cu mine.
 20 — Cum vrei.
 21 — Deci, vei veni după ceasul al
 22 noulea;
 23 acum, du-te,

și a treburilor că nu venise de dimineață acasă și că nu-l văzuse el mai întâi.

— Te iert, îi răspunse Filip, de vii să mâncânci azi la mine.

— „Voi veni negreșit“.

— „Vino atunci după ora trei; și acum du-te și-ți cată de treburi“.

- 1 auge rem strenuus".
 2 Ut est ventum ad cœnam,
 3 locutus dicenda, tacenda,
 4 dimittitur tandem
 5 dormitum
 6 Hic, ubi visus sæpe
 7 decurrere, piscis,
 8 ad hamum occultum,
 9 clens mane,
 10 et jam conviva certus,
 11 jubetur ire comes
 12 rura suburbana
 13 Latinis indictis.
 14 Impositus mannis,
 15 non cessat laudare
 16 arvum cœlumque Sabinum:
 17 Philippus videt, ridetque;
 18 et, dum quærit undique
 19 requiem sibi,
 20 dum risus,
 21 dum donat
 22 septem sestertia,
 23 promittit septem mutua,
 24 persuadet
 25 uti mercetur agellum.
 26 Mercatur.

Venind la masă, el îndrugă verzi și uscate, până fu trimes să se culce. Ca un pește ce se îndeasă să muște din nada ascunsă, el începu să vină mereu, dimineața ca client, seara era nelipsit la masă. Filip îl pofti chiar la țară de

- 1 mărește-ți averea cu străduință“.
- 2 Când s'au pus la masă,
3 spunând (lucruri) de spus și de tăcut,
4 e trimis în sfârșit
5 ca să se culce.
- 6 Acesta, după ce a (fost) văzut adesea
7 alergând ca un pește,
8 la undița ascunsă,
9 chiar de dimineață,
10 și de atunci musafir sigur,
11 e poftit să vină ca oaspe
12 la țară în afară de oraș
13 la sărbătorile Latine hotărâte.
14 Incălecat,
15 nu încetează să laude
16 pământul și cerul Sabin:
17 Filip vede și râde;
18 și în timp ce caută de oriunde
19 distracție pentru el,
20 în timp (ce caută) să râdă,
21 în timp ce-i dăruiește
22 șapte (mii) de sesterti,
23 si-i făgăduiește alte șapte cu împrumut,
24 îl convinge
25 să cumpere un ogor,
26 Il cumpără.

sărbătorile latine. Călare, el nu mai contenea să laude pământul și cerul sabin. Filip se uita la el și zâmbia: și cum nu căuta decât prilej de râs și de glumă, îi dădu șapte mii de sesterti

1 Ne morer, te
 2 ultra quam est satis,
 3 ambagibus longis,
 4 ex nitido fit rusticus,
 5 atque crepat sulcos
 6 et vineta mera:
 7 præparat ulmos,
 8 immoritur studiis,
 9 et senescit amore habendi
 10 Verum, ubi oves
 11 periere furto,
 12 capellæ morbo,
 13 seges mentita spem,
 14 post est enectus arando,
 15 offensus damnis,
 16 arripit caballum
 17 de media nocte,
 18 iratusque tendit
 19 ad ædes Philippi.
 20 Simul Philippus
 21 adspexit quem scabrum
 22 intonsumque,
 23 ait: „Videris mihi
 24 esse nimis durus, Vultei,

și-i mai făgădui alte șapte mii cu împrumut;
 ca să nu te mai țin cu vorba, din orășan ajunse
 țaran; nu mai vorbea acum decât de brazde și
 de vie, își curăța ulmii; dădea în brânci de
 muncă; îmbătrânea văzând cu ochii, umblând
 să se îmbogățească. Niște hoji îi furară însă

1 Ca să nu te întârzii,
2 mai mult decât trebuie,
3 prin ocoluri lungi
4 din orășan strălucit, devine țăran
5 și vorbește de brazde
6 și de vii numai:
7 își prepară ulmii,
8 se omoară la lucru,
9 și îmbătrânește de dragostea de a avea.
10 Dar, când, oile
11 au dispărut prin furt,
12 caprele prin boală,
13 și recolta i-a înșelat speranța,
14 și boul i-a murit arând,
15 acrit de (atâtea) pierderi,
16 ia un cal
17 în mijlocul nopții,
18 și amărît se duce
19 la casa lui Filip.
20 Indată ce Filip
21 l-a zărit rău îmbrăcat,
22 netuns,
23 spune: „Imi pari
24 că ești prea aspru (cu tine), Vulteius,

oile; caprele îi pieriră de boală; recolta nu-i
împlini speranțele; un bou se prăpădi în plug
Scos din fire de atâtea pagube, încălecă în pu-
terea nopții și se duse de-a-dreptul la Filip acasă.
Văzându-l murdar și netuns îi zise:

— „Tare mă tem, Volteius, că ai ajuns prea

1 attentusque.
 2 — Pol! inquit, patrone.
 3 vocares me miserum,
 4 velles ponere mihi
 5 nomen verum.
 6 Quod, obsecro te
 7 et obtestor,
 8 per Genium, dextramque,
 9 deosque Penates,
 10 redde me vitæ priori“.
 11 Qui adspexit semel
 12 quantum dimissa
 13 præsent petitis,
 14 redeat mature,
 15 repetatque relictâ.
 16 Est verum
 17 quemque metiri se
 18 suo modulo ac pede.

19

EPISTOLA VIII.

20

21 AD CELSUM ALBIVOVANUM

22

Musa

23

rógata,

24

refer Celso Albinovano,

lacom de bani, și ești atât de aprig că nici nu te mai cruți pe tine însuși“.

— „Zi-mi mai bine nefericit, stăpâne, de vrei să-mi spui pe nume. De aceea te și rog te implor, pe Geniu, pe dreapta și pe zeii, redă-mă vieții mele de odinioară“.

Când vezi că locul părăsit e mai bun ca cel

1 și prea doritor de câștig.

2 — Pe Polux! spuse, patronule,

3 mi-ai spune nenorocit,

4 dacă ai vrea să-mi dai

5 numele adevărat.

6 Așa dar, te rog,

7 și te conjur

8 pe Geniu, și pe mâna dreaptă,

9 și pe zeii Penați,

10 redă-mă vieții mele dinainte“.

11 Cel ce a văzut odată

12 cu cât lucrurile părăsite

13 sunt mai presus de cele ce le-a dorit,

14 să se întoarcă repede (la primele,)

15 și să reia pe cele părăsite.

16 E drept

17 ca fiecare să se măsoare

18 după măsura și piciorul său.

19

20 EPISTOLA VIII

20

21 LUI CELSUS ALBINOVANUS

22 Muză,

23 rugată (de mine),

24 spune lui Celsus Albinovanus,

pentru care l-ai schimbat, e mai cuminte să
te întorci de unde ai plecat.

Fiecare să se încalțe pe măsura piciorului său.

LUI CELSUS ALBINOVANUS

Du, te rog, Muză, lui Celsus Albinovanus,
prietenul și secretarul lui Neron, urările mele

1 comiti
 2 scribæque Neronis,
 3 gaudere
 4 et bene gerere rem.
 5 si quæret quid agam,
 6 dic minantem
 7 multa et pulchra,
 8 vivere nec recte
 9 nec suaviter:
 10 haud quia grando
 11 contuderit vites,
 12 æstusque momorderit
 13 oleam,
 14 nec quia
 15 armentum ægrotet
 16 in arvis longinquis;
 17 sed quia,
 18 minus validus mente
 19 quam toto corpore,
 20 velim nil audire,
 21 nil discere
 22 quod levet ægrum;
 23 offendar
 24 medicis fidis,
 25 irascar amicis,

de voie bună și de prosperitate. De te întrebă ce mai fac, spune-i că, deși m'am lăudat atât, nu trăiesc nici mai cuminte, nici mai bine: grindina nu mi-a bătut viile; căldura nu mi-a ars măslinii, nici molima nu mi-a intrat în turmele

1 tovarăș
2 și secretar al lui Nero,
3 să se bucure
4 și să-și facă bine treburile.
5 Dacă te întreabă ce fac,
6 spune-i, că făgăduind
7 lucruri numeroase și frumoase,
8 nu trăesc bine
9 nici plăcut:
10 nu că grindina
11 mi-a stricat via,
12 și căldura a ros
13 măslinii,
14 nici pentrucă
15 turma mi-e bolnavă
16 în câmpii depărtate;
17 dar fiindcă
18 mai puțin sănătos la minte
19 decât la trup,
20 nu vreau să ascult nimic,
21 nici să învăț nimic,
22 care să mă ușureze pe mine bolnav;
23 (pentrucă) mă supăr
24 pe doctorii mei credincioși,
25 mă mâni pe prieteni,

din pășunile îndepărtate, — bolnav mai mult cu sufletul decât cu trupul, nu vreau însă nici să ascult, nici să urmez nimic din ce m'ar putea lecu; mă supăr pe credincioșii mei doctori; mă înfurii pe prietenii ce vor să smulgă lânzezeala

1 cur properent
 2 arcere me
 3 veterno funesto:
 4 sequar
 5 quæ nocuere;
 6 fugiam
 7 quæ credam profore;
 8 ventosus,
 9 amem Tibur Romæ,
 10 Romam, Tibure.
 11 Post hæc,
 12 percontare ut valeat,
 13 quo pacto
 14 gerat rem et se,
 15 ut placeat juveni,
 16 utque cohorti.
 17 Si dicet: „Recte“,
 18 memento primum gaudere,
 19 subinde instillare
 20 hoc præceptum auriculis:
 21 „Celse, nos feremus te,
 22 sic ut tu
 23 fortunam“.

ce mă doboară; alerg după ce mă vatămă și fug de ce cred că mi-ar putea fi de folos; mă schimb ca vântul: când sunt la Roma tânjesc după Tibur, și la Tibur, după Roma.

Intreabă-l apoi, Muză, cum o duce cu sănătatea, cum îi mai merge, și de se împacă cu

- 1 pentrueă se grăbesc
2 să mă abată
3 de la o toropeală funestă;
4 (pentrucă) umblu
5 după ceiace mi-a stricat,
6 și evit
7 ceia ce cred că-mi folosește;
8 (pentrucă) schimbător ca vântul
9 iubesc Tiburul, la Roma
10 și Roma la Tibur.
11 După asta,
12 întreabă-l ce face,
13 în ce fel
14 se chivernisește pe dânsul și avutul
15 cum se împacă cu tânărul principe,
16 și cum cu cei dimprejur.
17 Dacă răspunde „Bine”
18 amintește-ți mai întâi să te bucuri,
19 și apoi să sufli
20 această învățătură în ureche:
21 „Celsus, te vom suporta
22 la fel cum tu
23 (îți vei suporta) Soarta.

tânărul principe, și cu suita lui. De-ți spune „Bine!”, felicită-l mai întâi; nu uita apoi să-i șoptești la ureche aceste cuvinte: — „După cum te vei purta cu norocul, Celsus, așa ne vom purta și noi cu tine”.

376763

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM

1
 2
 3
 4 Septimius intelligit
 5 unus nimirum
 6 quanti facias me,
 7 Claudii:
 8 nam quum rogat,
 9 et cogit prece
 10 scilicet ut coner
 11 laudare se tibi
 12 et tradere,
 13 dignum
 14 mente
 15 domoque
 16 Neronis
 17 legentis honesta:
 18 quum censet
 19 fungi munere
 20 amici propioris,
 21 videt ac novit
 22 valdius me ipso
 23 quid possim.
 24 Dixi quidem multa,
 25 cur abirem

LUI CLAUDIUS NERO

Septimius e poate singurul om ce-și închipue
 că ți-lă mine, o Claudius. Când mă roagă și
 mă silește prin stăruința lui să ți-l recomand
 ca vrednic de încrederea și casa unui principe,

1 excusatus;
 2 sed timui
 3 ne putarer
 4 finxisse mea minora,
 5 dissimulator, opis propriæ.
 6 commodus mihi uni.
 7 Sic ego, fugiens
 8 opprobria culpæ majoris,
 9 descendi ad præmia
 10 frontis urbanæ.
 11 Quod si laudas
 12 pudorem depositum
 13 ob jussa amici,
 14 scribe hunc
 15 tui gregis,
 16 ut crede fortem bonumque.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM

20 Amatores ruris
 21 jubemus salvere
 22 Fuscum amatorem urbis:
 23 scilicet dissimiles multum
 24 in hac re una,

m'am temut totuși să nu par că mă fac dina-
 dins mai mic, tăinuindu-mi trecerea, pentru a
 nu-mi sluji decât mie. Ca să mă feresc de pono-
 sul unei învinuiri mai grele, mi-am luat sarcina
 de a-ți bate la ușă. Dacă mă ierți că mi-am lă-
 sat la o parte sficiunea, ia-l pe Septimius în
 suita ta, și crede-l om de ispravă.

1 iertat;
2 dar mi-a fost teamă
3 să nu fiu bănuit
4 că mi-am micșorat importanța,
5 tăinuind trecerea mea personală,
6 folositor mie singur.
7 Astfel eu, ca să evit
8 rușinea unei vini mai mari,
9 m'am coborât la rolul
10 unui om indiscret (unui solicitator).
11 Dacă mă ierți
12 că mi-am părăsit sfiiciunea
13 din cauza stăruințelor unui prieten,
14 numește-l pe acesta,
15 în numărul (prietenilor) tăi
16 și crede-l de ispravă și bun.

EPISTOLA X

LUI FUSCUS ARISTIUS

19 . . .
20 (Noi) prieteni de la țară,
21 dorim sănătate
22 lui Fuscus, iubitor al orașului:
23 în fond, ne deosebim-ne mult
24 decât într'acest singur lucru.

LUI FUSCUS ARISTIUS

Deși îmi place viața de țară, salut pe Fuscus, căruia nu-i place decât viața de oraș! Numai în acest singur lucru ne deosebim eu totul; încolo, suntem ca niște gemeni eu

1 pene gemelli ad cetera,
 2 animis fraternis:
 3 quidquid alter negat,
 4 et alter,
 5 annuimus pariter,
 6 Columbi vetuli
 7 notique.
 8 Tu servas nidum:
 9 ego laudo rivos
 10 ruris amœni,
 11 et saxa circumlita musco,
 12 nemusque.
 13 Quid quæris? vivo et regno,
 14 simul reliqui ista,
 15 quæ vos effertis ad cœlum
 16 rumore secundo:
 17 utque fugitivus sacerdotis,
 18 recuso liba:
 19 egeo pane,
 20 potiore jam
 21 placentis mellitis.
 22 Si oportet vivere
 23 convenienter naturæ.
 24 primumque
 25 area est quærenda

suflete de frate: ce nu-i place unuia, nu-i place nici celuilalt; avem aceleași gusturi, ca cei doi porumbei din fabulă. Tu nu-ți părăsești cuibul; pe mine mă încântă pâraele dela țară, stâncile acoperite cu mușchi, și pădurile. Ce vrei? Nu trăiesc și nu mă simt bine decât când am pă-

1 aproape gemeni în celelalte
2 prin inimile noastre frățești:
3 tot ce refuză unul
4 celalt (refuză) deasemenea,
5 aprobăm (tot) le fel,
6 Porumbelii bătrâni
7 și cunoscuți (din Fabulă).
8 Tu stai în cuib:
9 eu laud pârâiașele
10 unor câmpii încântătoare,
11 și stâncile acoperite cu mușchi,
12 și pădurile.
13 Ce vrei? trăesc și sunt rege,
14 îndată ce-am părăsit (locurile) acelea
15 pe care voi le ridicați la cer,
16 print' o aprobare favorabilă;
17 și ca (sclavul) fugar al unui pontif,
18 refuz prăjiturile;
19 am nevoie de pâine,
20 de preferat deacum înainte
21 plăcintelor cu miere.
22 Dacă se cuvine a trăi
23 potrivit naturii
24 și (dacă) înainte de toate
25 un loc trebuie căutat

răsit orașul, pe care tu-l ridici în slava cerului.
Ca sclavul fugit din casa preotului, mi-e silă
de prăjiturile sfinte; mi-e mai dor de pâine de-
cât de plăcintele unse cu miere.

Dacă se cuvine să trăim potrivit naturii și de
trebuie, înainte de toate, să ne căutăm un loc

- 1 domo ponendæ,
 2 novistine locum
 3 potiozem rure beato?
 4 Est ubi hiemes
 5 tepeant plus?
 6 ubi aura gratior
 7 leniat et rabiem Canis,
 8 et momenta Leonis,
 9 quum furibundus
 10 accepit semel
 11 solem acutum?
 12 Est ubi cura invidia
 13 divellat minus somnos?
 14 Herba
 15 olet aut nitet deterius
 16 lapillis Libycis?
 17 Aqua in vicis
 18 tendit rumpere plumbum,
 19 purio quam quæ trepidat
 20 cum murmure
 21 per rivum pronum?
 22 Nempe silva nutritur
 23 inter columnas varias,
 24 domusque

pentru casă — cunoști tu vreun loc mai plăcut decât la țară?

Unde sunt iernele mai călduțe? unde o boare mai plăcută potolește arșița Câinelui și a Leului, de îndată ce aceasta e pătruns de razele soarelui? unde grijile pismașe te lasă mai mult

- 1 pentru construcția unei case,
2 cunoști un loc
3 de preferat unui ogor pașnic?
4 E undeva, unde iernile
5 să fie mai blânde?
6 unde un aer mai plăcut
7 să înblânzească turbarea Caniculei,
8 și mersul Leului,
9 când furios
10 a primit odată
11 soarele pătrunzător?
12 E (un loc) unde grija invidioasă
13 să întrerupă mai puțin somnul?
14 Iarba
15 miroase și strălucește mai puțin
16 ca pietricelele Libiei?
17 Apa (care) în străzi
18 se silește să rupă (tuburile) de plumb,
19 e mai curată ca acea ce se grămădește
20 cu un murmur dulce
21 în pârâul aplecat?
22 În adevăr, o pădure e cultivată
23 în mijlocul diferitelor coloane,
24 și o casă

să dormi? Iarba miroase sau strălucește mai puțin decât marmura libică? Apa care e gata să plesnească în țevă, prin mahalalele orașului, e oare mai curată decât apa ce șerpue murmurând la vale în pâraie? Chiar și în mijlocul feluritelor voastre coloane, voi sămănați o ade-

1 quæ prospicit agros longos,
 2 laudatur.
 3 Expellas naturam furca,
 4 recurret tamen usque,
 5 et victrix
 6 per umpet furtim
 7 mala fastidia.
 8 Qui nescit,
 9 callidus,
 10 vellera potantia
 11 fucum Aquinatem
 12 confendere ostro Sidonio,
 13 non accipiet
 14 damnum certius
 15 propiusve medullis,
 16 quam qui non poterit
 17 distinguere falsum vero.
 18 Res mutatæ
 19 quatient quem secundæ
 20
 21 delectavere plus nimio:
 22 si mirabere quid,
 23 pones invitus.
 24 Fuge magna:
 25 licet, sub paupere tecto,

vărată pădure; prețuți numai casele cu privirea spre câmpii întinse: ori cât ai alunga deci natura cu furca, ea se întoarce, biruitoare, îndărăt, înfrângând pe încetul disprețul neme-ritat.

Dacă nu poți deosebi purpura sidonică de lână

1 care privește pe câmpii întinse
 2 e admirată.
 3 Alungă natura cu furca,
 4 ea va reveni totuși totdeauna
 5 și victorioasă
 6 va învinge pe furiș
 7 desgusturile noastre nedrepte.
 8 Acel ce nu știe,
 9 îndemânatec,
 10 că stofele ce se îmbibă
 11 cu cărmâzul din Auquinum
 12 rivalizează cu purpura din Tir,
 13 nu va suferi
 14 o pierdere mai sigură
 15 și mai aproape de măduva sa,
 16 ca acel ce nu va putea
 17 să deosebească falșul de adevăr.
 18 Lucrurile schimbate (nenorocirile)
 19 vor abate (pe acel) pe care
 20 prosperitatea
 21 l'au bucurat prea mult:
 22 dacă vei admira (prea mult) un lucru.
 23 îl vei părăsi fără voe.
 24 Fugi de mărimi:
 25 poți, sub un acoperiș sărac,

văpsită la Aquinum nu vei păgubi mai mult și mai simțit decât de nu vei putea deosebi adevărul de minciună. Cu cât prosperitatea te va bucura mai mult, cu atât și răstriștea te va sgudui mai puternic; când îți place un lucru nu te lepezi bucuros de el. Fugi de mărimi! Sub

- 1 præcurrere vita
 2 reges et amicos regum.
 3 Cervus, melior pugna.
 4 pellebat Equum
 5 herbis communibus;
 6 donec, minor
 7 in certamine longo,
 8 imploravit opes hominis,
 9 recepitque frenum.
 10 Sed postquam violens
 11 discessit victor ab hoste,
 12 non depulit
 13 equitem dorso,
 14 non frenum ore.
 15 Sic, qui, vertus pauperiem,
 16
 17 caret libertate
 18 potiore metallis,
 19 improbus vehit dominum,
 20 atque serviet æternum,
 21 quia nesciet uti parvo
 22
 23 Cui sua res
 24 non conveniet,
 25 ut calceus

un acoperiş sărac poți duce o vieață mai fericită decât regii și prietenii regilor.

Fiind mai puternic, cerbul a isgonit pe cal din pășunile, în care pășteau; învins, după o lungă luptă, calul ceru ajutorul omului și se supuse frâului. Intorcându-se biruitor, el n'a mai

1 să întreci prin (fericirea) vieții
2 pe regi și favoriții regilor.
3 Cerbul, mai tare la luptă,
4 alunga pe Cal
5 din pășunile comune;
6 până când, inferior
7 într'o luptă lungă
8 a implorat ajutorul omului,
9 și a primit un frâu.
10 Dar după ce, neîmblânzit,
11 s'a întors învingător al dușmanului,
12 n'a isgonit,
13 (nici) pe călăreț depe spate.
14 nici frâul din gură.
15 Astfel, (acela) care, temându-se de
16 sărăcie.
17 se lipsește de libertate
18 mai bună decât minele de (aur),
19 nebun poartă un stăpân,
20 și va fi sclav veșnic
21 pentru că nu va ști să se mulțumească
22 cu puțin.
23 Aceluia, căruia averea
24 nu-i se va potrivi
25 va fi ca o încălțăminte

putut însă să scape de călărețul din spate și de frâul din gură. Renunțând de teama sărăciei, la libertatea, mai prețioasă decât aurul, nefericitule, ți-ai ales și tu un stăpân, căruia o să-i slujești pe vecie; n'ai știut să te mulțumești cu puțin! O avere nepotrivită e ca o în-

- 1 olim,
 2 si erit major pede,
 3 subvertet;
 4 si minor,
 5 uret.
 6 Lætus tua sorte;
 7 vives sapienter, Aristi,
 8 nec dimittes me
 9 incastigatum,
 10 ubi videbor
 11 cogere plura quam est satis
 12 ac non cessare.
 13 Pecunia collecta
 14 imperat aut servit
 15 cuique,
 16 digna potius
 17 sequi funem tortum
 18 quam ducere.
 19 Dictabam hæc tibi
 20 post panum putre
 21 Vacunæ,
 22 lætus cetera,
 23 excepto
 24 quod non esses simul.

călțăminte: dacă-i mai mare decât piciorul, te poticnești în ea; dacă-i mai mică, te strânge. Numai multumindu-te cu soarta, scumpe Aristius, vei trăi fericit; de ți-o părea că adun mai mult decât trebuie și că nu mă opresc, muștră-mă!

1 (care) deobicei
2 dacă e mai mare ca piciorul,
3 îl va face să cadă;
4 dacă e mai mică
5 îl va răni.
6 Fericit de soarta ta,
7 vei trăi cuminte; Aristius,
8 și nu-mi vei da drumul
9 necertat
10 de îndată ce voi părea
11 că câștig mai mult decât e deajuns
12 și nu mă opresc.
13 Banii strânși
14 poruncesc sau servesc
15 fiecăruia,
16 (banii) care ar trebui mai degrabă
17 să urmeze frânghia răsucită
18 decât s'o tragă.
19 Dictam acestea pentru tine
20 în dosul templului vechi
21 al Vacunei,
22 bucuros dealminteri,
23 afară că
24 nu erai cu mine.

Banul e sau stăpân sau slugă; e mai bine totuși să tragi tu funia decât s'o tragă el. Îți scriu aceste rânduri lângă ruinele templului Vacunei: sunt fericit în toate privințele, afară doar că nu ești și tu cu mine.

1 EPISTOLA XI.

2 AD BULLATIUM

3

4 Quid Chios,
 5 notaque Lesbos
 6 visa tibi, Bullati?
 7 quid concinna Samos?
 8 Samos, et Chios,
 9 quid Sardes.
 10 regia Cræsi?
 11 quid
 12 Smyrna et Colophon?
 13 majora minorave
 14 fama?
 15 Cunctane
 16 sordent,
 17 præ Campo
 18 et flumine Tiberino?
 19 An una ex urbibus
 20 Attalicis
 21 venit in votum?
 22 an laudas Lebedum,
 23 odio mariis atque viarum?
 24 ..Scis quid sit Lebedus?

LUI BULLATIUS

Cum ți-au părut, Bullatius, Chiosul și ves-
 titul Lesbos, elegantul Samos, și Sardesul, ca-
 pitala lui Cresus, și Smirna și Colofonul? Iși
 merită renumele ori nu? Nu sunt mai pe jos

EPISTOLA XI.

LUI BULLATIUS

1 Cum, Chios
2 și celebra Lesbos
3 ți-au părut, Bullatius?
4 cum (ți-a părut eleganta Samos?
5
6 cum, Sardes,
7 capitala lui Cresus?
8 cum
9 Smirna și Colophon?
10 (sunt) mai mari sau mai mici
11 ca renumele lor?
12 Oare toate
13 n'au nici un farmec
14 în comparație cu Câmpul (lui Marte)
15 și fluviul Tibru?
16 Oare unul din orașele
17 lui Attal
18 îți vine în dorință?
19 sau lauzi Lebedos
20 din ură pentru mare și călătorii?
21 „Știi, ce-i Lebedos?

decât câmpul lui Marte și decât Tibrul? Ți-a plăcut vreunul din orașele lăsate de regele Atalus, — sau dragostea ta pentru Lebedos nu vine decât din sila de mare și de atâtea călătorii? Știi doar ce-i Lebedosul! Un sat mai pus-

- 1 vicus desertior
 2 Gabiis atque Fidenis:
 3 tamen vellem vivere illic;
 4 oblitusque meorum,
 5 et obliviscendus illis,
 6 spectare procul e terra
 7 Neptunum furem“:
 8 Sed neque qui Capua
 9 petit Romam,
 10 adpersus imbre lutoque
 11 volet vivere
 12 in caupona:
 13 nec qui collegit frigus,
 14 laudat furnos et balnea,
 15 ut præstantia
 16 vitam plene fortunatam.
 17 Nec, si Auster validus
 18 jactaverit te in alto,
 19 vendas idcirco navem
 20 trans mare Ægæum.
 21 Rhodos et pulchra Mitylene
 22 facit incolumi
 23 quod pænula solstitio,

tiu decât Gabii și decât Fidene; aş voi totuși
 să locuiesc acolo; uitând pe ai mei, și uitat de
 dânșii, aş voi să privesc de departe cum se
 sbuciumă marea. De te prinde ploaia pe dru-
 mul dela Capua la Roma, și de te adăpostești
 într'un han, learcă de apă și plin de noroi,
 n'o să-ți vie în gând să-și petreci vieața de-a-

1 un sat mai pustiu
2 ca Gabii și Fidene:
3 totuși aș vrea să trăesc acolo;
4 și uitând pe ai mei,
5 și fiind uitat de ei,
6 să privesc de departe la țărm
7 pe Neptun furios“.

8 Dar nici acel, care, plecat din Capua,
9 se duce la Roma,

10 stropit de ploac și noroi,

11 nu vrea să trăiască

12 într'o cârciumă;

13 nici (acel) ce-a răcit

14 nu laudă cuptoarele și băile,

15 ca (fiind) cele ce fac

16 vieța deplin fericită.

17 Nici, dacă Austrul puternic

18 te-a scuturat în plină mare,

19 nu vei vinde vasul

20 dincolo de marea Egee.

21 Rodosul și frumoasa Mitilene

22 sunt pentru omul sănătos

23 ca o manta în timpul verii,

cum înainte în han; și de ai tremurat de frig n'o să-ți închipui cuptoarele și băile ca singurul mijloc al unei vieți fericite; de te-ai luptat cu pūterineul Crivăț în largul mării, n'o să-ți vinzi corabia după ce ai trecut marea egeică. Pentru omul cuminte Rodosul și frumoasa Mitilene sunt ca o manta călduroasă în

- 1 campestre
 2 auris nivalibus,
 3 Tiberis
 4 per brumam,
 5 caminus
 6 mense sextili.
 7 Dum licet,
 8 et fortuna
 9 servat vultum benignum,
 10 Samos, et Chios,
 11 et Rhodos absens
 12 laudetur Romæ
 13 Tu, sume manu grata
 14 quamcumque horam deus
 15 fortunaverit tibi.
 16 neu differ dulcia
 17 in annum:
 18 ut, quocumque loco fueris,
 19 dicas
 20 te vixisse libenter.
 21 Nam, si ratio et prudentia
 22
 23 aufert curas,
 24 non locus

timpul verii, ca o haină uşoară în timpul vânturilor iernii, ca o bae în Tibru în timpul iernii, ca focul în luna lui August. Cum ți-e cu putință și norocul îți zâmbește, — de departe, dela Roma, trebe să lauzi Samosul, Chiosul și Rodosul!

1 ca o haină ușoară
2 în timpul viscolelor,
3 sau Tibrul
4 în timpul iernii,
5 ca un foc (bun)
6 în luna lui August.
7 Fiindcă ți-e îngăduit
8 și soarta
9 îți arată o față binevoitoare,
10 Samosul și Chiosul
11 și Rodosul în lipsa lor
12 să fie laudate la Roma.
13 Ia cu o mână recunoscătoare
14 toate ceasurile pe care un zeu
15 ți le va fi făcut fericite,
16 și nu amâna (clipele) dulci
17 la anul:
18 pentruca, oriunde ai fi fost,
19 să spui
20 că ai trăit vesel.
21 În adevăr dacă rațiunea și
22 înțelepciunea
23 împrăștie grijile,
24 și nu un loc (oarecare)

Primește cu recunoștință clipele fericite pe care ți le vor da zeii; nu lăsa pe altădată plăcerea; ori unde ai fi, o să poți spune atunci că ai trăit fericit. Numai judecata și înțelepciunea alungă mâhnirile, nu țărnelul de pe care poți

1 arbiter maris effusi late,
 2 qui currunt trans mare,
 3 mutant cœlum
 4 non animum.
 5 Inertia strenua
 6 execet nos;
 7 petimus vivere bene
 8 navibus atque quadrigis.
 9 Quod petis, est hic,
 10 est Ulubris,
 11 si animus æquus
 12 non deficit te.

13

14

EPISTOLA XII

15

AD ICCIUM

16

17 Si fruëris recte, Icci,
 18 fructibus Siculis Agrippæ,
 19 quos colligis,
 20 non est
 21 ut copia major
 22 possit donari tibi ab Jove.
 23 Tolle querelas:
 24 non enim est pauper.

privi în largul mării; a alerga peste mări, în-
 seamnă ați schimba numai orizontul nu și su-
 fletul. O stearpă hărnicie ne ostenește; aler-
 găm după fericire pe corăbii și pe quadrige.
 Fericirea, pe care o cauți, este totuși aici, la
 Ulubri, — dacă ești înțelept.

1 ce domină marea întinsă în depărtare,
 2 (acei) care aleargă dincolo de mare,
 3 își schimbă clima
 4 (și) nu sufletul.
 5 O lenevire trudnică
 6 ne obosește;
 7 năzuim să trăim bine
 8 pe vase și quadrigii.
 9 Ceea ce urmărești e aici,
 10 e la Ulubri,
 11 ducă un suflet cuminte
 12 nu-ți lipsește.

EPISTOLA XII.

LUI ICCIUS

17 Dacă te bucuri cu înțelepciune, Iccius,
 18 de veniturile Siciliene ale lui Agrippa,
 19 pe care le administrezi,
 20 nu-i cu putință
 21 ca un belșug mai mare
 22 să-ți fie dat de Jupiter.
 23 Isprăvește plângerile:
 24 căci nu e sărac,

LUI ICCIUS

Dacă ai ști să te folosești cuminte, o Iccius, de
 tot ce strângi de pe moșiile siciliene ale lui A-
 grippa, nici Jupiter nu ți-ar putea da un mai
 mare belșug! Nu te mai plânge deci: nu-i să-

- 1 cui usus rerum
 2
 3 suppetit.
 4 Si est bene ventri,
 5 si lateri
 6 tuisque pedibus,
 7 divitiæ regales
 8 poterunt addere nil majus.
 9 Si forte, abstemius
 10 in medio positorum,
 11
 12 vivis herbis et urtica,
 13 vives sic protinus.
 14 ut rivus liquidus
 15 fortunæ
 16 inauret te confestim
 17 vel quia pecunia
 18 nescit mutare naturam,
 19 vel quia putas cuncta
 20 minora virtute una.
 21 Miramur si pecus
 22 edit agellos cultaque
 23 Democriti,
 24 dum animus velox

rac cine are ce-i trebue: Ai poftă de mâncare, nu suferi de piept, nici de picioare; nici avu-
 țiile regale n'ar fi în stare să-ți dea mai mult
 decât atât! De te hrănești numai cu ierburi și
 cu urzici în mijlocul atâtor bogății, atunci, de
 sigur, că nu ți-ai schimba felul de viață chiar

1 (acela) căruia întrebuințarea
 2 lucrurilor (necesare)
 3 îi este îndeajuns.
 4 Dacă totul e bine în stomacul (tău),
 5 dacă (e bine) în rinichi
 6 și la picioare,
 7 bogățiile regale
 8 nu vor putea adăuga nimic mai mult.
 9 Dacă cumva, lipsindu-te de tot
 10 în mijlocul (bogățiilor) așezate (lângă
 11 tine)
 12 trăești cu ierburi și urzică,
 13 vei trăi la fel totdeauna
 14 chiar dacă râul curgător
 15 al Bogăției (Pactolul)
 16 te-ar auri deodată:
 17 fie pentru că banul
 18 nu știe să schimbe firea
 19 fie că găsești orice lucru
 20 inferior virtuții singure.
 21 Ne mirăm dacă turmele
 22 mănâncă ogoarele și recoltele
 23 lui Democrit,
 24 în timp ce sufletu-i repede

de te-ar auri dintr'o dată râul curgător al Soartei: fie că banul nu schimbă firea omului, fie că pui virtutea deasupra tuturor lucrurilor.

Să ne mai mirăm că Democrit și-a lăsat ogoarele și recoltele pe seama vitelor, în timp ce, desrobot de legăturile cărnii, sufletu-i îna-

- 1 est peregre sine corpore:
 2 quum tu,
 3 inter scabiem tantam
 4 et contagia lucri,
 5 sapias nil parvum
 6 et adhuc cures
 7 sublimia:
 8 quæ causæ
 9 compescant mare;
 10 quid temperet annum;
 11 stellæ vagentur et errent
 12 sua sponte,
 13 jussæne;
 14 quid premat
 15 orbem obscuram lunæ,
 16 quid pferat;
 17 quid velit et possit
 18 concordia discors
 19 rerum;
 20 Empedocles deliret,
 21 an acumen Stertinium.
 22 Verum, seu trucidas
 23 pisces,
 24 seu

ripat îi sbura departe, — când tu însuşi, în mijlocul acestei grozave molime după câştig, lăsând la o parte grijile mărunte, nu te îndeletniceşti decât cu lucrui înalte: ce putere înfrânează forţa valurilor? cine rânduieşte anotimpurile? cine cârmueşte mişcarea stelelor.

1 rătăcește fără trup:
2 (ne mirăm) când tu
3 în mijlocul lipsei atât de mari
4 și molimei câștigului,
5 nu te gândești la nimic neînsemnat
6 ba chiar te îngrijești
7 de (lucruri) înalte:
8 (anume) ce cauze
9 potolesc marea;
10 cine regulează anul
11 (dacă stelele circulă și rătăcesc
12 prin mișcarea lor proprie,
13 sau din poruncă (divină):
14 ce micșorează
15 cercul întunecat al lunii,
16 ce-l face să reapară;
17 ceiace vrea și ce poate
18 armonia nearmonică
19 a naturii;
20 dacă Empedocle visează
21 sau geniul lui Stertinius.
22 Dar, fie că te hrănești
23 cu pești
24 sau

întâmplarea sau zeii? ce ne ascunde discul întunecat al lunii ce ni-l arată din nou? de unde vine armonia atâtor lucruri nearmonice? Cine are dreptate: Empedocle sau geniul lui Stertinius?

De te hrănești cu pește sau cu praz și cea-

1 porrum et cæpe,
 2 utere Pompeio Grospho,
 3 et, si petet quid,
 4 defer ultro:
 5 Grosphus orabit nil
 6 nisi verum et æquum.
 7 Annona amicorum
 8 est vilis,
 9 ubi quid
 10 deest bonis.
 11 Ne ignores tamen,
 12 quo loco sit res Romana,
 13 Cantaber cecidit
 14 virtute Agrippæ,
 15 Armenius
 16 Claudi Neronis;
 17 Phraates accepit,
 18 minor genibus,
 19 jus imperiumque Cæsaris;
 20 Copia aurea
 21 defundit cornu pleno
 22 fruges Italiæ.

pă; e treaba ta! Primește însă bine pe Pompeius Grosphus, și ajută-l bucuros, de-ți cere ceva: n'o să-ți ceară decât ce se cuvine. E atât de ușor să-ți faci prieteni din oameni cumsecade, când sunt la vreo strâmtoare! Și ca să nu duci lipsa știrilor în privința treburilor pu-

1 cu ceapă și praz,
2 leagă-te cu Pompeius Grosphus,
3 și, dacă-ți cere ceva
4 dă-i cu prisosință;
5 Grosphus nu-ți va cere nimic
6 decât (un lucru) cuminte și drept.
7 Dobândirea prietenilor
8 e ușoară
9 când ceva
10 lipsește oamenilor buni.
11 Totuși, ca să nu fii neștiutor
12 cum merg treburile la Roma,
13 Cantabrul a căzut
14 prin vitejia lui Agrippa,
15 Armeanul
16 (prin aceia) a lui Claudius Nero;
17 Phraates a primit,
18 în genunchi,
19 legea și porunca lui Cesar;
20 Bogăția aurită
21 își revarsă din cerul plin
22 roadele asupra Italiei.

blice, voiu adăuga: Vitejia lui Agrippa a doborât pe Cantabri; cea a lui Tiberiu pe Armeni; în genunchi, Phraates a primit legea și poruncile Împăratului și Belșugul de aur își revarsă roadele peste Italia din cornu-i plin.

EPISTOLA XIII

LUI VINIUS ASELLA

1 Cum ți-am spus-o adese și mult
2 ție care plecai, Vinius,
3 vei da lui August
4 volumele (mele) pecetluite,
5 dacă e sănătos,
6 bine dispus,
7 însfârșit, dacă le cere.
8 Nu greși
9 prin (prea mult) zel pentru mine,
10 și, s^ol prea silitor,
11 să nu atragi ura asupra cărții
12 prin griji exagerate.
13 Dacă cumva
14 sarcina grea a manuscrisului meu
15 te împovorează
16 aruncă-o mai degrabă
17 decât să împingi brutal
18 încărcătura ta
19 acolo unde ai însărcinarea
20 să o duci,
21 decât să faci de răs

ales, de ți le cere. Nu greși prin prea mult zel și nu dăuna cărții printr'o stăruință nelalocul ei. Dacă-ți pare prea grea povara manuscriselor mele arunc-o mai degrabă decât s'o prezinți stângaciu cui te-am rugat; nu-ți fă de răs do-

1 cognomen paternum
 2 Asinæ,
 3 et fias fabula.
 4 Uteris viribus
 5 per clivos,
 6 flumina, lamas.
 7 Simul ac,
 8 victor propositi,
 9 perveneris illuc,
 10 servabis onus
 11 positum sic,
 12 ne portes
 13 forte
 14 sub ala
 15 fasciculum librorum
 16 ut rusticus agnum,
 17 ut Pyrrhia vinosa
 18 glomus lanæ furtivæ,
 19 ut conviva tribulis
 20 soleas cum pileolo.
 21 Ne narres vulgo
 22 te sudavisse,
 23 ferendo carmina
 24 quæ possint morari
 25 oculos auresque Cæsaris.

recla părintească de *Asina* ca să nu ajungi de pomină. Ia-o voinicește peste dealuri, peste râuri și peste viroage; când vei ajunge la capătul ostenelilor, adu-ți aminte să nu-mi duci cartea subsuoară, cum își duce țăranul mielul,

1 supranumele părintesc
2 de Asina,
3 și să ajungă de pomină (publicului).
4 Te vei servi de puterile (tale)
5 pe povârnișuri,
6 fluvii, mlaștini.
7 Dar îndată ce
8 atingând ținta,
9 vei fi ajuns acolo
10 vei ține sarcina ta
11 așezată astfel
12 ca să nu pari
13 că duci
14 cumva
15 un pachet de cărți,
16 cum duce țăranul mielul,
17 ca Pyrria, bețiva
18 ghemule de lână furată,
19 ca musafirul golan
20 sandalele și pălăria.
21 Nu povesti
22 că ai asudat
23 ducând versuri
24 care ar putea opri o clipă
25 ochii și urechile lui Cezar,

sau bețiva de Pyrria ghemul de lână furată,
sau musafirul sărac sandalele și pălăria. Și,
mai ales, nu povestii tuturor că ai nădușit, du-
când versuri ce o să desfateze o clipă ochii și
urechile Impăratului! Oricât de mult te-ar ruga

1 Oratus multa prece,
 2 nitere porro.
 3 Vade, vale;
 4 cave ne titubes
 5 frangasque mandata.

6

7

EPISTOLA XIV.

8

9

AD VILLICUM

10 Villice silvarum
 11 et agelli
 12 reddentis me mihi,
 13 quem tu fastidis,
 14 habitatum
 15 quinque focis,
 16 et solitum
 17 dimittere Variam
 18 quinque bonos Patres;
 19 certemus, egone
 20 spinas animo,
 21 an tu evellas agro
 22 fortius,
 23 et Horatius an res
 24 sit melior.

cineva, vezi-ți de drum. Și, acum, du-te sănătos; bagă de seamă să nu te poticnești și să nu strici ce ți-am încredințat.

VECHILULUI

Vechile al pădurilor și al moșioarei, în sâ-nul căreia mă regăsesc pe mine însumi, dar pe

1 Implorat de rugăciunile mele multe,
2 mergi înainte.

3 Du-te cu noroc;

4 păzește-te să (nu te clatini),

5 și să-mi calci poveștile.

6

7 EPISTOLA XIV .

8

GRĂDINARULUI SĂU

9

10 Vătaf al pădurilor

11 și al moșioarei,

12 care mă redă pe mine mie,

13 pe care tu o disprețuești,

14 deși e locuită

15 de cinci focuri (familii),

16 și obișnuiește

17 să trimită la Varia

18 cinci cinstiți senatori,

19 să vedem dacă eu

20 (îmi smulg) spini din suflet

21 sau dacă tu îi smulgi din câmp

22 cu mai multă vrednicie,

23 și (dacă) Horațiu sau moșia sa

24 face mai mult.

care tu o disprețuești, deși-i locuită de cinci familii și trimite de obicei la Varia cinci capi de familie: — să cercetăm de-mi smulg eu mai bine spinii din suflet decât îi smulgi tu din ogoare și de prețuiesc eu mai mult decât moșia.

1 Quamvis pietas et cura
 2 Lamiae, moerentis fratrem,
 3 dolentis insolabiliter
 4 de fratre rapto,
 5 moratur me:
 6 tamen mens animusque
 7 fert istuc,
 8 et amat rumpere claustra
 9 obstantia spatiis.
 10 Ego beatum
 11 viventum rure
 12 tu dicis
 13 in urbe.
 14 Nimirum sua sors est odio
 15 cui alterius placet.
 16 Uterque stultus
 17 causatur inique
 18 locum immeritum:
 19 animus, qui non unquam
 20 effugit se,
 21 est in culpa.
 22 Tu, mediastinus,
 23 petebas rura
 24 prece tacita;

Deși din prietenie pentru Lamia, mâhnit
 din pricină fratelui său pe a cărui moarte o
 jelește, sunt silit să stau la Roma — rupând
 toate zăgazurile ce-mi stau în drum, gândul
 și sufletul îmi zboară, totuși, la tine. Eu cred
 că fericirea e la țară, tu, că-i la oraș; pismuind

1 Deși dragostea și prietenia (mea)
2 pentru Lamia, care-și plânge fratele,
3 care geme nemângâiat
4 din cauza fratelui răpit de moarte,
5 mă rețin (la Roma),
6 totuși gândul și sufletul
7 mă duc acolo unde ești,
8 și le place să treacă zăgazarile
9 care se opun alergării mele.
10 Eu (socot) fericit
11 (pe cel) ce trăiește la țară,
12 tu socoți (fericit)
13 (pe cel ce trăiește) la oraș.
14 Adică soarta îi e vrășmașă
15 cui îi place soarta altuia.
16 Și unul și altul, fără minte,
17 se leagă pe nedrept
18 de locul care nu-i vinovat cu nimic:
19 sufletul, care niciodată
20 nu scapă de el însuși
21 e de vină.
22 Tu, (odinioară) sclav de oraș,
23 cereai să vii la țară
24 cu o rugămintă tăcută:

soarta altuia, și-o urăști pe a ta; amândoi nu suntem în toată firea, că ne legăm de locuri nevinovate: vina e în noi; nu putem fugi de noi înșine. Pe când erai sclav la oraș, râvneai după viața dela țară; la țară, tânjești acum

1 nunc, villicus,
 2 optas urbem
 3 et ludos et balnea.
 4 Scis me constare mihi,
 5 et discedere tristem,
 6 quandocumque
 7 negotia invisa
 8 trahunt Romam.
 9 Non miramur eadem.
 10 disconvenit eo
 11 inter meque et te,
 12 nam, quæ credis
 13 tesqua deserta et inhospita.
 14 qui sentit mecum
 15 vocat amœna,
 16 et odit
 17 quæ tu vocas pulchra.
 18
 19 Fornix et popina uncta
 20 incutiunt tibi, video,
 21 desiderium urbis;
 22 et
 23 quod iste angulus
 24 feret piper et thus
 25 ocius uva;

după oraş; după circ şi băi. Ştii cât de sta-
 tornic sunt în gusturile mele, şi cât mă mâh-
 neşte când afurisitele de treburi mă poartă pe
 la Roma. N'avem aceleaşi gusturi, — de aici
 şi deosebirea dintre noi: ce ți se pare ție pu-
 stiu şi neprimitor, celui ce simte ca mine i se

1 acum, fiind la țară,
2 dorești orașul
3 și jocurile și băile.
4 Știi că-mi sunt credincios,
5 și mă duc trist,
6 totdeauna când
7 blestematele de treburi
8 mă târăsc la Roma.
9 Nu admirăm acelaș lucruri;
10 prin aceasta ne deosebim
11 eu și cu tine;
12 în adevăr, ceiace tu crezi
13 locuri pustii și neprimitoare,
14 acela care gândește ca mine
15 le numește plăcute,
16 și urăște
17 (pe acelea) pe care tu le crezi
18 frumose.

19 Lupanarele și cârciuma murdară
20 îți inspiră, văd,
21 regretul orașului;
22 și
23 pentru că acest colț de pământ
24 va produce piper și tămâie
25 mai degrabă decât struguri:

pare plăcut, și nu poate suferi ceea ce tu găsești frumos. Cârciumile murdare și lupanarele, iată ce te face să jinduești după oraș; și-ți mai pare rău că în acest colțișor de pământ se găsesc mai degrabă piperul și tămâia

1 nec subest
2 taberna vicina,
3 quæ possit præbere
4 vinum tibi,
5 nec vilis tibicina,
6 ad strepitum cujus
7 salias gravis terræ:
8 et tamen
9 urges arva,
10 non tacta jampridem
11 ligonibus
12 curasque
13 bovem disjunctum,
14 et explēs
15 frondibus strictis.
16 Si imber decidit,
17 rivus, docendus
18 mole multa
19 parce e prato aprico,
20 addit opus pigro.
21 Nunc, age,
22 audi quid dividat
23 nostrum concentum.
24 Cœna brevis

decât strugurii; prin apropiere nu-i nicio cârciumă, unde să poți găsi vin și nici vreo cântăreață din flaut, ca să-ți cânte, pe când tu țopăi amețit. În schimb, trebuie să lucrezi ogoare înțelenite de mult, să îngrijești de boii desjugați și să-i hrănești cu ierburi cosite. De plouă, altă belea pe lenea ta: trebuie să fe-

1 și pentrucă nu e (pe aproape)
2 o cârciumă vecină
3 care să-ți poată da
4 vin,
5 nici o cântăreață de flaut murdară,
6 la cântecul căreia,
7 să țari greoi pe pământ:
8 și totuși
9 ostenit ari ogoare
10 neatinse de mult
11 de plug,
12 și îngrijești
13 boul desjugat,
14 și-l sature
15 cu frunziș strâns.
16 Dacă ploaia cade,
17 pârâiașul, pe care trebuie să-l înveți
18 cu ajutorul unui dig gros
19 să curețe livada însorită,
20 îți sporește munca, ție leneșule,
21 Acum, hai,
22 ascultă ce ne împiedecă
23 să ne înțelegem.
24 O masă scurtă

rești șuvoiul cu diguri, să nu se reverse peste
pajiștele însorite.

Iată ce ne tulbură înțelegerea. Odinioară
îmi plăcea să mă îmbrac bine și să-mi parfumez
părul; știi că începeam dela amiază să
beau Falern; acum îmi place masa la repe-

1 et somnus in herba
 2 prope rivum,
 3 juvat
 4 quem togæ tenues
 5 capillique nitidi
 6 decuere,
 7 quem nosti
 8 bibulum Falerni
 9 de media luce.
 10 Nec pudet luisse,
 11 sed
 12 non incidere ludum.
 13 Istic,
 14 non quisquam limat
 15 oculo obliquo
 16 mea commoda;
 17 non venenat
 18 odio morsuque obscuro.
 19 Vicini rident
 20 moventem glebas et saxa.
 21 Mavis rodere
 22 diaria urbana
 23 cum servis;
 24 tu ruis voto
 25 in numerum horum:

zeală și să mă odihnesc în iarbă lângă un izvor. Nu mi-e rușine că am petrecut; mi-ar fi însă rușine să nu-i fi pus capăt petrecerii. Aici, la țară, nimeni nu se uită pieziș la fericierea mea; nimeni n'o înveninează în ascuns mușcând-o din pismă. Vecinii zâmbesc când

1 și somnul pe iarbă
2 la marginea unui pârâu,
3 mă farmecă,
4 (pe mine) căruia togele subțiri
5 și părul strălucitor
6 îi ședeau bine,
7 (pe mine) pe care m'ai cunoscut
8 băutor de Falern
9 din mijlocul zilei.
10 Și nu roșesc că m'am înveselit,
11 dar (aș roși)
12 să nu pun capăt plăcerilor.
13 Acolo (la țară)
14 nimeni nu turbură
15 cu priviri piezișe
16 fericirea mea;
17 (nimeni) n'o otrăvește
18 cu o ură și-o mușcătură întunecată.
19 Vecinii râd (văzându-mă)
20 mișcând brazde și pietre.
21 Tu ai (prefera) să rozi
22 porția zilnică dela oraș
23 cu ceilalți sclavi;
24 Te repezi prin dorinți
25 în numărul acestora:

mă văd răsturnând brazdele și pietrele. Tu ai voi să-ți iei tainul zilnic cu ceilalți sclavi la Roma; râvnești să fii printre dânșii: în timp ce șiretul meu de randaș te pismuește că ai pe mână lemnele, turma și grădina!

1 calo argutus
 2 invidet tibi usum lignorum,
 3 et pecoris, et horti.
 4 Bos piger
 5 optate phippia,
 6 caballus optat arare.
 7 Censebo:
 8 uterque exerceat libens
 9 artem quam scit.

10

11

EPISTOLA XV.

12

AD C. NUMONIUM VALAM

13

14

Vala,

15

quæ sit hiems Veliaë,

16

quod cœlum Salerni,

17

quorum hominum regio,

18

et qualis via?

19

nam Antonius Musa

20

facit Baias

21

supervacuas mihi,

22

et tamen me

23

invisum illis,

24

quum perluor unda gelida,

Greoiul bou vrea să aibă șea; calul dorește să are. Cred că e mai bine ca fiecare să se țină, voios, de meșteșugul lui.

LUI C. NUMONIUS VALA

Cum e, scumpe Vala, iarna la Velia?, cum

1 și hamalul meu șiret
 2 îți învidiază folosirea pădurei,
 3 a turmei și a livezii.
 4 Boul încet
 5 dorește șeaua,
 6 calul dorește să are.
 7 Im voi spune părerea:
 8 ficare să-și împlinească cu plăcere
 9 meseria pe care o cunoaște.

EPISTOLA XV

LUI C. NUMONIUS VALA

14 (Spune-mi), Vala,
 15 cum e iarna la Velia
 16 cum (e) cerul Salernului,
 17 ce fel de oameni (are) regiunea,
 18 și care e drumul?
 19 căci Antonius Musa
 20 îmi declară apele din Baja
 21 nefolositoare,
 22 și chiar mă face
 23 dușmanul lor
 24 deoarece mă scald în apă rece,

e vremea lui Salern?, ce fel de oameni sunt pe acolo și cum e drumul?

Căci Antonius Musa susține că n'am nevoie de apele dela Baiae; de altfel, m'a și certat cu ele, punându-mă să iau dușuri reci în mijlo-

1 per medium frigus
 2 Sane vicus,
 3 invidus ægris
 4 qui audent supponere
 5 caput et stomachum
 6 fontibus Clusinis,
 7 petuntque Gabios
 8 et rura frigida,
 9 gemit
 10 myrteta relinqui,
 11 sulfuraque,
 12 dicta elidere
 13 morbum cessantem nervis,
 14 contemni.
 15 Est mutandus locus,
 16 et equus agendus
 17 præter diversoria nota.
 18 „Quo tendis?
 19 iter non est mihi
 20 Cumas aut Baias“,
 21 dicet eques stomachosus
 22 habena læva
 23 (sed auris equi
 24 est in ore frenato).

cul iernii. Baiae se plânge că toată lumea a început să-i părăsească păduricele de mirt și apele sulfuroase atât de bune la boalele de nervi; ea-i mânioasă pe toți bolnavii ce se caută de durere de cap și de piept la izvoarele Clusului și se duc la Gabii sau în împrejurimile lor atât de reci. Trebuie să ne

- 1 în mijlocul iernii.
 2 Da, satul (Baia)
 3 e furios pe bolnavii
 4 care îndrăznesc să-și supună
 5 capul și stomacul (lor)
 6 izvoarelor din Clusium,
 7 și se duc la Gabii
 8 și'n câmpiile reci,
 9 (Baia) geme
 10 că pădurile de mirți sunt părăsite,
 11 și apele-i sulfuroase,
 12 vestite că vindecă (vindecătoare)
 13 boala ce stă în nervi.
 14 sunt disprețuite.
 15 Trebuie schimbat locul
 16 și calul trebuie mânat
 17 dincolo de hanurile cunoscute.
 18 „Unde te duci?
 19 drumul nu mi-e
 20 spre Cumae și Baia“,
 21 va spune călărețul mâniat,
 22 (+inând) hățul stâng
 23 (dar urechea calului
 24 e în gura lui cu frâu).

schimbăm, vai! locul și să împingem calul dincolo de hanurile cunoscute.

— „Încotro apuci? Nu mă duc nici la Cumae nici la Baiae“, o să zică mânios călărețul, trăgând de hățul stâng; căci urechea calului e în frâul gurii.

1 Utrum populum
 2
 3 copia major frumenti
 4 pascit;
 5 bibantne imbres collectos,
 6 puteosne perennes
 7 aquæ jugis
 8 nam moror nihil
 9 vina illius oræ:
 10 meo rure, possum
 11 perferre patique quodvis;
 12 quum veni ad mare,
 13 requiro generosum et lene,
 14 quod abigat curas,
 15 quod manet cum divite spe
 16 in venas
 17 meumque animum,
 18 quod ministret verba);
 19 uter tractus
 20 educet lepores plures
 21 uter,
 22 apros,
 23 utra æquora
 24 celent magis

Care din aceste două orăşele are mai din belşug grâu? Beţi apă de ploaie, sau din izvoare de apă proaspătă? Nu te mai întreb de vinurile locului; la mine, la ţară, mă mulţumesc cu orice vin; când mă scobor însă la

1 (Spune-mi) pe care din cele două
 2 localități
 3 o mai mare cantitate de grâu
 4 o alimentează;
 5 dacă se bea apă strânsă de ploaie
 6 sau din izvoare nesecate
 7 de apă vie
 8 (căci nu mă ocup deloc
 9 de vinurile acestui ținut;
 10 La moșia mea, pot
 11 să suport și să sufăr orice (vin);
 12 (dar) când am venit lângă mare,
 13 cer un (vin) bun și vechi
 14 care alungă grijile,
 15 care curge cu o caldă speranță
 16 în vinele mele
 17 și în inimă,
 18 care mă face vorbăreț);
 19 care din cele două ținuturi
 20 hrănește iepuri mai numeroși
 21 care din cele două (hrănește)
 22 mistreți,
 23 care din cele două mări
 24 ascunde mai mult

mare, caut un vin bun și vechiu, ca să-mi alunge grijile și să-mi verse o dulce înviorare în vine și în suflet și să-mi facă chef de vorbă. În care din aceste două ținuturi sunt mai mulți iepuri sau mistreți?, în ce mare sunt mai

1 pisces et echinos,
 2 ut possim
 3 reverti inde domum
 4 pinguis Phæaxque:
 5 est par
 6 te scribere nobis,
 7 nos accredere tibi.
 8 Ut Mænius,
 9 rebus maternis
 10 atque paternis
 11 absumptis fortiter,
 12 cœpit haberi urbanus,
 13 scurra vagus,
 14 qui non teneret
 15 præsepe certum,
 16 qui, impransus,
 17 non dignosceret
 18 civem hoste;
 19 sævus fingere
 20 quælibet opprobria
 21 in quemvis;
 22 pernicies et tempestas
 23 harathrumque macelli
 24 donabat ventri avaro

mulți pești sau arici, — ca să mă întorc acasă gras ca un Feacian. Scrie-mi-le toate pe șart și te voi crede pe cuvânt.

După ce și-a mâncat moștenirea rămasă dela maică-sa și dela taică-său, Maenius a a-

1 pești și arici (de mare)
2 ca să pot
3 să mă întorc de acolo la mine
4 gras ca un Feacian:
5 se cuvine
6 ca să-mi scrii acestea,
7 și noi să te credem.
8 Indată ce Maenius,
9 averea mamei sale
10 și a tatălui său
11 fiind mâncată vajnic,
12 a început să fie cunoscut ca parazit,
13 măscărici rătăcitor
14 care n'ar fi păstrat
15 o iesle fixă,
16 care, nemâncat
17 n'ar fi deosebit
18 un cetățean de un dușman;
19 nemilos în a născoci
20 orice fel de insulte
21 contra oricui;
22 biciu și furtună,
23 și prăpăd al pieții,
24 dădea pântecelui său lacom

juns măscăriciu, fără iesle statornice, ci rătăcind ici și colo. Când era nemâncat, nu mai făcea deosebire între prieteni și dușmani: pe toți îi împroșca, fără milă, cu ocări; era spaima și biciul pieței; în lacomu-i pântece vâra tot

1 quidquid quæsierat,
2 Hic,
3 ubi abstulerat nil
4 aut paulum
5 fautoribus nequitiae
6 et timidis,
7 cœnabat
8 patinas omasi,
9 et agninæ vilis,
10 quod esset satis
11 tribus ursis:
12 scilicet ut diceret,
13 Bestius corrector,
14 ventres nepotum
15 urendos lamna candente.
16 idem,
17 ubi verterat in fumum
18 et cinerem
19 omne quidquid erat nactus
20 prædæ majoris:
21 „Hercule! aiebat
22 non miror si qui
23 comedunt bona,
24 quum nil sit melius

ce găsea. Când nu putea stoarce nimic sau prea puțin dela cei ce-i sprijineau vițiul sau dela cei ce se temeau de dânsul, mânca farfuri întregi de mațe și de carne stricată de miel, de s'ar fi săturat și trei urși. Ca și censorul Bestius, spunea el atunci, că pântecele risipi-

- 1 tot ce putuse găsi.
2 Acesta,
3 când nu obținu nimic
4 sau puțin
5 dela stricați
6 și dela sfioși,
7 mânca
8 farfurii cu măruntae
9 și cu carne de miel ieftină,
10 ce ar fi fost deajuns
11 pentru trei urși:
12 dar așa ca să spue,
13 (ca) Bestius censorul,
14 că pântecelul risipitorilor
15 ar trebui însemnat cu un fier roșu.
16 Același
17 după ce prefăcuse în fum
18 și cenușă
19 tot ce găsisese
20 ca pradă mai bună:
21 „Pe Hercule! spunea
22 nu mă mir dacă unii
23 își mănâncă toată averea,
24 deoarece nimic nu-i mai bun

torilor ar trebui înfierat cu fierul roșu. De-i cădea însă în gârlă o pradă mai bună, nu se mai alegea nici praful din ea.

— „Pe Hercule, declara el, nu mă mir de cei ce-și pierd averea pe mâncare: ce-i mai

1 turdo obeso,
 2 nil pulchrius
 3 vulva ampla“.
 4 Nimirum ego sum hic:
 5 nam,
 6 quum res deficiunt,
 7 laudo tuta et parvula,
 8 satis fortis inter vilia;
 9 verum, ubi contingit
 10 quid melius et unctius,
 11 idem
 12 aio vos solos sapere
 13 et vivere bene,
 14 quorum pecunia
 15 conspicitur
 16 fundata villis nitidis.

EPISTOLA XVI.

AD QUINTIUM

21 Ne perconteris,
 22 optime Quinti,
 23 meus fundus
 24 pascat herum arvo,
 25 on opulentet

bun pe lume decât o potârniche, o prepeliță grasă sau decât o burtă de scroafă?”

Și eu sunt ca Maenius; la nevoie, mă mulțumesc cu o vieață tihnită și cumpătată, resemnându-mă cu sărăcia, când mi se întâmplă însă să fiu la o masă bogată, tot eu zic că numai voi

1 ca o prepeliță grasă;
 2 și nimic mai frumos
 3 ca un pânțec de porc mare".
 4 Ei bine, eu sunt acela în adevăr;
 5 căci,
 6 când îmi lipsesc, banii
 7 laud liniștea și umilința,
 8 destul de viteaz în sărăcie;
 9 dar îndată ce mi se întâmplă
 10 un lucru mai bun și mai plăcut,
 11 tot eu
 12 spun că voi singuri sunteți înțelepți
 13 și trăiți fericit,
 14 voi, a căror avere
 15 se vede
 16 asigurată în pământuri rodnice.

EPISTOLA XVI.

LUI QUINTIUS

21 Ca să nu mă întrebi,
 22 bunule Quintius,
 23 (dacă) domeniul meu
 24 își hrănește stăpânul cu recolte,
 25 sau îl îmbogățește

știți să trăiți cuminte și bine, voi ce v'ați cumpărat moșii roditoare!

LUI QUINTIUS

Ca să nu mă întrebi, bunule Quintius, dacă moșia mea e bogată în ogoare sau în masline,

1 baccis olivæ,
 2 pomisne,
 3 an pratis,
 4 an ulmo amicta vitibus:
 5 forma et situs agri
 6 scribetur tibi
 7 loquaciter.
 8 Montes continui
 9 nisi dissocientur
 10 valle opaca;
 11 sed ut sol veniens
 12 adspiciat latus dextrum,
 13 discedens
 14 vaporet lævum
 15 curru fugiente.
 16 Laudes temperiem.
 17 Quid?
 18 si vepres benigni
 19 ferunt corna rubicunda
 20 et pruna;
 21 si quercus et ilex
 22 juvat pecus
 23 multa fruge,
 24 dominum multa umbra:
 25 dicas Tarentum

în grădini cu pometuri, sau în pășune sau în ulmi încunjurați de viță, — am să ți-o zugrăvesc, amănunțit, în forma și așezarea ei.

E închisă între niște coline ce s'ar îmbina, deși ar fi despărțite de o vale umbroasă; când

1 prin măslini
2 sau prin fructe
3 sau prin livezi,
4 sau prin ulmul înconjurat de viță:
5 planul și locul domeniului
6 îți vor fi descrise
7 cu vorbe (multe).
8 Coline neîntrerupte
9 despărțite doar
10 de o vale umbroasă;
11 dar astfel, ca soarele răsărind
12 să privească în partea-i dreaptă,
13 și, apunând
14 să umple de ceață, partea stângă
15 cu carul său ce fuge.
16 I-ai lăuda clima.
17 Ce (ai spune)?
18 dacă (ți-aș spune) că lanuri mănoase
19 produc coarne roșii
20 și prune;
21 că stejarul și tufanul
22 hrănesc turma
23 cu roade bogate,
24 și pe stăpân cu multă umbră:
25 ai zice că Tarentul

răsare soarele, o privește din dreapta; când apune, îi încălzește partea stângă. Clima e minunată. Prin măcănișuri cresc coarnele roșii și prunele; stejarii dau din belșug ghindă turmei, iar mie umbră; ai crede că s'a mutat aici

1 adductum propius
2 frondere.
3 Etiam, fons,
4 idoneus dare nomen rivo,
5 ut Hebrus
6 ambiat Thracam
7 nec frigidior,
8 nec purior,
9 fluit
10 utilis capiti infirmo,
11 utilis alvo
12 Hæ latebræ dulces,
13 et jam amœnæ, si credis,
14 præstant me
15 incolumem tibi
16 horis septembribus.
17 Tu vivis recte,
18 si curas esse
19 quod audis.
20 Jampridem,
21 Roma omnis,
22 jactamus te beatum:
23 sed vereor
24 ne credas plus
25 cui quam tibi de te;

Tarentul cu verdeața lui. Mai e și un izvor ce și-a dat numele unui pârâu, mai rece și mai limpede decât Hebrul ce udă Tracia; apa lui e bună la dureri de cap și pentru stomac. Iată dulcele adăpost, cu adevărat plăcut, ce-mi dă sănătatea în luna lui Septemvrie.

1 adus aproape
2 își întinde umbrele.
3 Și mai mult, un izvor,
4 în stare să-și dea numele unui pârâu,
5 cum nici Ebrul
6 nu șerpuește prin Tracia
7 mai rece
8 și mai limpede,
9 nu curge,
10 binefăcător pentru corpul bolnav,
11 binefăcător pentru stomac.
12 Acest loc plăcut
13 și chiar încântător, dacă mă crezi,
14 mă redă
15 sănătos, ție,
16 în zilele de Septembrie.
17 Tu, trăiești fericit,
18 dacă ai grijă să fii
19 ceea ce auzi.
20 De mult,
21 Roma întreagă
22 te proclamă fericit:
23 dar mi-e teamă
24 să nu crezi
25 pe altul decât pe tine;

Tu, prietene, ești fericit, dacă ții să fii așa cum se aude. Intreaga Romă te crede de mult fericit: mă tem însă să nu te bizui mai mult pe părerea altora, decât pe înțelepciune și pe

- 1 neve putes beatum
 2 alium sapiente bonoque;
 3
 4 neu, si populus
 5 dictitet te sanum
 6 recteque valentem,
 7 dissimules
 8 febrem occultam
 9 sub tempus edendi,
 10 donec tremor incidat
 11 manibus unctis.
 12 Malus pudor stultorum
 13 velat ulcera incurata.
 14 Si quis dicat tibi
 15 bella pugnata
 16 terra marique,
 17 et permulceat aures vacuas
 18 his verbis:
 19 „Jupiter, qui consulit
 20 et tibi et Urbi,
 21 servet in ambiguo
 22 populusne
 23 velit magis te salvum,
 24 an tu
 25 populum!“

virtute; când ți se spune că ești sănătos și că arăți bine, mă tem să nu-ți ascunzi frigurile în vremea mesei, până ce încep să-ți tremure și degetele unse de mâncare. Dintr'o rușine rău înțeleasă, proștii își ascund rănilile în loc să le îngrijească.

1 sau să nu socoți ca fericit
2 pe altcineva decât pe (omul) cuminte
3 și bun;
4 sau, dacă poporul
5 spune că ești sănătos
6 și teafăr,
7 să nu-ți ascunzi
8 frigurile tănuite
9 spre vremea mesei,
10 până când tremuriciul îți apucă
11 mâinile-ți pline de grăsime.
12 Rușinea rea a proștilor
13 le ascunde rănilile neîngrijite.
14 Dacă cineva ți-ar vorbi
15 de războaiele purtate
16 pe uscat și pe mare
17 și ți-ar gâdila urechile leneșe,
18 cu aceste vorbe:
19 „Jupiter, care veghiază
20 asupra ta și orașului,
21 să lase în îndoială
22 dacă poporul
23 dorește mai mult să te vadă sănătos
24 sau tu (dorești mai mult)
25 (să vezi) poporul (sănătos)!“

Dacă te-ar lăuda cineva pentru războaiele, pe care le-ai purtat pe mare și pe uscat, și ți-ar gâdila urechile cu astfel de cuvinte: „Jupiter ce veghiază asupra ta și a Romei, să ne lase în îndoială, dacă fericirea poporului ți-i mai scumpă ție decât îi e lui fericirea ta!“ — ai

1 possts agnoscere
 2 laudes Augusti.
 3 Quum pateris vocari
 4 sapiens emendatusque,
 5 respondeŃne tuo nomine,
 6 dic, sodes?
 7 Nempe, ego delector
 8 ac tu,
 9 dici vir bonus et prudens.
 10 Cui dedit hoc hodie,
 11 auferet cras, si volet:
 12 ut, si detulerit
 13 fasces indigno,
 14 idem detrahet.
 15 „Pone inquit,
 16 est meum“.
 17 Pono, recedoque tristis.
 18 Si idem
 19 clament esse furem,
 20 neget pudicum,
 21 contendat pressisse laqueo
 22 collum paternum:
 23 mordear
 24 opprobriis falsis,

recunoaŃte, negreŃit, în ele laudele cuvenite
 lui August. Când îngădui însă să Ńi se zică în-
 țelept și om desăvârșit, spune-mi: te recunoști
 tu sub aceste laude? Imi place și mie, ca și
 ție, să fiu numit înțelept și om cuminte; po-
 porul, ce-ți dă azi astfel de laude, o să Ńi le

1 ai putea să recunoști
2 laudele lui August.
3 Când rabzi să fii numit
4 înțelept și neprihănit,
5 răspunzi în numele tău,
6 spune, te rog?
7 căci, sunt încântat
8 ca și tine,
9 să fiu numit om bun și cuminte.
10 Cine ți-a dat acest (nume) astăzi,
11 îl va retrage mâine, dacă vrea:
12 tot așa cum, dacă a încredințat
13 fasciile unui om nevrednic,
14 tot el le va lua.
15 „Dă-le îndărăt, spune,
16 sunt ale mele“.
17 Le dau și mă duc trist.
18 Dacă acelaș (popor)
19 ar spune că sunt hoț,
20 ar tăgădui că's cinstit,
21 și ar pretinde că am strâns în laț
22 gâtul tatălui (meu):
23 fi-voi mușcat
24 de aceste învinuiri false,

ia însă îndărăt mâine, dacă va voi, după cum tot el ia fascele consulare dela cel căruia i le-a dat fără să le merite. — „Dă-mi-le îndărăt, spune el, sunt ale mele“. I le dau și mă retrag plouat. Dacă-mi va spune însă că sunt un hoț, un om fără rușine, c'am găuit pe tată-meu, —

- 1 mutemve colores?
2 Honor, falsus juvat
3 et infamia mendax terret
4 quem, nisi
5 mendosum et mendacem?
6 Quis est vir bonus?
7 Qui servat
8 consulta Patrum,
9 qui leges juraque;
10 quo, iudice
11 lites multæ magnæque
12 secantur;
13 quo sponsore
14 res tenentur,
15 et quo teste
16 causæ?
17 Sed omnis domus
18 et vicinia tota
19 videt hunc,
20 turpem introrsum,
21 speciosum pelle decora.
22
23 Si servus dicat mihi:

mă voiui simți eu atins de aceste ocări minci-
noase, sau voiui îngălbeni? Laudele ca și insul-
tele neadevărate nu pot face plăcere sau nu
pot speria decât pe stricat și mincinos. Care
este deci omul bun? Este oare cel ce respectă
hötăririle Senatului și legile țării; este oare

1 sau mă voi schimba la față?
2 O cinste nemeritată farmecă
3 și o ocară mincinoasă înspăimântă
4 vreun (om), afară doar
5 pe vițios și mincinos?
6 Cine-i om bun?
7 (Acel) care păzește
8 decretele Senatorilor,
9 legile și justiția;
10 sub a cărui judecată
11 procese numeroase și importante
12 sunt hotărâte;
13 sub a cărui garanție
14 treburile reușesc,
15 și prin a cărui mărturie
16 procesele (sunt câștigate)?
17 Dar toată casa (sa)
18 și vecinătatea
19 îl văd pe acest (om),
20 urât pe dinăuntru,
21 frumos doar printr'un înveliș
22 strălucitor.
23 Dacă sclavul îmi zice:

cel prin a cărui sentință se judecă multe și mari procese? și a cărui garanție și mărturie sunt precumpănitoare în toate chestiunile? Toți cei din casă și vecinii știu însă că acest om are un suflet josnic, îmbrăcat în aparențe înțelătoare. Dacă mi-ar spune sclavul meu:

1 „Nec feci furtum,
 2 nec fugi.
 3 — Habes pretium, aio,
 4 non ureris loris.
 5 — Non occidi hominem.
 6 — Non pasces corvos
 7 in cruce.
 8 — Sum bonus et frugi.
 9 — Sabellus renuit,
 10 negitatque:
 11 Lupus enim cautus
 12 metuit foveam,
 13 accipiterque
 14 laqueos suspectos,
 15 et milvius
 16 hamum opertum.
 17 Boni oderunt peccare,
 18 amore virtutis.
 19 Tu admittes in te
 20 nihil,
 21 formidine pœnæ:
 22 spes fellendi sit,
 23 miscebis sacra profanis

— „N'am furat, nici n'am fugit“, i-ași răspunde:

— „O să-ți ai răsplata: n'o să fii bătut cu trăgătoarea“.

— „Nici n'am ucis pe nimeni“.

— „N'o să te mănânce ciorile pe cruce“.

— „Sunt om cinstit și de ispravă“, — atunci

1 — „N'am furat
2 nici n'am fugit.
3 — Ești răsplătit, spun,
4 nu ești bătut de bici.
5 — N'am omorât pe nimeni.
6 — Nu vei fi prada corbilor
7 pe o cruce.
8 — Sunt bun și cinstit.
9 — Sabinul spune: nu
10 și tăgăduiește:
11 În adevăr lupul șiret
12 se teme de groapă
13 și șoimul (se teme)
14 de lațuri primejdioase,
15 și peștele,
16 de acul ascuns.
17 Oamenii de treabă urăsc răul,
18 din dragoste pentru bine.
19 Nu vei lăsa să intre în tine
20 nimic (rău),
21 de teamă de pedeapsă:
22 să existe numai speranță de scăpare
23 vei amesteca deavalma binele cu răul.

eu tăgăduiesc și protestez: și lupul șiret se fe-
rește de gropi și uliul de lațurile întinse și
peștele de nada ascunsă. Oamenilor cinstiți nu
le place vițiul de dragul virtuții; tu nu faci
însă rău numai de frica pedepsei; dacă-ai trage
nădejde că n'ai să fii prins, cum le-ai ame-
steca pe toate de-a-valma! De furi dintr'o mie

1 Nam, quum
 2 de mille modiis fabæ
 3 subripis unum,
 4 damnum est lenius mihi
 5 isto pacto,
 6 facinus nou
 7 Vir bonus,
 8 quem omne forum
 9 et omne tribunal spectat,
 10 quodcumque placat deos
 11 vel porco,
 12 vel bove:
 13 quum dixit clare:
 14 „Pater Janel“
 15 clare: „Apollo!“
 16 movet labra,
 17 metuens audiri:
 18 „Pulchra Laverna,
 19 da mihi fallere;
 20 da videri
 21 justo sanctoque;
 22 objice noctem peccatis,
 23 et nubem fraudibus!“
 24 Non video qui
 25 avarus sit melior,

de banițe de bob numai una, paguba-i mai mică, nu însă și crima.

Unul trece drept om cinstit: forul și tribunalul întreg se uită la dânsul, ori de câte ori sacrifică zeilor un porc sau un bou, strigând cu glas tare: — „Tată Ianus! o Apolon!“.

1 In adevăr, când
 2 dintr'o mie de banițe de bob
 3 îmi iei una,
 4 paguba e mai mică pentru mine
 5 prin purtarea ta,
 6 (dar) greșeala nu (e mai mică).
 7 Un om de treabă
 8 pe care tot forul
 9 și tribunalul îl privesc,
 10 de ori câte ori împacă zeii
 11 cu (jertfa) unui porc
 12 sau al unui bou:
 13 când a rostit tare:
 14 „Zeule Janus!“
 15 când (a spus) tare: „Apollo!“
 16 își mișcă buzele,
 17 temându-se să fie auzit:
 18 „Frumoasă Lavernă,
 19 dă-mi, să (pot) înșela (privirile);
 20 dă-mi, să par
 21 drept și virtuos;
 22 întinde noaptea peste greșelele mele,
 23 și un nor peste înșelăciunile mele!“
 24 Nu văd întru cât
 25 avarul e mai bun,

— mișcând numai din buze, ca să nu fie auzit, el adaugă însă:

— „Scumpă Lavernă, fă-mă să pot înșela; fă-mă să par drept și virtuos; aruncă un văl peste păcatele mele, și un nor peste toate vicleniile mele“.

1 qui liberior servo,
2 quum se demittit
3 ob assem fixum in triviis;
4 nam qui cupiet,
5 metuet quoque:
6 porro, qui vivit metuens,
7 non erit unquam liber
8 mihi.
9 Qui festinat semper
10 el obruitur
11 in re augenda,
12 perdidit arma,
13 deseruit locum virtutis.
14 Quum possis
15 vendere captivum,
16 noli occidere;
17 serviet utiliter:
18 sine durus
19 pascat aretque;
20 naviget
21 mercator,
22 ac hiemet in mediis undis;
23 prosit annonæ
24 portet frumenta penusque.

Nu văd întru cât mai bun și mai slobod decât un sclav, avarul ce se apleacă să ridice un gologan țintuit în pământ? A dori înseamnă și a se teme: dacă te temi, nu ești însă om liber. Ți-ai pierdut armele și ai părăsit postul virtuții dacă te trudești și te ostenești să te îmbogățești. Dacă poți să-ți vinzi prinsul de războiu,

1 întrucât e mai liber decât sclavul,
2 când se pleacă
3 pentru un ban țintit pe străzi;
4 căci, oricine va dori,
5 se va teme de asemenea:
6 însă cine trăește temându-se,
7 nu va fi niciodată liber
8 pentru mine.
9 Acel ce se sbate totdeauna
10 și se sdrobește (cu griji)
11 pentru ca averea să fie mărită,
12 (acela) și-a părăsit armele,
13 a dezertat dela postul virtuții.
14 Deoarece poți
15 să vinzi un sclav,
16 nu te gândi să-l ucizi;
17 te va servi cu folos;
18 îngăduie ca, întărit (prin muncă)
19 să fie păstor și să are;
20 să străbată mările,
21 negustor (îndrăzneț),
22 și să ierneze în mijlocul apelor;
23 să vegheze grânele;
24 să ducă grâul și merindele.

nu-l ucide; fă din el un sclav folositor; îți va lucra din greu, îți va păzi turmele sau îți va ara pământul; va călători pe mare după treburi, înfruntând furtunile iernei; va supraveghea aprovizionarea, va căra grânele și proviziile.

1 Vir bonus et sapiens
 2 audebit dicere:
 3 „Pentheu,
 4 rector Thebarum,
 5 quid indignum
 6 coges me
 7 perferre patique?
 8 — Adimam bona.
 9 — Nempe pecus, rem.
 10 lectos, argentum?
 11 licet tollas.
 12 — Tenebo te
 13 in manicis et compedibus,
 14 sub custode sævo.
 15 — Deus ipse solvet me,
 16 simul atque volam“.
 17 Opinor, sentit hoc:
 18 „Moriar“.
 19 Mors est
 20 linea ultima rerum.

Adevăratul om cinstit și cuminte e cel ce va îndrăzni să zică:

— „Penteu, Rege al Tebei, la ce pedeapsă nevrednică mă vei sili?“

— „Îți voi lua bunurile“.

— „Adică turmele, pământurile, mobilele, banii? Poți să mi le iai!“

1 Omul virtuos și înțelept
2 (e acel care) va îndrăzni să spună:
3 „Penteu,
4 stăpânul Tebei,
5 ce (purtare) nedemnă
6 mă vei sili
7 să îndur și să sufăr?
8 — Iți voi lua averea.
9 — Da, turmele, bogățiile,
10 mobilele, argintăria?
11 ți-e îngăduit să le iei.
12 — Te voi pune
13 în lanțuri și fier,
14 sub un paznic nemilos.
15 — Dumnezeu însuș mă va libera
16 de îndată ce voi vrea“
17 Cred că voia să spue aceasta:
18 „Voi muri“.
19 Moartea este
20 sfârșitul ultim al lucrurilor.

— „Iți voi pune cătușe la mâini și la picioare, sub paza unui crud temnicer“.

— „Numai să vreau și însuși zeul îmi va deslega cătușele“.

Cred că a vrut să spună: „Voi muri“.
Moartea e sfârșitul tuturor lucrurilor.

EPISTOLA XVII.

1

2

AD SCAEVAM

3

4 Quamvis

5 consulis satis tibi

6 per te, Scæva,

7 et scis quo pacto

8 deceat tandem

9 uti majoribus,

10 discere quæ censet

11 amicus docendus adhuc:

12 ut si cæcus

13 velit monstrare iter.

14 Tamen adspice,

15 si et nos loquamur

16 quid quod cures

17 fecisse proprium.

18 Si quies grata

19 et somnus

20 in primam horam

21 delectat te;

22 si pulvis

23 strepitusque rotarum,

24 si caupona lædit te,

25 jubebo ire Ferentinum.

LUI SCAEVA

Deși n'ai nevoie de sfaturi ca să știi cum să te porți cu cei mari, ascultă părerea unui prieten, — care la rândul lui, mai are nevoie să învețe. Sunt ca un orb ce ar voi să arate al-

EPISTOLA XVII.

LUI SCAEVA

1 Deși
2 te supraveghezi deajuns,
3 tu singur, Sceva,
4 și știi în ce fel
5 se cuvine
6 să te servești de cei puternici,
7 învață ce gândește
8 prietenul tău ce trebuie să mai învețe:
9 (voi face) ca și cum un orb
10 ar vrea să-ți arate drumul.
11 Totuși vezi,
12 dacă și eu voi spune
13 ceva de care să ai nevoie,
14 să ți-l însusești.
15 Dacă odihna plăcută
16 și somnul
17 până la ora dintâi
18 îți plac;
19 dacă praful
20 și sgomotul roților,
21 dacă și cârciumile te plictisesc,
22 (îți) voi spune să mergi la Ferentin.

tuia drumul. Vezi totuși dacă nu găsești ceva în vorbele mele, care ar putea să-ți fie de folos.

Dacă-ți place să te lenevești, să dormi până în ziuă, dacă nu-ți place praful, sgomotul roților și cârciumile, te sfătuesc să te duci la Fe-

- 1 Nam neque gaudia
 2 contingunt divitibus solis,
 3 nec vixit male,
 4 qui, natus moriensque,
 5 fefellit.
 6 Si voles prodesse tuis,
 7 tractareque te ipsum
 8 paulo benignius,
 9 accedes siccus
 10 ad unctum.
 11 „Si Aristippus
 12 pranderet olus patiener,
 13 nollet uti regibus
 14 — Si qui notat me
 15 sciret uti regibus,
 16 fastidiret olus“.
 17 Doce utrius horum
 18 probes verba et facta;
 19 vel, junior,
 20 audi cur sententia Aristippi
 21 sit potior.
 22 Namque eludebat sic,
 23 ut aiunt,
 24 Cynicum mordacem:

rentinum; nu-s fericiti numai bogatii si nu-i o nefericire sa traiesti si sa mori nestiut de nimeni. Dacã vrei însã să-ți ajuți pe ai tăi, și să-ți faci singur drum în viață, pune-te bine cu bogatii. — „De s'ar fi mulțumit numai cu legume, Aristipp n'ar fi avut legături cu regii“.

1 Căci nici bucuria
2 nu e dată numai bogaților,
3 și nici nu-i nenorocit acela
4 care, dela naștere până la moarte
5 scapă (privirilor).
6 Dacă vrei să fii de folos alor tăi,
7 și să te tratezi pe tine
8 ceva mai bine,
9 te vei apropia cumpătat
10 de un (protector) bogat.
11 — „Dacă Aristip
12 ar mânca legume răbdător,
13 n'ar mai avea nevoie de regi.
14 — Dacă (Diogene) care mă critică
15 ar ști să se servească de regi,
16 ar disprețui legumele“.
17 Spune-mi, căruia dintre acești doi
18 îi aprobi cuvintele și purtarea;
19 sau, (cum ești) mai tânăr.
20 ascultă de ce părerea lui Aristip
21 e de preferat.
22 Căci, astfel răspundea,
23 cum se spune,
24 Cinicului mușcător:

— „Dacă ar fi știut să trăiască cu regii, Diogene, care mă critică, nu s'ar mai mulțumi numai cu legumele“.

Spune-mi de partea cui crezi că-i dreptatea; sau, ca mai tânăr, ascultă-mă pe mine pentru ce e mai bună părerea lui Aristipp.

1 „Ego scurror ipse mihi:
 2 tu populo,
 3 hoc est rectius
 4 et multo splendidius.
 5 Facio officium,
 6 ut equus portet me,
 7 rex alat;
 8 tu poscis vilia rerum.
 9
 10 minor dante,
 11 quamvis fers te
 12 egentem nullius“.
 13 Omnis color,
 14 et status et res
 15 decuit Aristippum,
 16 tentantem majora.
 17 fere æquum
 18
 19 præsentibus.
 20 Contra, mirabor
 21 si via vitæ conversa
 22 decebit quem
 23 patientia
 24 velat panno duplici.

Iată cum răspundea el mușcăturii filozofului cinic:

— „Eu îmi sunt propriul meu măscărici; tu ești măscăriciul poporului; rolul meu e mult mai frumos și mai demn. Am venit la curte, ca să mă preumblu, să fiu purtat în trăsură, și să mă hrănească un rege, Tu cerșești orice,

1 — „Sunt măscărici dar în folosul meu;
 2 tu, pentru popor;
 3 ceiace (fac) e mai bine
 4 și mult mai folositor.
 5 Îmi fac meseria,
 6 ca să mă ducă un cal,
 7 și un rege să mă hrănească,
 8 tu cerșești lucrurile cele mai
 9 neînsemnate,
 10 mai prejos decât cel ce-ți dă
 11 deși te pretinzi
 12 ca neavând nevoie de nimeni“.
 13 Orice haină,
 14 și situație și avere
 15 s'au potrivit cu Aristip,
 16 năzuind la lucruri mai mari,
 17 (dar) aproape (totdeauna)
 18 mulțumindu-se
 19 cu lucrurile prezente.
 20 Din contra, mă voi mira,
 21 dacă felul de trai fiind schimbat,
 22 va conveni (celuia) pe care
 23 răbdarea
 24 îl acopere cu o sdreanță dublă.

umilindu-te față de cel ce-ți dă, deși crezi că n'ai nevoie de nimeni“.

Aristipp se mulțumea cu orice împrejurare, cu orice situație și cu orice avere; chiar când râvnea mai mult, se împăca totuși cu ceea ce avea. M'ași mira însă, dacă ar putea face față unei astfel de vieți, cinicul îmbrăcat în sdren-

- 1 Alter non exspectabit
 2 amictum purpureum;
 3 indutus, quidlibet,
 4 vadet per loca celeberrima,
 5
 6 feretque
 7 utramque personam
 8 non inconcinnus;
 9 alter vitabit
 10 chlamydem textam Mileti,
 11 pejus cane
 12 et angue;
 13 morietur, frigore,
 14 si non rettuleris pannum:
 15 refer, et sine
 16 vivat ineptus.
 17 Gerere res,
 18 et ostendere civibus
 19 hostes captos,
 20 attingit solium Jovis,
 21
 22 et tentat cœlestia:
 23 planuisse viris principibus
 24 non est ultima laus.
 25 Non contingit

tele virtuții. Cel dintâi n'are nevoie de o haină de purpură; îmbrăcat oricum, se va arăta prin locurile cele mai umblate, deopotrivă de demn, de-i îmbrăcat bine sau rău; celalt va fugi dinaintea unei halamide de Milet, ca de un câine turbat sau de un șarpe; va muri de frig de nu-i

1 Unul nu va aştepta
 2 un veştmânt de purpură;
 3 îmbrăcat cu orice,
 4 va merge prin locurile cele mai
 5 umblate
 6 şi va susţine
 7 amândouă rolurile
 8 nu fără demnitate:
 9 celălalt, se va feri de
 10 o hlamidă ţesută la Milet,
 11 mai rău ca de un câine (turbat)
 12 sau de un şarpe;
 13 va muri de frig,
 14 dacă nu-i redai sdrenţele:
 15 dă-i-le şi îngăduieşte-i
 16 să continue să trăiască în pustia lui.
 17 A face lucruri mari
 18 şi a arăta concetăţenilor
 19 duşmani prizonieri,
 20 (asta) ajunge până la tronul lui
 21 Jupiter,
 22 şi ajunge până la cer:
 23 a fi plăcut oamenilor puternici
 24 nu-i ultima dintre glorii.
 25 Nu-i dat

vei da sdrenţele; dă-i-le îndărăt şi lasă-l să dospească în prăstia lui!

A conduce treburile publice, şi a aduce la Roma prizonieri duşmani, înseamnă să te ridici până la tronul lui Jupiter, şi să te înalţi până 'n slavă; nu-i o glorie mică să fii pe pla-

1 cuivis homini
 2 adire Corinthum.
 3 Qui timuit
 4 ne non succederet,
 5 sedit: esto.
 6 Quid? qui pervenit,
 7 fecitne viriliter?
 8 Atqui, quod quærimus,
 9 est hic, aut nusquam.
 10 Hic horret onus,
 11 ut majus animis parvis
 12 et corpore parvo:
 13 hic subit et perfert
 14 Aut virtus est nomen inane,
 15 aut vir experiens
 16 petit recte
 17 decus et pretium.
 18 Tacentes
 19 de sua paupertate
 20 coram rege,
 21 ferent plus poscente:
 22 distat,
 23 sumasne pudenter,
 24 an rapias.
 25 Atqui hoc erat caput,

cul acestor oameni! Nu oricui e îngăduit să ajungă la Corint. Unul nu s'a mișcat din loc, crezând că n'o să ajungă la țel; — prea bine! Cel ce a ajuns, nu s'a purtat însă mai bărbătește?

Aici și nu aiurea e nodul discuției: unuia i

1 oricărui om
2 să meargă la Corint.
3 Cel ce s'a temut
4 să nu ajungă la capăt,
5 a rămas liniștit: fie.
6 Dar ce? cel ce a ajuns
7 a lucrat voinicește?
8 Însă, ceea ce căutăm,
9 e aici, sau nicăieri:
10 Unul se înpăimântă de sarcină,
11 ca prea grea pentru sufletu-i slab
12 și corpul (său) slab;
13 altul o ridică și o duce.
14 Sau virtutea o vorbă goală
15 sau omul care a încercat
16 cere pe drept
17 glorie și răsplată.
18 Cei ce nu vorbesc
19 de sărăcia lor
20 în fața, bogatului,
21 vor obține mai mult decât cel ce cere:
22 e o deosebire
23 dacă primești cu discreție,
24 sau smulgi.
25 Însă, aceasta e important,

se pare povară prea grea față de slabele lui puteri; altul o inșfacă și-o duce. Sau virtutea e o vorbă goală sau gloria și răsplata se cuvin omului întreprinzător.

Nu vorbi de sărăcia ta în fața bogaților; tăcând, câștigi mai mult decât cerându-le: e

- 1 hic fons rerum.
 2 Qui dicit:
 3 „Est mihi soror indotata,
 4 mater paupercula,
 5 et fundus nec vendibilis,
 6 nec firmus pascere“,
 7 clamat:
 8 „Date victum!“
 9 Alter succinit:
 10 „Quadra findatur et mihi
 11
 12 munere dividuo!“
 13 Sed si corvus posset
 14 pasci tacitus,
 15 haberet plus dapis,
 16 et multo minus
 17 rixæ invidiæque.
 18 Qui, ductus comes
 19 Brundusium,
 20 aut amœnum Surrentum,
 21 queritur salebras,
 22 et frigus acerbum,
 23 et imbres,

o deosebire între în a primi cu sfiiciune și în a smulge cu obrăznicie. Aici este însă punctul principal, aici-i miezul chestiunii. — „Soră-mea n'are zestre, mama-i săracă; nu pot să-mi vând moșioara, și nici nu pot trăi din venitul ei“.

Dacă spui astfel, e ca și cum ai striga:

— „Dați-mi să mănânc:“.

1 această e izvorul cheștiunei.
 2 Cel ce spune:
 3 „Am o soră fără zestre,
 4 o mamă săracă
 5 și un ogor greu de vândut,
 6 nici îndestulător ca să ne hrănească
 7 acela strigă:
 8 „Dă-ne cu ce să trăim!“
 9 Altul cântă la rând:
 10 „Prăjitura să fie împărțită și pentru
 11 minø
 12 cu o parte tăiată la fel!“.
 13 Dar dacă corbul ar putea
 14 să se hrănească fără să croncăne,
 15 ar avea o pradă mai mare,
 16 și mult mai puține
 17 certuri și invidie,
 18 Cel care, luat ca tovarăș
 19 la Brindisi
 20 sau în plăcutul Sorent,
 21 se plânge de gropi,
 22 și de frigul mușcător,
 23 și de ploi,

Un altul se îndeasă și el:

— „Dați-mi și mie o felie!“

Dacă ar putea corbul mânca tăcând, ar avea o porție mai mare și n'ar mai trezi pofta pismașilor.

Dacă te duci ca tovarăș de drum la Brundisium sau la plăcutul Sorrento, nu te plânge de grijile drumului, de înțepăturile frigului, de

1 aut plorat cistam effractam
 2 et viatica subducta,
 3 refert acumina nota
 4 meretricis flentis
 5 sæpe catellam,
 6 sæpe periscelidem
 7 raptam sibi
 8 uti mox
 9 nulla fides adsit
 10 damnis doloribusque veris.
 11 Et irrisus
 12 semel
 13 triviis,
 14 non curat
 15 tollere planum,
 16 crure fracto.
 17 Licet lacrima plurima
 18 manet illi,
 19 dicat juratus
 20 per sanctum Osirim:
 21 „Credite,
 22 non ludo, crudeles!
 23 tollite claudum!“
 24 Vicinia rauca reclamationat:
 25
 26 „Quære peregrinum!“ .

ploi, sau nu te boci că ți s'a spart cufărul și
 ți s'a furat punga; altfel, o să aduci aminte de
 șireteniile femeii ușoare, care se plânge, când că
 i-a pierit un lăntșor, când o brătară, de nu mai
 dai în curând nici crezare chiar pagubelor și du-
 rerilor ei adevărate. Dacă te-ai păcălit odată nu-ți

1 sau se plânge de lada lui spartă
 2 și de bagajele furate,
 3 reînoește șireteniile cunoscute
 4 ale curtezanei care se plânge
 5 adesea de un lanț (de aur),
 6 adesea de o jartieră
 7 furată ei;
 8 astfel că, în curând,
 9 nici o încredere nu mai este
 10 în pierderile și durerile ei adevărate.
 11 Și (omul) păcălit
 12 odată
 13 pe străzi,
 14 nu se mai ostenește
 15 să ridice pe vagabond,
 16 chiar când și-a frânt piciorul.
 17 Deși lacrimi îmbelșugate
 18 îi curg
 19 și strigă iurând
 20 pe (numele) sfânt al lui Osiris:
 21 „Credeți-mă
 22 nu râd, cruzilor!
 23 ridicați pe schiop!“
 24 Vecinătatea (vecinii) răgușită
 25 răspunde:
 26 „Spune-i-o unui străin!“

mai dai osteneala să ridici din uliță pe cel ce și-a rupt cu adevărat piciorul. Poate să plângă, poate să jure pe sfântul nume al lui Osiris:

— „Credeți-mă, nu glumesc; hainilor, ridicați-mă că m'am stâlcit!“

„Vezi de altul!“ îi vor răspunde cei dimprejur!

EPISTOLA XVIII.

1

2

AD LOLLIUM

3

4 Si novi te bene,

5 liberrime Lolli,

6 metues præbere speciem

7 scurrantis,

8 professus amicum.

9 Amicus distabit

10 scurræ infido,

11 ut matrona

12 erit dispar atque discolor

13 meretrici.

14 Est vitium,

15 diversum huic vitio,

16 prope majus:

17 asperitas agrestis

18 et inconcinna gravisque,

19 quæ commendat se

20 cute tona,

21 dentibus atris,

22 dum vult dici

23 libertas mera,

24 virtusque vera.

25 Virtus est medium

LUI LOLLIUS

Dacă te cunosc bine, iubite Lollius, firea ta sinceră te va împiedica să te scobori dela prietenie la linguşire. Pe cât se deosebeşte o matronă de o femeie uşoară, pe atât se deosebeşte

EPISTOLA XVIII.

LUI LOLLIUS

1
 2
 3
 4   Dacă te cunosc bine,
 5   prea sincerule Lollius,
 6   te vei teme să ai aparența
 7   unui măscărici.
 8   când te dai ca prieten.
 9   Prietenul se va deosebi
 10   de lingușitorul necredincios,
 11   după cum femeia cinstită
 12   va fi deosebită și de altă culoare
 13   decât o curtizană.
 14   (Dar) e un cusur
 15   contrar acestui cusur
 16   și mai mare:
 17   (e) o asprime bădărană
 18   și grosolană și insuportabilă,
 19   care se recomandă
 20   printr'un cap tuns,
 21   și dinți nespălați,
 22   pe când vrea să fie numită
 23   libertate pură
 24   și virtute adevărată.
 25   Virtutea e la mijloc

un prieten de un viclean lingușitor. Există însă
 un cusur protivnic acestuia, dar aproape și
 mai mare: bădărania și sinceritatea necioplită.
 Pentru că se tund până la piele și nu se spală
 pe dinți, unii se cred reprezentanții independen-
 denții de caracter și ai adevăratei virtuți. Vir-

1 vitiorum,
 2 ét reductum utrinque.
 3 Alter,
 4 pronus in obsequium
 5 plus æquo,
 6 et derisor
 7 lecti imi,
 8 horret sic
 9 nutum divitis,
 10 iterat vocæs
 11 et tollit verba cadentia,
 12 sic ut credas
 13 puerum reddere
 14 dictata magistro sævo,
 15 vel mimum tractare
 16 partes secundas.
 17 Alter rixatur, sæpe
 18 de lana caprina;
 19 propugnat armatus
 20 nugis.
 21 „Scilicet! altera ætas,
 22 pretium,
 23 sordet,
 24 ut fides prima
 25 non sit mihi...

tutea e între aceste două cusururi; e deoptrivă depărtată de amândouă.

Grăbit mai mult decât se cade ca să se ploconească patronului, linguşitorul de pe patul din fund tremură în faţa celei mai mici mişcări a lui; îi repetă cuvintele şi i se pare

1 între (aceste două) cusururi
2 și depărtată de amândouă.
3 Unul
4 împins spre lingușire
5 dincolo de cuviință
6 bătându-și joc
7 (de musafirul) din patul de jos,
8 se teme atât
9 de (orice) mișcare a bogatului,
10 îi repetă cuvintele
11 și-i ridică vorbele-i ce cad,
12 încât ai crede (că vezi)
13 un copil recitând
14 (lecția) dată de un profesor sever,
15 sau un actor reprezentând
16 un rol secundar.
17 Celălalt se ceartă adesea
18 pentru lâna caprei (pe nimic),
19 se bate înarmat
20 pentru fleacuri.
21 „Da! încă o vieață,
22 ca recompensă,
23 mi-ar fi fără preț,
24 dacă o încredere întreagă
25 nu mi-e (dată)...

însemnat orice ar fi spus, ca un copil ce-și recită lecția înaintea unui dascăl sever sau ca un actor ce joacă un rol mărunț. Celalt e gata de luptă pentru orice nimic; înarmat, se războește pentru toate fleacurile:

— „Decât să nu mă crezi pe cuvânt și să

1 et ut non elatrem
 2 acriter
 3 quod placet vere...“
 4 Quid enim ambigitur?
 5 Castor an Dolichos
 6 sciat plus;
 7 via Minuci an Appi
 8 ducat melius Brundusium.
 9 Amicus dives,
 10 sæpe instructor
 11 decem vitiis,
 12 odit et horret
 13 quem Venus damnosa,
 14 quem alea præceps
 15 nudat,
 16 quem gloria
 17 et vestit et ungit
 18 supra vires,
 19 quem sitis importuna
 20 famesque argenti
 21 tenet,
 22 quem pudor
 23 et fuga paupertatis;
 24 aut, si non odit,

nu pot spune pe şleau ceea ce socot, mai bine renunţ la o nouă vieaţă de mi s'ar da ca răsplată“...

Şi despre ce se discută oare?... dacă Dolichos e mai priceput decât Castor... sau dacă-i mai bine să iei pe calea Minucia sau pe calea Appia, când te duci la Brindisi!

1 și dacă nu spun tare
2 și deschis
3 ceea ce-mi place...".
4 De ce e vorba?
5 Dacă Castor sau Dolichos
6 e mai iscusit;
7 dacă via Minucia sau Apiană
8 te duce mai bine la Brindisi.
9 Un prieten bogat,
10 adesea mai plin
11 cu zece cusururi,
12 urăște și îi e groază
13 (de cel) pe care plăcerea ruinătoare,
14 sau jocul ce merge repede
15 îl despoae,
16 (de cel) pe care vanitatea
17 îl îmbracă și hrănește
18 dincolo decât câștigă,
19 (de cel) pe care setea năpraznică
20 și foamea de bani
21 îl stăpânește
22 (de cel) pe care (îl stăpânește) rușinea
23 și teama de sărăcie;
24 sau, dacă nu-l urăște,

Cel ce-și toacă averea în legături de dragoste sau în jocuri de noroc; fălosul ce se îmbracă și se dichisește mai mult decât îi îngăduie mijloacele; avarul, pe care setea de bani îl chinuște; cel ce se rușinează și se îngrijește de sărăcie, — cu toții nu trezesc decât ură și

1 regit,
 2 ac, veluti pia mater,
 3 vult sapere plus quam se
 4 et esse priorem virtutibus,
 5 et ait prope vera:
 6 „Noli contendere;
 7 meæ opes
 8 patiuntur stultitiam
 9 res parvula est tibi.
 10 Toga arcta
 11 decet comitem sanum:
 12 desine certare mecum“.
 13 Eutrapelus dabat
 14 vestimenta pretiosa
 15 cuicumque volebat nocere:
 16 jam enim,
 17 beatus,
 18 sumet nova consilia
 19 et spes
 20 cum pulchris tunicis:
 21 dormiet in lucem
 22 postponet scorto
 23 officium honestum,
 24 pascet nummos alienos:
 25 ad imum, erit Thrax,

silă* în prietenul bogat, și adesea de zece ori mai vițios decât dâșii. Dacă nu-i urăște, el îi dojenește ca o mamă ce vrea ca fata ei să fie mai cuminte și mai virtuoaasă decât dânsa. Și aproape are dreptate, când le spune:

— „Nu te lua la întrecere cu mine: averea

1 îl ceartă
2 și ca o mamă bună,
3 vrea să fie mai cuminte decât dânsul,
4 să-i fie superior în virtuți,
5 și spune aproape adevărat:
6 „Nu cugeta să te întreci (cu mine);
7 bogățiile mele
8 îngăduie nebunia,
9 tu ai o avere mică.
10 O togă strâmtă
11 se potrivește cu un om cuminte:
12 încetează de a te întrece cu mine“.
13 Eutrapelus dădea
14 haine scumpe
15 cui voia să-i facă rău:
16 curând, în adevăr, (își zicea el)
17 fericit,
18 va lua idei noi
19 și speranțe
20 odată cu hainele frumoase;
21 va dormi până'n ziuă;
22 va sacrifica unei curtezane
23 o datorie cinstită;
24 își va spori datoriile;
25 la sfârșit, va fi Trac (gladiator),

îmi îngăduie orice nebunie; tu ești sărac; ai nevoie de o viață mai strânsă; nu te pune cu mine!

Dacă voia să facă rău cuiva, Entrapelus îi dăruia haine bogate. Socoteala nu era rea: o-

1 aut aget mercede
 2 caballum olitoris.
 3 Neque tū unquam
 4 scrutaberis
 5 arcanum illius,
 6 tortusque et vino et ira,
 7 teges commissum;
 8 nec laudabis tua studia,
 9 aut reprēdes aliena;
 10 nec panges poemata,
 11 quum ille volet venari
 12 Sic gratia
 13 fratrum geminorum,
 14 Amphionis atque Zethi,
 15 dissiluit, donec
 16 lyra, suspecta
 17 severo,
 18 conticuit.
 19 Amphion putatur cessisse
 20 moribus fraternis:
 21 tu, cede imperiis lenibus
 22 amici potentis;
 23 quotiesque educet

dată cu hainele lui frumoase, omul își făcea și planuri și speranțe noi; dormea în timpul zilei; punea plăcerea mai pe sus de datorie; se încurea în dobânzi la bani luați cu împrumut; și, la urmă, ajungea gladiator sau rândaș la calul unui zarzavagiu!

Nu iscodi niciodată tainele bogatului; și de

1 sau va conduce pentru câțiva gologani
2 calul unui zarzavagiu.

3 Și tu niciodată,

4 nu vei căuta să pătrunzi
5 secretul lui,

6 și pus la încercarea vinului și a mâniei,
7 vei păstra o taină;

8 nu-ți vei lăuda gusturile

9 nu vei critica pe ale altora;

10 și nu vei face versuri,

11 când el va vrea să vâneze.

12 Astfel buna înțelegere

13 a fraților gemeni,

14 Amfion și Zetus,

15 a fost ruptă, până când

16 lira (lui Amfion), nesuferită

17 a încetat să răsunе.

18
19 Se crede că Amfion a cedat

20 gusturilor fratelui (său):

21 și tu, cedează ordinelor blânde

22 ale prietenului puternic;

23 și de câte ori va conduce

ți le încredințează el, nu le da în vileag nici
chiar la beție sau la mânie; nu-ți lăuda gustu-
rile, criticându-le pe ale lui; nu te pune să
faci versuri, când el vrea să meargă la vână-
toare. Așa s'a stricat prietenia celor doi frați
gemeni, Amfion și Zethus, până ce a amuțit
lira lui Amfion, nefiind pe placul aprigului său

- 1 in agros
 2 jumenta onerata
 3 plagis Ætolis
 4 canesque,
 5 surge, et depone
 6 senium
 7 Camœnæ inhumanæ,
 8 ut cœnes pariter
 9 pulmenta empta laboribus.
 10 Opus solenne
 11 viris Romanis,
 12 utile famæ,
 13 vitæque et membris;
 14 præsertim, quum valeas,
 15 et possis superare
 16 canem cursu,
 17 vel aprum viribus.
 18 Adde, quod non est
 19 qui tractet speciosius
 20 alma virilia:
 21 scis quo clamore coronæ
 22 sustineas prælia
 23 campestria.

frate. Amfion s'a înclinat în fața gustului lui Zethus; înclină-te și tu în fața dorințelor unui prieten bogat! Când își scoate la câmp caii încărcăți cu rețelele etolice și câini, scoală-te și tu iute, ia-ți rămas bun dela Muza nărăvașe, pentru ca să mănânci ca și dânsul mâncarea câștigată în sudoarea frunții. Vânătoarea e în-

1 la țară
2 caii încărcăți
3 cu plase etoliene,
4 și câinii săi,
5 ridică-te, și lasă
6 ursuzenia
7 muzei răzvrătite,
8 ca să mănânci ca el
9 bucate cumpărate cu oboselile (tale).
10 (Vânătoarea) e un exercițiu favorit
11 cetățenilor romani,
12 folositor reputației
13 și sănătății și membrelor;
14 mai ales, deoarece ești voinic,
15 și ai putea să întreci
16 fie un câine la alergare,
17 sau un mistreț în forță.
18 Mai adaugă, că nu-i nimeni
19 care să mânuiască mai plăcut
20 armele bărbătești:
21 știi cu ce strigăte ale galeriei
22 înfrunți luptele
23 din Câmpul lui Marte.

deletnicirea cea mai iubită a Romanilor; prin ea câștigi slavă, sănătate și putere, mai ales, că ești atât de voinic de ai întrece un câine din goană, sau un mistreț în putere. Unde mai pui, că nimeni nu umblă cu armele cu mai multă mlădiere ca tine; știi cum te aplaudă privitorii când te lupți în câmpul lui Marte!

- 1 Denique, tulisti, puer
 2 militiam sævam
 3 et bella Cantabrica,
 4 sub duce
 5 qui refigit signa
 6 templis Parthorum
 7 et, si quid
 8 abest,
 9 adjudicat nunc
 10 armis Italis
 11 Ac ne retrahas te,
 12 et absis
 13 inexcusabilis,
 14 quamvis curas
 15 fecisse nil
 16 extra numerum
 17 modumque,
 18 nugaris interdum
 19 rure paterno.
 20 Exercitus partitur lintres:
 21 pugna Actia
 22 refertur more hostili
 23 per pueros,
 24 te duce.
 25 Frater est adversarius;

Tânăr încă, ai înfruntat greutatea armatei în războaiele împotriva Cantabrilor, sub conducerea unui general ce ne-a smuls steagurile din templele Parților și care desăvârșește acum cucerirea lumii.

Și ca să nu te retragi și să lipsești dela vâ-

1 În sfârșit, ai suportat, tânăr,
2 campanii obositoare
3 și războaiele Cantabre,
4 sub un general
5 care smulge steagurile (noastre)
6 din templele Parților
7 și dacă vreo (țară)
8 lipsește, (nu-i supusă)
9 adaugă-o acum
10 armelor Italiei.

11 Ca să nu te retragi,
12 și să nu te depărtezi (de plăceri),
13 fără scuză,
14 deși ai pretenția
15 că n'ai făcut nimic
16 peste măsură
17 și peste regulă
18 te sbenguești câtodată
19 la moșia părintească.
20 Armata își împarte bărci:
21 lupta dela Actium
22 e reprezentată cu o aparență de războiu
23 cu ajutorul sclavilor,
24 tu (fiind) general.
25 Fratele (tău) e dușmanul;

nătoare, ceea ce ar fi de neiertat, cu toate că-ți dai osteneala să nu faci nimic care să treacă măsura, te ții de jocuri copilărești pe moșia tatălui tău. Armatele își împart flotele; conduși de tine, sclavii reprezintă lupta dela Actium. Fratele tău e în fruntea armatei dușmane; un

- 1 lacus, Adria:
 2 donec victoria velox
 3 coronet alterutrum fronde.
 4
 5 Qui crediderit
 6 te consentire suis studiis,
 7 fautor
 8 laudabit tuum ludum
 9 utroque pollice.
 10 Ut moneam protinus,
 11 si tu eges monitoris
 12 quid,
 13 videto sæpe
 14 quid dicas de quoque viro,
 15 et cui.
 16 Fugito percontatorem:
 17 nam idem est garrulus;
 18 et aures
 19 patrulæ
 20 non retinent fideliter
 21 commissa,
 22 et verbum semel emissum
 23 volat irrevocabile.
 24 Adspice etiam atque etiam
 25 qualem commendes,

lac reprezintă Marea Adriatică; și lupta continuă până ce Biruința încununează pe unul din generali. De crede că-i împărtășește gusturile, la rândul lui, prietenul îți va aproba din toată inima distracțiile.

Să-ți mai dau un sfat, dacă mai ai nevoie de

1 eleșteul, marea Adriatică;
2 până când victoria repede
3 va încununa pe unul sau pe altul cu o
4 ramură.

5 Cel ce va crede
6 că-i simpatizezi gusturile,
7 partizan (alor tale),
8 va lăuda distracțiile tale
9 cu amândouă degetele (mâinile).

10 Ca să te sfătuesc, continuând
11 dacă ai nevoie de un sfătuitor
12 pentru ceva,
13 observă cu grijă
14 ce spui fiecărei persoane,
15 și cui îi (spui).

16 Fugi de cel ce întreabă:
17 căci el e guraliv;
18 și urechile
19 totdeauna deschise
20 nu rețin credincios
21 (secretele) încredințate,
22 și cuvântul odată spus
23 sboară irevocabil.

24 Observă adesea și mereu
25 pe cine recomanzi,

un sfătuitor; ia seama la ce spui despre fiecare și cui îi spui. Ferește-te de cei ce te iscodesc, căci sunt și vorbăreți; urechile mereu deschise nu păstrează cu credință taina; odată rostită, vorbă sboară fără să se mai întoarcă.

Dacă-l recomanzi pe cineva bagă de seamă să

1 ne mox peccata aliena
 2 incutiant tibi pudorem.
 3 Fallimur, et quondam
 4 tradimus non dignum.
 5 Ergo, omitte tueri,
 6 deceptus,
 7 quem sua culpa premet;
 8 ut serves
 9 penitus notum,
 10 si crimina tentent,
 11 tuterisque tuo præsidio
 12 fidentem:
 13 quum qui
 14 circumroditur
 15 dente Theonino,
 16 ecquid sentis pericula
 17 ventura ad te paulo post?
 18
 19 Nam tua res agitur,
 20 quum paries proximus
 21 ardet,
 22 et incendia neglecta
 23 solent sumere vires.
 24 Cultura amici potentis
 25 dulcis inexpertis:

nu roşeşti de păcatele lui. Recomandăm adesea
 oameni ce n'o merită: dacă te-ai înşelat cu unul,
 nu-l apăra morţiş; numai așa o să poți lua par-
 tea, temeinic, împotriva calomniilor, a unui om
 pe care-l cunoști bine și care se bizue pe spri-
 jînul tău; când îl încolțește dintele calomnia-

1 de teamă că în curând greșelile altuia
 2 să nu-ți aducă rușine.
 3 Suntem înșelați, și uneori
 4 recomandăm (oameni) nedemni.
 5 Deci, încetează de a apăra,
 6 înșelat (fiind),
 7 pe cel ce-l apasă greșeala sa;
 8 ca să protejezi
 9 pe cel cunoscut în întregime (de tine),
 10 dacă învinuiri îl atacă
 11 și să iai sub scutul tău
 12 pe cel ce se încrede în tine:
 13 când acesta
 14 e sfâșiat din toate părțile
 15 de dintele lui Theon,
 16 care nu observi primejdia
 17 care va veni asupra ta puțin după
 18 asta?
 19 Căci de interesul tău e vorba,
 20 când zidul vecinului
 21 arde,
 22 și incendiile neglijate
 23 obișnuiesc să capete puteri.
 24 Cultivarea unui prieten puternic
 25 pare dulce pentru cei fără experiență:

torului Theon, nu vezi că o să-ți vie în curând și ție rândul? când casa vecinului arde te privește și pe tine; lăsat în voie, focul de obicei crește în putere.

A cultiva prietenia oamenilor puternici pare plăcut numai celor ce nu-i cunosc; cine-i cu-

- 1 expertus metuit.
 2 Tu, dum
 3 tua navis este in alto,
 4 age hoc ut
 5 aura mutata
 6 non ferat te retrorsum.
 7 Tristes oderunt hilarem,
 8 jocosique tristem;
 9 celeres sedatum,
 10 remissi agilem gnavumque;
 11 potores negantem
 12 pocula porrecta,
 13 quamvis jures
 14 te formidare
 15 vapores nocturnos
 16 Deme nubem
 17 supercilio:
 18 plerumque modestus
 19 occupat speciem obscuri,
 20 taciturnus
 21 acerbi.
 22 Inter cuncta,
 23 leges doctos,
 24 et percontabere

noaște fugе de ea. Când plutești în largul mării, bagă de seamă să nu se schimbe vântul și să te aducă îndărăt. Celor triști nu le place veselia; celor veseli, tristețea; harnicilor nu le place lenea; leneșilor activitatea și hărnicia; celor ce beau nu le place ca oașele să

1 omul cu experiență se teme de asta.
2 Tu, în timp ce
3 vasul tău e în plină mare,
4 fă așa ca,
5 vântul schimbându-se,
6 să nu te aducă îndărăt.
7 Cei triști urăsc pe (cel) vesel,
8 și cei veseli pe cel trist;
9 cei vioi pe cel liniștit,
10 cei calmi pe cel iute și grabnic;
11 băutorii pe cel ce refuză
12 cupele oferite,
13 chiar dacă ai jura
14 că te temi
15 de fumurile (vinului) de noapte.
16 Alungă norii (tristețea)
17 de pe fruntea ta;
18 adesea (omul) modest
19 ia înfățișarea unui (om) ascuns
20 și cel tăcut,
21 (înfățișarea) unui om acrit.
22 În mijlocul tuturor
23 vei citi pe înțelepți
24 și vei întreba

refuze paharele oferite, chiar dacă s'ar jura că se teme că n'o să poată dormi din pricina vinului. Alungă-ți nourii de pe frunte; sfiiciunea trece adesea drept prefăcătorie și dacă ești tăcut pari mohorît. Citește în fiecare zi cărțile înțelepților; ei o să-ți spună cum să trăiești.

- 1 qua ratione queas
 2 traducere ævum leniter;
 3 ne cupido
 4 semper inops,
 5 ne pavor et spes
 6 rerum mediocriter utilium
 7 agitet vexetque te;
 8 doctrina
 9 pareat virtutem,
 10 naturave donet;
 11 quid minuatur curas;
 12 quid reddat te
 13 amicum tibi:
 14 quid tranquillet pure:
 15 honos,
 16 an lucellum dulce,
 17 an iter secretum
 18 et semita vitæ
 19 fallentis.
 20 Quoties Digentia,
 21 rivus gelidus,
 22 quem bibit Mandela,
 23 pagus rugosus frigore,
 24 reficit me,
 25 quid putas sentire?

liniștit, ca să nu te tulbure și să nu te urmărească lăcomia pururi nesatisfăcută, frica și năzuința după lucruri puțin folositoare. Ei îți vor spune dacă virtutea e un rod al științei sau un dar al firii; îți vor arăta ce micșorează grijile

1 prin ce mijloc ai putea
2 să străbați vieța plăcut;
3 și ca lăcomia
4 totdeauna nesăturată,
5 și ca teama și speranța
6 unor bunuri puțin folositoare
7 să nu te tulbure și să nu te urmărească;
8 îi vei întreba dacă știința
9 procură virtutea,
10 sau natura o dă;
11 ce scade grijile;
12 ce te va reda
13 prieten cu tine însuși,
14 ce dă o fericire curată:
15 onorurile
16 sau câștigul plăcut,
17 sau un drum retras
18 și cărarea unei vieți
19 ce scapă (privirilor)?
20 De câte ori Digentia,
21 pârâu răcoros,
22 pe care-l bea Mandela,
23 sat înghețat de frig,
24 îmi redă sănătatea,
25 ce gândești că visez?

și dă mulțumirea sufletului: onorurile, averea sau cărăruia tainică a unei vieți retrase? Cât despre mine, când mă duc să mă odihnesc pe malurile Digentei, pârâul din care se adăpă satul înghețat de frig al Mandelei, știi tu,

1 quid credis, amice, precari?
2 Quod est nunc,
3 etiam minus,
4 sit mihi;
5 ut vivam mihi
6 quod superest ævi,
7 si di volunt
8 quid superesse;
9 bona copia
10 librorum et frugis provisæ
11 sit in annum;
12 neu fluitem
13 pendulus spe
14 horæ dubiæ.
15 Sed est satis
16 orare Jovem
17 quæ donat et aufert:
18 det vitam,
19 det opes:
20 ipse parabo mi
21 animum æquum

scumpe prietene, la ce mă gândesc și ce do-
resc? Să rămân cu ce am și chiar cu mai pu-
țin; să trăiesc pentru mine, cât mai am de
trăit, de mi-o da Dumnezeu zile; să am pe un
an întreg cărțile și hrana ce-mi trebuie și să

1 ce crezi, prietene, că cer?
2 (Cer) ca ceea ce am acum,
3 și chiar mai puțin,
4 să-mi rămână mie:
5 (cer) să trăiesc pentru mine
6 ce-mi rămâne din viața,
7 dacă zeii vor
8 și-mi mai rămână ceva,
9 (cer) ca un belșug
10 de cărți și fructe adunate
11 să-mi fie tot anul;
12 (cer) ca să nu mă sbat
13 atârnat de speranța
14 unui ceas îndoelnic.
15 Dar mi-e deajuns
16 să cer lui Jupiter
17 cele ce le dă și le ia:
18 să-mi dea viața,
19 să-mi dea bogăție:
20 îmi voi procura însumi
21 o inimă (suflet) egală (înțelepciunea).

nu tremur pentru ziua de mâine. Dela Jupiter
ajunge să cer ceea ce dă și ia: viața și ave-
rea: cât despre înțelepciune, îmi voi dobândi-o
eu însumi.

1 EPISTOLA XIX.

2 AD MAECENATEM
3

4 Docte Mæcenas,
5 si credis prisca Cratino,
6 nulla carmina
7 quæ scribuntur
8 poteribus aquæ,
9 possunt placere diu,
10 nec vivere.
11 Ut Liber adscripsit
12 Satyris Faunisque
13 poetas male sanos,
14 dulces Camœnæ
15 oluerunt vina
16 fere mane.
17 Homerus arguitur
18 vinosus,
19 laudibus vini;
20 pater Ennius ipse
21 nunquam prosiluit
22 ad dicenda arma,
23 nisi potus.
24 „Mandabo siccis
25 Forum Putealque Libonis;

LUI MECENA

Dacă ar fi să ne încredem în bătrânul Cratinos, învățatule Mecena, versurile celor ce beau numai apă nu pot plăcea multă vreme, nici nu pot dăinui. De când Bacus a rânduit pe poe-

EPISTOLA XIX.

LUI MECENA

1 Invăţatule Mecena,
2 dacă-l crezi pe bătrânul Cratinus,
3 niciunul din poemele astea
4 ce sunt scrise
5 de băutori de apă,
6 nu poate plăcea mult,
7 nici să trăiască.
8 De când Bachus a rânduit
9 printre Satiri şi Fauni
10 pe poeţi smintiţi,
11 blândele Muze
12 au şi mirosit a vin
13 aproape din zori de zi.
14 Homer e acuzat
15 că era băutor de vin,
16 din cauza laudei aduse vinului;
17 bătrânul Ennius însuşi
18 nu s'a aruncat niciodată
19 să cânte luptele,
20 decât după ce a băut.
21 „Voi recomanda (gâturilor) uscate
22 Forul şi Tribunalul lui Libo,

ţii cu un grăunte de nebunie printre Satiri şi Fauni, neprihănitele Muze au început şi ele, de dimineaţă, să miroase a vin. Cântând vinul, Homer a fost învinuit ca beţiv; chiar taica Ennius nu se punea să cânte războaiele înainte de a fi băut. „Dau Forul şi Tribunalul dela Pu-

1 adimam cantare
2 severis".
3 Simul edixit hoc,
4
5 poetæ non cessavere
6 certare
7 mero nocturno,
8 putere
9 diurno.
10 Quid? si quis,
11 ferus vultu torvo,
12 simulet Catonem
13 et pede nudo,
14 textoreque
15 togæ exiguæ:
16 representetne
17 virtutem
18 moresque Catonis?
19 Lingua æmula Timagenis
20 rupit Iarbitam,
21 dum studet
22 haberi urbanus,
23 tenditque
24 disertus.
25 Exemplar imitabile vitiiis

teal pe seama băutorilor de apă; nu îngădui oamenilor serioși să cânte". După ce a decretat aceasta, poetii s'au și luat la întrecere să bea în timpul nopții, și să duhnească a vin peste zi. Ajunge oare să imiți pe Caton, încruntându-ți mutra, mergând cu picioarele goale

- 1 voi opri să cânte
 2 pe oamenii serioși“,
 3 De când (Cratinus) a publicat acest
 4 (ordin)
 5 poezii n'au încetat
 6 să lupte
 7 cu vinul băut noaptea,
 8 și să duhnească
 9 de vinul băut ziua.
 10 Ce? dacă cineva
 11 furios printr'o înfățișare cruntă,
 12 ar imita pe Caton,
 13 prin picioarele goale,
 14 și prin țesătorul (= țesătura)
 15 unei togi strâmte:
 16 va reproduce
 17 virtutea
 18 și moravurile lui Caton?
 19 Elocvența rivală a lui Timagene
 20 l-a făcut să crape pe Jarbitas,
 21 în timp ce se străduiește
 22 să treacă ca (om) plăcut,
 23 și năzue
 24 (să treacă) drept vorbitor.
 25 Un model imitabil prin defecte

sau purtând toga strâmbă, — ca să ai și virtu-
tea și firea lui? Râvnind la elocința lui Tima-
gene, Jarbița a plesnit de gelozie: voia să
treacă și dânsul tot atât de bine crescut și elo-
cinte! Un model, ușor de imitat prin cusururi,

1 decipit.
 2 Quod si pallerem casu,
 3 biberent
 4 cuminum exsanguē.
 5 O imitatores!
 6 pecus servum!
 7 Ut vestri tumultus
 8 movere sæpe mihi bilem,
 9 sæpe jocum!
 10 Princeps,
 11 posui vestigia libera
 12 per vacuum:
 13 non pressi meo pede
 14 aliena.
 15 Qui fidit sibi,
 16 dux regit examen.
 17 Ego, primus ostendi Latio
 18 iambo^s Parios,
 19 secutus numeros
 20 animosque Archilochi,
 21 non res et verba
 22 agentia Lycamben.
 23 Ac ne ornes me
 24 foliis
 25 brevioribus,

ne înșeală. De ași îngălbeni dintr'odată, imitatorii mei ar bea *cuminul* ce te îngălbenește. Imitatori, turmă de sclavi, de câte ori purtarea voastră mi-a răscolit fierea sau m'a făcut să râd!

Eu, cel dintâiu, mi-am pus piciorul liber pe

- 1 ne înșeală.
2 Dacă m'aș îngălbeni cumva
3 (imitatorii) ar bea
4 cuminul care îngălbenește.
5 O imitatori!
6 turmă de sclavi!
7 cât frământările voastre
8 mi-au scormonit fierea adesea
9 și adesea batjocura!
10 Cel dintâi
11 am pus pașii liberi
12 pe un (drum) gol (necunoscut);
13 n'am călcat cu piciorul
14 în (pașii) altuia.
15 Cine are încredere în el,
16 conducător, conduce roiul.
17 Eu, cel întâi, am arătat Lațului
18 iambii (poetului) din Paros,
19 adoptând ritmul,
20 și mișcarea lui Archiloc,
21 (dar) nu subiectul și stilul
22 care au chinuit pe Licamb.
23 Și ca să nu mă împodobești
24 cu frunze
25 mai scurte,

O cărare necunoscută și încă n'am pășit pe urmele altuia; eu, cel dintâiu, am arătat Lațului iambii poetului din Paros; am luat dela Archiloc numai metrul și mișcarea, nu însă și ideile și violența cu care a urmărit pe Lycamb; nu-mi smulgeți frunzele coroanei pentru că m'am fe-

- 1 ideo quod timui
 2 mutare modos
 3 et artem carminis:
 4 mascula Sappho
 5 temperat pede
 6 musam Archilochi;
 7 Alcæus temperat:
 8 sed, dispar rebus
 9 et ordine,
 10 nec quærit socerum
 11 quem oblinat
 12 versibus atris,
 13 nec nectit
 14 laqueum sponsæ
 15 carmine famoso.
 16 Ego fidicen,
 17 vulgavi Latinis
 18 hunc.
 19 non dictum prius
 20 alio ore.
 21 Legique oculis ingenuis
 22 tenerique
 23 manibus,
 24 juvat ferentem
 25 immemorata.

rit să-i schimb măsura și cadența versurilor; și energica Safo și-a rânduit muza după metrica lui Arhiloc; și Alceu a făcut la fel; se deosebește însă prin idei și înlănțuirea lor: el nu caută să necinstească pe un socru prin versuri de ocară, și nici nu împletește un laț în

1 prin faptul că m'am temut
2 să schimb măsura
3 și arta versurilor ;
4 bărbătoasa Sapho
5 înfrânează cu piciorul (măsura) ei
6 muza lui Arhiloc;
7 și Alceu o înfrinează;
8 dar, deosebindu-se prin idei
9 și intenție,
10 nu caută un socru,
11 pe care să-l ponegrească
12 cu versuri îngrozitoare,
13 și nu împletește
14 lațul unei logodnice
15 printr'un poem bârfitor.
16 Eu, cântăreț,
17 am făcut cunoscut Latinilor
18 pe acesta, (pe Alceu)
19 care n'a fost cântat mai 'nainte
20 de o altă gură.
21 A fi citit de ochi iluștri
22 și a fi răsfoit
23 de mâini (ilustre)
24 mă încântă pe mine ce compun
25 cântece nespuse (noi).

jurul gâtului unei logodnice, printr'o poezie murdară. Pe Alceu eu l-am făcut cunoscut Romanilor: nimeni nu-i imitase înaintea mea. Aducând cântece noi, mă bucur că au ajuns în mâini și sunt citite de ochi atât de distinși,

1 Velis scire
2 cur lector ingratus
3 laudet ametque domi
4 mea opuscula,
5 iniquus premat
6 extra limen?
7 Ego non venor
8 suffragia plebis ventosæ
9 impensis cœnarum,
10 et munere vestis tritæ.
11 Ego, auditor et ultor
12 scriptorum nobilium,
13 non dignor ambire
14 tribus grammaticas
15 et pulpita.
16 *Hinc illæ lacrimæ.*
17 Si dixi:: „Pudet
18 recitare scripta
19 indigna theatris spissis,
20 et addere pondus
21 nugis.
22 — Rides, ait,
23 et servas ista

Vrei să ştii pentru ce nerecunoscătorului cititor îi plac versurile mele acasă, unde le laudă, şi pentru ce le critică de îndată ce a păşit pragul casei? Pentrucă eu nu umblu să cumpăr aprobarea nestatornicei gloate, dându-i de mâncare sau împărţindu-i haine vechi. Pentrucă nu sunt nici ascultătorul nobililor noştri poeţi,

1 Ai vrea să știi
 2 de ce cititorul nerecunoscător
 3 laudă și gustă acasă
 4 versurile mele,
 5 și le critică
 6 dincolo de prag?
 7 Eu nu vânez
 8 sufragiile unui popor schimbător
 9 prin cheltuelile mesei,
 10 prin darul hainelor vechi.
 11 Eu, elev și urmaș
 12 al scriitorilor iluștri,
 13 nu frecventez
 14 adunările literare,
 15 și amfiteatrele.
 16 *De aici lacrimele acestea.*
 17 Dacă am spus: Mi-e rușine
 18 să citesc scrieri
 19 nedemne de o adunare numeroasă,
 20 și să acord greutate (să dau importanță)
 21 la fleacuri.
 22 — Iți bați joc, mi se spune,
 23 și păstrezi acestea

nici nu-s răzbunătorul lor; pentrucă nu mă scobor în cenaclurile gramaticilor și prin amfiteatre. De aici toate nemulțumirile! Dacă zic:

— „Mi-e rușine să recit versuri nevrednice de un auditor numeros și să dau greutate unor fleacuri“.

— „Glumești, îmi răspund ei, și-ți ții versu-

1 auribus Jovis;
 2 fidis enim, pulcher tibi,
 3 te solum manare
 4 mella poetica".
 5 Ad hæc, ego formido
 6 uti naribus;
 7 et, ne secer
 8 ungui acuto luctantis,
 9 clamo:
 10 „Iste locus displicet“,
 11 et posco diludia:
 12 ludus enim genuit
 13 certamen trepidum
 14 et iram,
 15 ira inimicitias truces
 16 et bellum funebre.

17
 18 EPISTOLA XX.
 19 AD SUUM LIBRUM

20 Liber, videris spectare
 21 Vertumnum Janumque,
 22 scilicet ut prostes
 23
 24 mundus pumice

rile pentru urechile lui Jupiter. Te crezi desăvârșit, și-ți închipui că numai tu urzești mie-rea poeziei.

Le-ași putea răspunde cu glume, dar mă tem să nu mă sfâșie cu unghiile lor ascuțite.

— „Nu-i locul să ne batem“ le zic „cer pace; gluma adesea aduce ceartă și mânie, mâ-

1 pentru urechile lui Jupiter;
 2 căci crezi, binevoitor față de tine,
 3 că tu singur făurești
 4 miere poetică".
 5 La asta, mă tem
 6 să mă folosesc de nări (să-mi bat joc)
 7 și ca să nu fiu sfâșiat
 8 de unghiile ascuțite ale adversarului
 9 strig:
 10 „Acest loc nu-mi place“
 11 și cer pace;
 12 căci flecăreala naște
 13 lupta învălmășită
 14 și mânia,
 15 mânia urile crude
 16 și războiul ucigaș.

EPISTOLA XX.

CĂRȚII SALE

19
 20 O carte, pari că privești
 21 (statuele lui) Vertumnus și a lui Janus.
 22 fără îndoială ca să fii scoasă în
 23 vânzare
 24 netezită de (piatra) ponce

nia aduce și ea dușmănie crâncenă, și războiu
 pe viață și pe moarte“.

CĂRȚII SALE

Carte, pari a privi spre statuile lui Vortum-
 nus și Janus, ca să fii expusă în librăria fra-

1 Sosiorum.
 2 Odisti claves et sigilla
 3 grata pudico;
 4 gemis ostendi
 5 paucis,
 6 et laudas communia,
 7 non nutritus ita.
 8 Fuge
 9 quo gestis descendere;
 10 reditus non erit
 11 tibi emisso.
 12 „Quid egi, miser?
 13 quid volui? „dices,
 14 ubi quid læserit te.
 15 Et scis
 16 te cogi
 17 in breve,
 18 quum amator
 19 languet plenus.
 20 Quod si augur
 21 non desipit
 22 odio peccantis,
 23 eris carus Romæ,
 24 donec ætas

ților Sosii, cu foile lustruite cu piatră ponce.
 Nu-ți mai plac cheile și sigiliile ce plac sfiiciunii: gemi că numai puțini te cunosc și năzuești să fii dată în public, — deși nu te-am zămislit cu scopul acesta! Du-te unde râvnești să te duci; odată trimisă, n'o să te mai poți întoarce!

1 a (fraților) Sosii.
 2 Urăști cheile și pecetele
 3 plăcute (cărților) modeste;
 4 gemi că ești arătată
 5 la cititori puțini,
 6 și lauzi publicitatea,
 7 nu pentru asta crescută!
 8 Aleargă
 9 unde arzi să cobori;
 10 (dar) întoarcerea nu va mai fi (posibilă)
 11 ție, odată publicată.
 12 „Ce-am făcut? nenorocito?
 13 ce-am dorit? vei spune,
 14 îndată ce un lucru te va fi rănit.
 15 Și știi
 16 că ești strânsă
 17 într'un (spațiu) mic,
 18 când cititorul
 19 lânzește sătul.
 20 Dacă ghicitorul (din mine)
 21 nu se înșeală
 22 din ură pentru vinovat,
 23 vei fi prețuită la Roma
 24 până ce vârsta (tinerețea)

— „Ce-am făcut, biata de mine? ce am voit?“ o să spui tu dacă te-o supăra ceva. Și știi doar cât de repede te închide cititorul plietisit!

Dacă nu mă orbește mânia pentru ce mi-ai făcut, — Roma o să te prețuiască, cât timp vei fi nouă încă.

- 1 deserat te.
 2 Ubi, contrectatus
 3 manibus vulgi,
 4 cœperis sordescere,
 5 aut, taciturnus, pasces
 6 tineas inertes,
 7 aut fugies Uticam,
 8 aut unctus mitteris
 9 Ilerdam.
 10 Monitor non exauditus
 11 ridebit, ut ille
 12 qui, iratus,
 13 detrusit in rupes
 14 asellum parentem male:
 15 quis enim laboret
 16 servare invitum?
 17 Hoc quoque manet te,
 18 ut senectus balba
 19 occupet docentem
 20 elementa pueros,
 21 in vicis extremis.
 22 Quum sol tepidus
 23 admoverit tibi
 24 aures plures,
 25 loqueris me,

Când vei începe să fii murdărită de mâinile gloatei, te vor mânca trândavele molii, sau vei fugi la Utica, sau, strânsă, vei fi trimisă la Ilerda. Voiu râde atunci pentrucă nu m'ai ascultat, ca țăranul mânios ce și-a împins într'o prăpastie măgaru-i neascultător. La ce să-ți

1 te părăsește.
2 (Apoi) îndată ce, răsfoită
3 de mâinele vulgului,
4 vei fi început să fii murdară,
5 sau, tăcută, vei hrăni
6 moliile leneșe,
7 sau vei fugi, la Utica,
8 sau, unsuroasă, vei fi trimisă
9 la Ilerda.
10 Sfătuitorul tău neascultat
11 va râde, ca (țăranul) acela
12 care, mâniat,
13 a împins într'o prăpastie
14 pe măgarul său nesupus:
15 cine, în adevăr, și-ar da osteneala
16 să scape (pe cineva) fără voie.
17 Aceasta ți-e rezervat,
18 ca o bătrânețe bâlbâită (un babalâc)
19 să te ia, ca să învețe
20 elementele (de citire) copiilor,
21 în mahalalele depărtate.
22 Când soarele căldicel
23 va aduce în jurul tău
24 urechi mai numeroase,
25 vei spune, că eu,

mai dai osteneala să scapi pe cineva fără voia
lui? Te mai poate aștepta și o altă soartă: un
bătrân bâlbâit te va lua ca să învețe cu aju-
torul său să citească pe copiii din fundul ma-
halalelor.

Dacă pe o vreme frumoasă se vor aduna

1 natum patre libertino
 2 et in re tenui,
 3 extendisse pennas
 4 majores nido,
 5 ut addas virtutibus
 6 quantum demas generi;
 7 me placuisse
 8 primis Urbis
 9 belli domique;
 10 corporis exigui,
 11 præcanum,
 12 aptum solibus,
 13 celerem irasci,
 14 tamen ut essem
 15 placabilis.
 16 Si quis forte
 17 percontabitur te
 18 meum ævum,
 19 sciat me implevisse
 20 quater undenos
 21 decembres.
 22 anno quo Lollius
 23 duxit Lepidum collegam.

însă în jurul tău mulți curioși, spune-le că,
 fiu de libert și cu puțină stare, mi-am în-
 tins aripile din cuib: cu cât o să-mi scobori
 nașterea cu atât o să-mi mărești meritul; spu-
 ne-le că am plăcut frunțașilor străluciți ai Ro-
 mei și căpeteniilor armatei; arată-mă mic de

1 născut dintr'un tată libert
2 și cu o stare de rând,
3 am întins aripile
4 mai mari decât cuibui
5 ca să adaugi la meritele (mele)
6 tot ce vei scoate dela nașter,
7 (vei spune) că am știut să plac
8 celor dintâi din Roma —
9 în război și pace;
10 (că aveam) o statură mică,
11 cărunt înainte de vârstă,
12 iubind soarele,
13 iute la mânie,
14 totuși așa ca să fiu
15 ușor de liniștit.
16 Dacă cineva cumva
17 te întreabă
18 de vârsta mea,
19 să știi că am împlinit
20 de patru ori unsprezece
21 (luni) de Decembrie,
22 în anul când Lollius
23 a luat pe Lepid coleg.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ

statură, înălbit de timpuriu, îndrăgostit de soare,
iute la mânie și ușor de împăcat. Și dacă te va
întreba cineva și de vârsta mea, spune-i că'm
împlinit 44 de ani când Lollius și-a luat coleg
pe Lepidus.

Extras din Catalogul Bibliotecii pentru toți

	No.
Daudet Alphonse. Regii în exil, roman .	1112—16
„ Scrisori din moara mea, trad. de M. Cruceanu	1182
Deleanu Budai. Țiganiada, poem eroi- comic în 12 cânturi	891—92 b.
Deledda Grazzia. Povestiri sarde. Trad. de N. Dașcovici	1205
Demetrescu Tr. Cum iubim, roman	290—1
„ Iubita, roman	263
<p>Aceste romane, nuvele și schițe sunt de o gingășie de adevărată sensitivă. Ele sunt datorite unui scriitor, pe care moartea l-a se- cerat înainte de vreme din mijlocul firii pe care a cunoscut-o și a iubit-o.</p>	
Demetrius V. Puterea vrăjilor, nuvele ...	825—825 b.
„ Versuri	1200
Densusianu Ovid. Din cronicarii noștri. Cum și ce povestesc	452—453 b.
Depărățeanu Al. Doruri și amoruri (poezii), vol. I	42
Descartes René. Studii asupra metodei de a întrebuița bine rațiunea și de a căuta adevărul în științe...	574—574 b.
Dickens Ch. Noaptea de Crăciun, Po- vestire	312—312 b.
Dicționare: Francez-Român de Dr. U- rechia	166—75 b.
„ Italian-Român de E. Porn și Carol Perussi (revăzut și adăogat)	sub tipar
„ Pentru explicarea cuvintelor ra- dicale și a zicerilor străine din limba română din S. & N.	927—31

	No.
Saint Pierre Bernardin de. Paul și Virginia, roman complet	96—97
Sllustius. Despre conjurația lui Catilina	890—890 b.
Sadoveanu M. Povestiri de sărbători ..	234—5
Sunt adunate în acest volum câteva din cele mai frumoase povestiri ale harnicului scriitor: Vestitorii, Domnul Trandafir, Într'un colț de țară, La Iarmarocul din Merești, Un rămășag, Cufundarul, Moartea lui Ștefan Vodă, Regretul, Cei doi străini, Lupul, etc. Stilul melodios și miresmat al acestui mare scriitor și daru-i de a povesti, fac din el cea mai puternică personalitate dintre talentele noastre literare de azi.	
Săvescu Iuliu Cezar. Poezii cu portretul autorului de St. Dimitrescu ..	1121—1122
Scarlat Th.-Brăila. Vorbe și anecdote despre oamenii celebri (culegere)	702
Schiller. Wilhelm Tell, tragedie	328—9
Cu o neîntrecută putere dramatică — ni se evocă vremuri dispărute cu tot farmecul, cu toată poezia lor, cu toate părțile bune și păcatele sufletului omenesc, care e acelaș și azi ca și atunci.	
„ Don Carlos, tragedie în 5 acte, traducere din limba germană de W. Ghül	334—335 b.
„ Conjurația lui Fiesco, teatru	736—36 b.
Schopenhauer. Vieța, amorul și moartea	249—250

	No.
Turghenieff I. Cea dintâiu iubire	363
„ Duelistul	332
„ În fața ghiloinii	448
„ Un rege Lear al stepei	472-472 b.
„ Anciar sau arborele morții, nuvelă.	895
„ Părinți și copii, roman	737-39 b.
Tuțescu St. Din văi și vâlcele (glume, legende, snoave și povești)	701
Twain Mark. Drepturile femeii	799
„ Un rămășag între miliardari	379-8
Una mie. Număr jubiliar, trei nuvele de Brătescu-Voinești, I. L. Caragiale și Al. Vlahuță	1000
Universul și minunile lui, vol. I	67
„ Idem. Istoria naturală, vol. II	67
„ Idem. Omul și organele sale, vol. III	69
Urechia Dr. Dicționar francez-român.	166-75 b.
Vacquerie Aug. Ades bărbatul schimbă, comedie, și La ce visează fetele de Musset, în versuri de Th. M. Stoenescu	19-19 b.
Vernes Jules. Cinci săptămâni în balon. Călătoriile de descoperiri a trei Englezi în Africa, cu multe ilustrații. Roman de mare fantezie și totuși cu uimitoare proorociri științifice	494-98
Virgiliu. Georgicele, traducere în versuri de G. Coșbuc	242-242 b.
Vlahuță Al. Din goana vieții, vol. I.	51
„ Idem vol. II	57
„ Idem vol. III	59
„ Din durerile lumii, nuv.	316
„ Dan, roman, partea I	73-4
„ Dan, roman, partea II și ultima	76-7

Extras din Catalogul Bibliotecii pentru toți

	No.
Alecsandri V. Poezii populare, vol. I	443
„ Vol. II	444
„ Vol. III	445
„ Teatru, vol. I, Cetatea Neamțului, Cinel-Cinel, etc.	199—9 b.
„ Teatru, vol. II, Florin și Florica, Piatra din casă, etc.	200—200 b.
„ Varia, poezii	188
„ Altele, versuri	189—190
„ Despot Vodă, legendă istorică în versuri	322—23
Alexandria , sau isprăvile marelui Împărat Alexandru Macedon	467—68
Al. George. Sapho (în versuri)	925
Alina G. Buna cuviință. Cum să se poarte omul în societate	385—7 b.
Amicis Edm. (Cuore). Inimă de copil. În această carte se povestește înduio- șător și de toată frumusețea un în- treg an școlar al unui băiețuș din clasele primare. E o povestire, a- proape zilnică, a multor întâmplări, vreme de un an, în viața micului școlar, din care autorul — unul din cei mai mari scriitori ai Italiei — face să respire dragostea de neam, de steag, de credință strămoșească. Ediția ilustrată bogat. Traducere de Traian G. Stoenescu.	426—29 b.
„ O moarte pe câmpul de războiu	772—72 b.
Andersen. Povestii alese	1
„ Carte de chipuri fără chipuri	100
„ Grădina raiului, povestiri cu ilu- strații, trad. de B. Nemțeanu	657—58

Extras din Catalogul Bibliotecii pentru toți

	No.
Bainglass S. Dr. Telegrafia fără fir și radiofonia, cu multe ilustrații	1157—58
„ Razele X și întrebuințarea lor. Tratat limpede pentru lămurirea și a profanilor	1177—78
Bălănescu Nicolae. Lumină și naționalism	995—96
Bălcescu Niculae. Puterea armată a României. Mișcarea Românilor din Ardeal la 1848	393—93 b.
„ Scrisori către Ion Ghica	688—689 b.
„ Biografii istorice: Spătarul Ioan Cantacuzino; Ioan Tăutul, marele logofăt al Moldovei. Postelnicul Const. Cantacuzino; Logofătul Miron Costin, istoricul Moldovei; Români și Fanarioții	566
„ Istoria Românilor sub Mihai Vodă Viteazul. Operă completă, așa cum a publicat-o, sub auspiciile Academiei Române, Al. Odobescu	1206—13
Balzac. Eugenia Gradet. Romanul acesta e opera cea mai puternică a genialului Balzac. E o descripție admirabilă a vieții de provincie cu eroii ei, cari trăiesc parcă sub ochii noștri într'o serie de conflicte de un dramatism sguđuitor. Traducerea admirabilă de Ludovic Dauș cu numeroase figuri reprezentând scenele cele mai sugestive	527—29 b.
„ Femeia la 30 de ani, roman	881—83